

TUỞNG NHỚ HỌ SĨ ĐÌNH CƯỜNG (1939-2016)

Biên soạn: **Phan Anh Dũng**
Thực hiện: 2016 – Hiệu đính: 2021

CÁO PHÓ

Gia đình chúng tôi vô cùng thương tiếc báo tin cùng bà con và thân hữu xa gần
người thân yêu của chúng tôi là

Ông ĐÌNH CƯỜNG pháp danh QUẢNG THÁI

đã từ trần ngày 7 tháng 1 năm 2016
(28 tháng 11 năm Ất Mùi)
tại Fairfax, Virginia

Hưởng thọ 76 tuổi

Linh cữu được quáng tại **Fairfax Memorial Funeral Home**
9902 Braddock Road, Fairfax, VA 22032
(703) 425-9702

CHƯƠNG TRÌNH TANG LỄ

Thứ Ba ngày 12 tháng 1 năm 2016

9am - 10am : lễ phát tang và cầu siêu (family members only)

10am - 12pm: bâng hũu, thân quyến viếng và chia buồn

Thứ Tư ngày 13 tháng 1 năm 2016

9am-10am: bâng hũu, thân quyến viếng và chia buồn

10am - 11am: chia sẻ, diếu vắn

11am: lễ hỏa táng

Tang Gia Đồng Kính Báo

Vợ: Bà Hồ thị Tuyết Nhung

Trưởng nam: Đình văn Trường Giang

Trưởng nữ : Đình thị Dạ Châu

Thứ nam: Đình văn Trường Chính, vợ Trịnh Hảo Quỳnh Giao
và con: Đình Như Thơ, Đình Như Tranh

**CÁO PHÓ NÀY THAY THIỆP TANG,
XIN MIỄN PHÚNG ĐIẾU VÀ VÒNG HOA**

Chân thành cảm ơn

PHÂN ƯU

Nhận được tin buồn:

Họa Sĩ ĐÌNH CƯỜNG Pháp danh QUẢNG THÁI

- Cựu Học Sinh Petrus Ký (Sài Gòn), Tốt Nghiệp: Trường Cao Đẳng Mỹ Thuật Huế (1963), Trường Sư Phạm Hội Họa Quốc Gia Cao Đẳng Mỹ Thuật Sài Gòn (1964).
- Nguyên Giáo Sư Hội Họa tại Trung Học Đồng Khánh (Huế) và Cao Đẳng Mỹ Thuật Huế.
- Đã triển lãm tại nhiều thành phố ở miền Nam Việt Nam trước 75 và một số thành phố ở Hoa Kỳ, Gia Nã Đại và Pháp. Đã xuất bản 2 tập thơ: «Cỏ Lá Ngoài Sân Đêm», «Tôi về Đứng Ngán Ngơ» và 1 tập biên khảo «Đi Vào Cối Tạo Hình».
- Trong Ban Biên Tập của tam cá nguyệt san Cỏ Thơm từ số báo đầu tiên năm 1996;
- Cộng tác với các trang mạng: cothommagazine.com, phamcaohoang.blogspot.com, damau.org, tienve.org, tranthinguyetmai.wordpress.com ...

**Họa Sĩ Đình Cường sinh năm 1939 tại Thủ Dầu Một, Việt Nam
Tử trần: 7-1-2016 tại thành phố Fairfax, Virginia - USA
Hưởng thọ 76 tuổi**

**Tang lễ sẽ được cử hành tại:
FAIRFAX MEMORIAL FUNERAL HOME
9902 Braddock Rd, Fairfax Virginia 22032
Phone : 703-425-9702**

*Nguyên cầu hương linh Họa sĩ ĐÌNH CƯỜNG sớm được tiêu điều nơi miền cực lạc.
Xin thành kính phân ưu cùng Bà quá phụ Hồ Thị Tuyết Nhung và toàn thể tang quyến.*

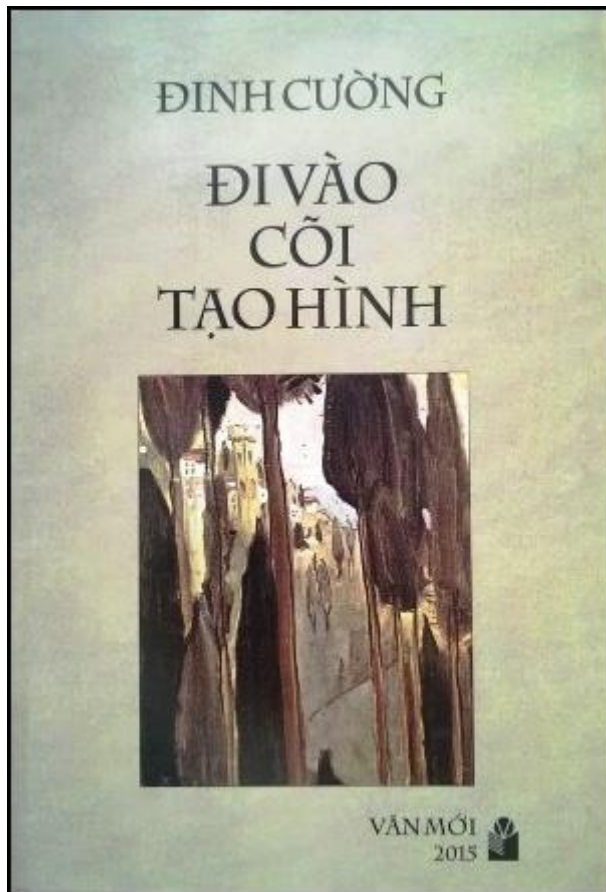
Thay mặt toàn thể văn thi hữu, Ban Điều Hành Cơ Sở Cỏ Thơm:
Nguyễn Thị Ngọc Dung, Phan Khâm, Phan Anh Dũng,
Trần Bích San, Đỗ Tràng Mỹ Hạnh

*(Hình Họa sĩ Đinh Cường trong Phân Ưu được trích từ tranh
do Họa sĩ Trương Vũ vẽ và hoàn tất tháng 9, 2015)*

TÁC PHẨM

Mời xem một số tác phẩm về THƠ, VĂN và BIÊN KHẢO của Đinh Cường:

■ [TÔN THẤT ĐÀO, HOA SĨ BÁC THẦY CỦA HUẾ](#) – Biên soạn: Đinh Cường (pdf)

■ [THẾ GIỚI TRẺ THƠ VÀ LỄ HỘI TRONG TRANH MAI THỨ](#) – Biên soạn: Đinh Cường (pdf)

■ [MÈO TRONG TRANH CỦA FOUJITA](#) – Biên soạn: Đinh Cường (pdf)

■ [BỮU CHỈ, NGƯỜI ĐỨNG TRÊN MIÈNG NÚI LỬA](#) – Đinh Cường (pdf)

■ [TÌNH BAN HỒI SINH CƠN HÔN MÊ](#) – Đinh Cường (pdf)

■ [NHỮNG KỶ NIỆM RỜI CÙNG KHÁNH LY](#) – Đinh Cường (pdf)

■ [THOÁNG NHỚ NGÀY ĐẦU NĂM](#) – Đinh Cường (pdf)

■ [MỘT SỐ BÀI THƠ CỦA ĐÌNH CƯỜNG](#) (pdf)

“Phố Mùa Đông” – Tranh: Đinh Cường

Mời xem thêm tranh của Họa sĩ Đinh Cường: ■ [website 1](#)

Đinh Cường thăm Paris

Tiến đưa Họa sĩ Đinh Cường

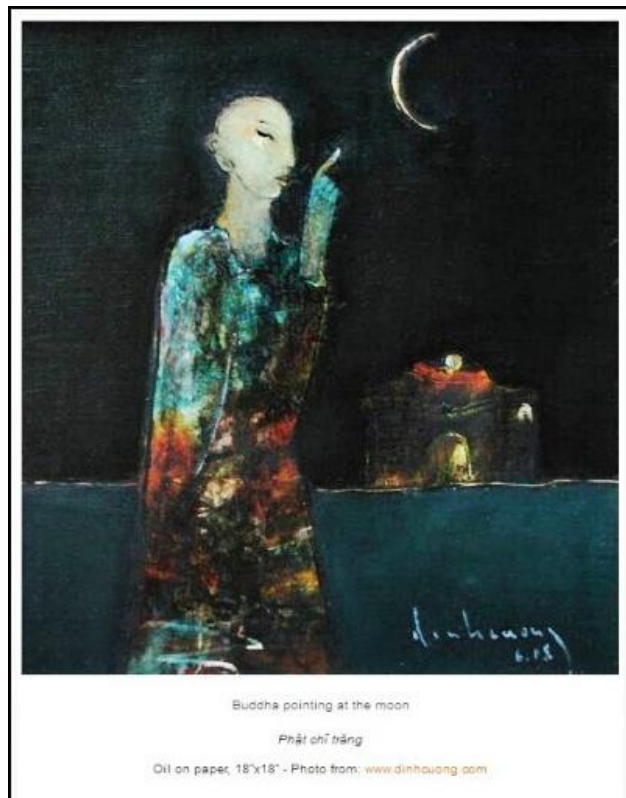
Người họa sĩ tài ba
Với tấm lòng vô hạn
Mạch nước ngầm trong sáng
Vẽ tranh vẽ cuộc đời

Giữa cuộc sống chơi vơi
Anh từ bi gieo hạt
Giữa đồng xanh bát ngát
Anh cò trắng thông dong

Giữa hội họa mênh mông
Anh thủy tinh trầm mặc
Giữa cuộc đời huyền hoặc
Anh nhẹ gót ra đi

Tranh có phải xuân thì
Mà hương bay ngào ngạt
Đến và đi đâu khác
Sanh tử cũng không hai!

Tâm Thường Định

“Phật Chỉ Trăng” – sơn dầu 18" x 18 " – Tranh: Đinh Cường

TƯỞNG NIỆM HỌA SĨ ĐÌNH CƯỜNG

Nhà Thơ Ngô Tăng Giao là người đầu tiên báo tin cho tôi, Họa Sĩ Đình Cường qua đời. Tôi muốn kêu trời, tuy cũng đã biết anh có bệnh nan y, ra vào nhà thương nhiều lần. Tôi quýnh quáng gọi Họa sĩ Lê Văn Lai. Anh cũng chỉ mới nghe vậy chưa được tin tức gì hơn. Nhưng tối 01/07 đó, chị Lê Văn Lai cho tôi biết ngày giờ và địa điểm tang lễ.

Nhạc sĩ Phan Anh Dũng email cho tôi, nói vừa mới gặp anh Đình Cường vẫn còn khỏe tại Eden Center ngày Dũng đến lấy Cỏ Thơm tại Washington Music mà tôi gửi lại tiệm. Tôi nhớ hôm đó, 12/17/2015, trời mưa rất lớn, gió rất to, nhưng tôi vẫn đi bỏ báo cho tiệm sách, đưa báo cho Nguyễn Quốc Khải, và để lại mấy chục tập báo cho Dũng và Biên Khảo Gia Nguyễn Văn Thành. Sớm hơn hôm đó, tôi cũng đã đi bưu điện gửi 5, 7 bịch sách báo đi Âu châu và vài thân chủ cho quảng cáo trong vùng. Tôi phải đợi mưa mà đi bỏ báo gấp, vì sáng hôm sau, tôi sẽ bay đi Dallas thăm con cháu 10 ngày, qua Christmas về mới đi bỏ báo thì quá muộn cho các vị ở xa. Đó là chưa kể Phó Chủ Nhiệm Nội Vụ Phan Khâm, Tổng Thư Ký Đỗ

Tràng Mỹ Hạnh, Nhà văn Ý Nguyên, Nhiếp ảnh gia Phạm Bá cũng gửi cho gần 200 tập báo. Làm báo văn học bất vụ lợi là như thế đó.

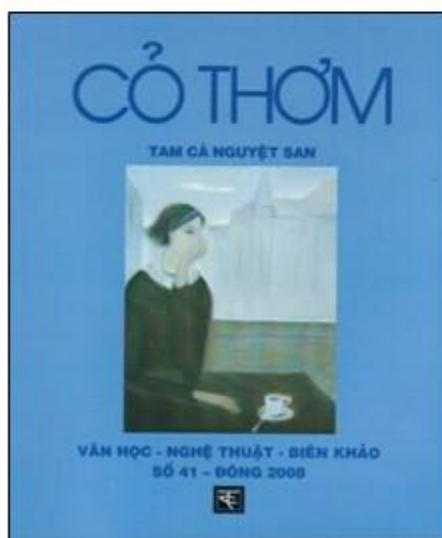
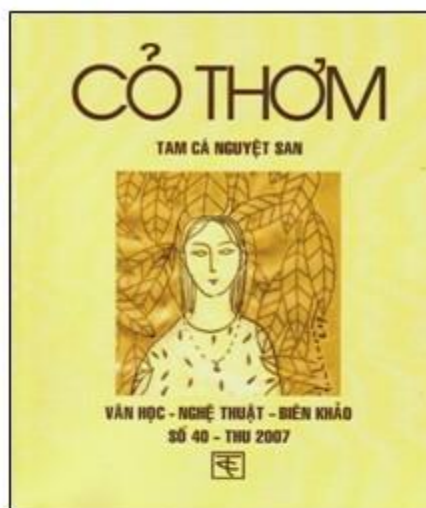
Họa sĩ Đình Cường mất ngày 01/07/2016, tại Virginia, hưởng thọ 76 tuổi. Anh cùng tuổi với tôi, nên tôi càng xúc động. Họa sĩ Đình Cường là người hiền hòa, khép kín. Tuy cộng tác với Cỏ Thơm liên tục 20 năm, nhưng anh ít khi đến dự các sinh hoạt Cỏ Thơm. Tình cờ gặp anh ở đâu tôi cũng được anh nhận diện nở nụ cười với vài câu chào hỏi từ tốn. Rất tiếc hôm trời mưa đi bỏ báo đó, tôi không được gặp Họa sĩ Đình Cường lần cuối cùng. Phan Anh Dũng cũng thở dài: "Buồn quá!"

Bìa sách "Sài Gòn Nắng Nhớ Mưa Thương" của

Nguyễn Thị Ngọc Dung là tranh rất trang nhã tượng trưng cảnh trí Sài Gòn của Họa Sĩ Đinh Cường. Anh vẽ riêng cho bìa sách của tôi. Trên tranh có một khoảng trời mây xanh để tôi để tên tác giả và tác phẩm, được xuất bản lần thứ nhất vào năm 1994. Khi cho tái bản quyển sách tôi vẫn dùng lại bìa cũ. Bức tranh đã được làm khung và treo trên tường phòng khách nhà tôi.

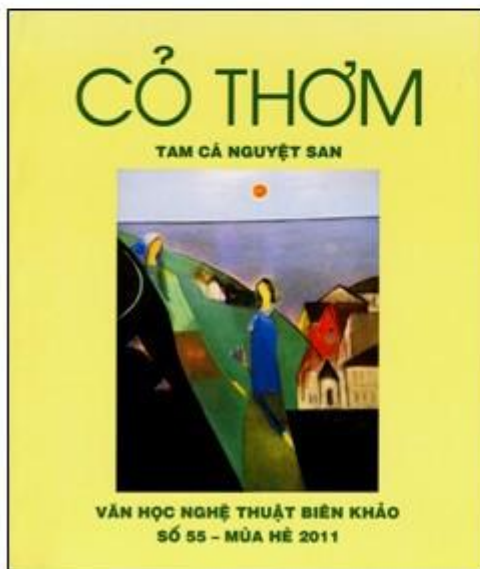
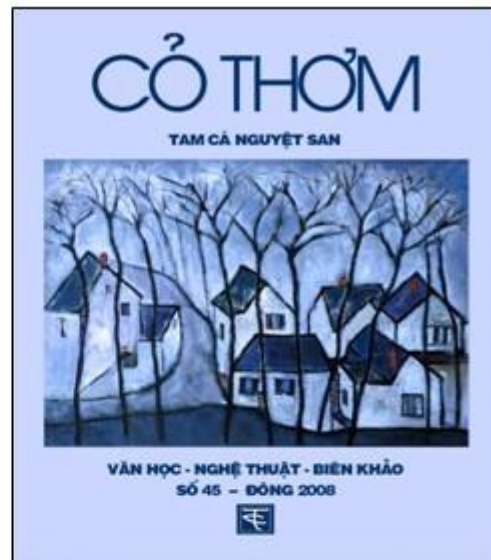
Sau khi đọc "Sài Gòn Nắng Nhớ Mưa Thương" trong đó có một đoạn tôi viết về Họa Sĩ Nguyễn Trung, bạn "correspondance" trai Nam, gái Bắc với tôi thời Trung Học, anh Đinh Cường đã gửi một quyển cho Nguyễn Trung, một trong những họa sĩ nổi tiếng của Việt Nam trước và sau 75. Trước khi rời Sài Gòn tôi đem theo 2 bức tranh lớn của Nguyễn Trung làm kỷ niệm. Đinh Cường và Nguyễn Trung là bạn thân cùng thời, cùng Hội Họa Sĩ Trẻ trước năm 1975. Khi Nguyễn Trung tới Virginia, Đinh Cường đã đưa họa sĩ bạn tới nhà Ngọc Dung thăm hai bức tranh của Nguyễn Trung. Ngọc Dung rất vinh hạnh được quen biết hai họa sĩ ưu tú của Việt Nam.

Họa sĩ Đinh Cường cộng tác với báo Cỏ Thơm ngay từ số 1, Mùa Xuân 1996 với bài viết "*Nhân Xem Quyển 'Các Họa Sĩ Trường Cao Đẳng Mỹ Thuật Đông Dương', Tưởng Nhớ Một Họa Sĩ Bạc Thầy, Lê Văn Đệ*". HS Đinh Cường tiếp tục gửi những bài biên khảo giá trị về hội họa Việt Nam và thế giới cho chúng tôi đăng báo... Khởi đầu, báo Cỏ Thơm không có đủ tài chánh in bìa màu, mà tranh của anh HS Đinh Cường toàn là tranh màu. Bức tranh đầu tiên chúng tôi xin anh làm bìa số 40, mùa thu 2007, là bức vẽ "*Thiếu Nữ Vườn Thu*" đen trắng, nhưng chúng tôi đã đổi tranh thành nâu

vàng cùng màu chữ và nền của bìa báo. Khi có đủ khả năng, Phó Chủ nhiệm ngoại vụ Cỏ Thơm lãnh trách nhiệm liên lạc xin tranh, ảnh và đã xin HS Đinh Cường bức tranh "Cà Phê Mùa Đông" cho bìa Cỏ Thơm số 41, mùa đông 2008; Tranh "Xóm Nhà Annandale Mùa Đông" cho Cỏ Thơm số 45, mùa đông 2008.

Chủ Nhiệm là người trình bày báo từ ngoài bìa vào trong ruột báo như từ trước đến nay. HS Đinh Cường rất hài lòng khi nhận được báo tặng. Anh đã khen: "Bìa báo rất trang nhã, tiếp với tranh. Đúng là chị đã từng học vẽ." Ngọc Dung cảm thấy như đã được công nhận có mắt hội họa rồi. Anh Đinh Cường còn cho chúng tôi tranh "Thiếu Nữ Trắng Xanh" làm bìa báo mùa hè, số 55, 2011. Bài biên khảo về hội họa cuối cùng của HS Đinh Cường viết cho Cỏ Thơm là "Tạ Tỵ, Người Họa Sĩ Luôn Ưu Tư Về Những Cái Mới", số báo 72, Mùa Thu 2015.

Sáng thứ ba 12 tháng 1, 2016, trời đầu mùa đông gió lạnh, mây u ám như muốn mưa hay sắp có tuyết. Linh cữu Họa Sĩ Đinh Cường được đặt tại nhà quản tại Fairfax County. Phái đoàn Cỏ Thơm đến viếng anh gồm có văn thi hữu Nguyễn Thị Ngọc Dung, Phan Anh Dũng, Phạm Trọng Lệ, Bùi Thanh Tiên, Lê Văn Lai, Nguyễn Tường Vân, Nguyễn Quốc Khải, Phạm Bá Vinh, anh chị Hải Bằng Hoàng Dân Bình, Phạm Hữu Bính, Phạm Bá & Ý Nguyên, Nguyễn Huy Long & Trương Anh Thụy. Trước bàn thờ người quá cố, trước chị Đinh Cường và con cháu cùng tang quyến với khăn tang trắng chít ngang đầu, Phan Anh Dũng đọc

đôi lời điều vẫn nhắc đến con người hiền hòa và sự đóng góp tích cực với những bài biên khảo cùng những bức tranh giá trị nghệ thuật cho báo và Website Cỏ Thơm. Nguyễn Thị Ngọc Dung trao bằng Tri Ân Hòa Sĩ Đình Cường và bao thư Phân Ưu đến chị Hồ Thị Tuyết Nhung, hiền thê của anh Đình Cường. Sau đó phái đoàn Cỏ Thơm lần lượt thấp nhang lễ và tạm biệt người quá cố. Tôi vừa đưa tiễn người bạn đường 44 năm, cách nay vài tháng nên hiểu rằng nỗi buồn thương tiếc ảm sau những khuôn mặt và đôi mắt người ở lại.

Chủ Biên Website Cỏ Thơm, Phan Anh Dũng đã có những bài biên soạn phong phú đầy đủ về Hòa sĩ Đình Cường, tôi không cần phải viết thêm tiểu sử và sự nghiệp của anh trong bài tưởng niệm này. Toàn Ban Trị Sự, Ban Biên Tập và quý Tác giả, quý Độc giả Cỏ Thơm chân thành ghi ơn và cảm tạ Hòa Sĩ Đình Cường đã cộng tác với Cỏ Thơm 20 năm qua. Hòa sĩ đã đóng góp cả cuộc đời và sự nghiệp của anh cho nghệ thuật. Văn học Việt Nam Hải Ngoại và quốc nội phải ghi nhớ Tên anh. Cầu chúc Hòa sĩ Đình Cường toại nguyện những gì anh đã có trên cõi đời này và hương linh anh sớm tiêu điều Miền Cự Lạc

Xin thành thực chia buồn cùng Chị Đình Cường, các con, các cháu và tang quyến.

NGUYỄN THỊ NGỌC DUNG
và Tam Cá Nguyệt San Cỏ Thơm

■ [TOÀN BÀI VIẾT Ở TRÊN](#) của Nguyễn Thị Ngọc Dung (pdf)

■ [Tưởng Nhớ Một Hòa Sĩ Bạc Thầy: Lê Văn Đê – Đình Cường](#)

Trong Cỏ Thơm số 1 năm 1996 (pdf)

■ [Tạ Ty, Người Luôn Ưu Tư Về Những Cái Mới – Đình Cường](#)

Trong Cỏ Thơm số 72 năm 2015 (pdf)

■ [HÌNH LỚN](#) (JPG)

Họp Mặt Thường Niên Cỏ Thơm, Sinh Nhật năm thứ 12, 15 tháng 4, 2007 – Harvest Moon Restaurant
 Từ trái – Hàng trước: Đinh Cường, Tạ Quang Trung, Trần Bích San, Hoàng Song Liêm, Hoàng Dung, Lê Thương, Vũ Hối, Lý Hiểu, Vi Khuê, Huy Lâm, Nguyễn Phú Long, Phạm Xuân Thái, Nguyễn Văn Thành, Uyên Thao, Hà Bình Trung, Phan Khâm. Hàng sau: Bùi Thanh Tiên, Phạm Văn Tuấn, Hoàng Trùng Dương, Nguyễn Đăng Tuấn, Phan Anh Dũng, Hoàng Cung Fa, Nguyễn Văn Bá, Hoàng Lan Chi, Đỗ Tràng Mỹ Hạnh, Nguyễn Thị Ngọc Dung, Nguyễn Trường Sơn, Trương Anh Thụy, Hoàng Bạch Mai, Hồng Thủy, Ngô Tăng Giao, Nguyễn Lân.

Ca nhạc sĩ trong chương trình văn nghệ sinh nhật năm thứ 12 của Cỏ Thơm

Cỏ Thơm Phúng Viếng Họa sĩ Đinh Cường – 12/1/2016
(Bộ hình ở tang lễ HS Đinh Cường do Phạm Bá chụp)

Phái đoàn Cỏ Thơm từ trái: Phạm Bá, Hải Bằng Hoàng Dân Bình, Nguyễn Quốc Khải, Trương Anh Thụy, Nguyễn Huy Long, Phạm Bá Vinh, Nguyễn Thị Ngọc Dung, Nguyễn Tường Vân, Bà Hoàng Dân Bình, ÔB Phạm Hữu Bính, Ý Nguyên, Phạm Trọng Lệ, Phan Anh Dũng, Bùi Thanh Tiên

NT Nguyễn Tường Vân, NV Phạm Hữu Bính, NT Bùi Thanh Tiên, NV Ý Nguyên

*ÔB Hải Bằng Hoàng Dân Bình, NV Ý Nguyên, NT Nguyễn Tường Vân,
Bà Phạm Hữu Bình, NT Bùi Thanh Tiên...*

Phan Anh Dũng đại diện phái đoàn Cỏ Thom phát biểu vài lời thương tiếc người Họa sĩ tài hoa của Việt Nam và thành tâm chia buồn với Bà Đinh Cường cùng toàn thể tang quyến.

*Chủ Nhiệm Nguyễn Thị Ngọc Dung trao bằng tri ân Hội họa sĩ Đình Cường
đến Bà quả phụ Hồ Thị Tuyết Nhung*

Phan Anh Dũng thắp nhang cầu nguyện hương linh Họa sĩ Đinh Cường sớm về Cõi Phật

Nhiếp Ảnh Gia Nguyễn Quốc Khải vĩnh biệt Họa sĩ Đinh Cường

Nhà Biên Khảo Phạm Trọng Lệ & Nhà thơ Bùi Thanh Tiên xin chia tay lần cuối ...

Nhà văn Hải Bằng Hoàng Dân Bình dâng lời cầu nguyện cho HS Đình Cường

Bài Thơ Cuối của Ba Tôi

**** Đinh Trường Chinh (thứ nam của HS Đinh Cường)****

Chân dung Đinh Cường – Sơn dầu – Đinh Trường Chinh – April 19, 2015

Ngoài tài năng và niềm đam mê hội họa, Ba tôi còn có niềm đam mê thi ca. Ông làm thơ rất nhiều và rất sớm, thỉnh thoảng đăng trên báo Mai, Bách Khoa, Văn, etc. ở Sài Gòn trước 75. Bạn thi sĩ của Ba tôi thì vô số kể.

Từ khoảng 6 năm cuối đời, ông chuyển sang làm-thơ-hàng-ngày. Như một người viết nhật ký hay viết blog, Ba tôi làm thơ và đăng thơ hầu như mỗi ngày.

Bắt đầu trên Văn Chương Việt, và sau này là các website Thư Viện Sáng Tạo, Da Màu, Tiền Vệ, blog Phạm Cao Hoàng và blog Trần Thị Nguyệt Mai. Ba tôi làm thơ và đăng thơ nhiều đến nỗi có lúc gây cả khó chịu cho một, hai người đọc - thân phiến “thơ Đinh Cường” quá nhiều và “viết gì như nói chuyện”.

Vâng, đó là chất thơ Đinh Cường. Một loại thơ rất riêng và đậm chất con người Ba tôi. Ông chỉ điềm điềm nói: “Đó là một cách để tập thể dục đầu óc, tránh khỏi sự quên lãng của trí nhớ / alzheimer”.

Làm thơ như thế, cũng là một cách để Ba tôi chống chọi với căn bệnh, chống chọi với những phản ứng phụ gay gắt của thuốc mà một người bình thường sẽ rất dễ cáu gắt. Ông đối phó với căn bệnh hiểm nghèo như vị Thiền Sư. Ông biết cách nhẫn nhịn với những điều xấu xảy đến với mình. Làm thơ nhiều, cũng vì Ba tôi không còn nhiều sức để vẽ. Vẽ, với giá tranh, đòi hỏi phải có những thao tác cúi lên, gập xuống, pha màu, rửa cọ làm đau người. Lâu lắm, ông mới vẽ một bức. Màu sắc tươi vui. Rồi dần dần bỏ vì quá mệt thân xác.

Trong tất cả những bài-thơ-hàng-ngày của Ba tôi, có những bài thơ rất hay và dễ gây xúc động mạnh mẽ cho tôi , vì tôi thật sự thấy Ba tôi in đậm hình bóng mình trong những bài thơ đó. Cô đơn đi vào bóng tối . Những chiều chạng vạng mang nải chuối từ con đường đi bộ từ nhà đến siêu thị. Trời miền đông bắc có khi nóng như lửa đốt, khi lạnh tuyết rơi.

Rồi căn bệnh lan dần . Những bài thơ – hàng ngày đó - cũng có ngày dừng hẳn . Bài thơ cuối là bài “Nhìn lên kệ sách 5”. “Nhìn kệ sách”, vì đó là không gian duy nhất trước mặt ông , đối diện với cái giường bệnh mà ông nằm trong gần một tháng cuối đời , đau lưng không ngồi dậy nổi . Một cái kệ sách lớn với đủ loại sách , hội họa , văn chương, thơ ca, tiểu luận (từ thời trẻ, Ba tôi là một người sưu tầm sách quý cừ khôi) . Đôi khi, ông sai người xê dịch , sắp xếp lại kệ sách đó , chuyển từ quyển này sang quyển kia , chắc cũng để thấy cái không gian duy nhất trước mắt mình đổi khác đôi chút, khỏi nhàm chán trong tâm nhìn . Vậy thôi . Nằm buồn nhìn sách lơ mơ . Dù, Ba tôi là người của những cuộc rong chơi.

Kệ sách của Đình Cường – Ảnh: Đình Trường Chinh (January 2016)

Trong hai tuần cuối , ông hầu như quá mệt để mở mắt quá lâu trong ngày . Trong cuộc sống bận rộn hàng ngày, tôi chẳng thể về thăm Ba tôi hàng ngày . Cũng một phần , tôi đã hy vọng , nhen nhúm hy vọng về khoảng thời gian còn lại của Ba tôi dài hơn sự thật. Ngày làm bài thơ cuối đời, “Nhìn Kệ Sách 5” là một ngày chủ nhật, 3 tháng 1, 2016. Đúng một tuần trước. Tôi ngồi bên chiếc ghế cạnh giường, chiếc ghế mà anh chị tôi hàng ngày vẫn dùng để chăm sóc ông .

Ba tôi nói: “Con đánh giùm Ba một bài thơ đăng trên web cho vui . Anh em chờ tin Ba dữ lắm”. Đau như thế, Ba tôi vẫn gắng gượng đăng thơ mỗi ngày, có lẽ một phần nào muốn dấu đi hiện trạng sức khỏe mỗi ngày mỗi xấu đi bằng tốc độ quá nhanh chóng?

“Dạ , Ba đọc đi”. Tôi thấy ông nhắm mắt.

“Chờ Ba suy nghĩ chút” Rồi Ông yếu ớt đọc:

*“Nhìn lên khuôn mặt nông dân
dáng ông vạm vỡ lâu đài cao sang”.*

5 phút trôi qua. Không phải Ba tôi tìm thêm ý mà ông quá mệt để suy nghĩ. Mắt nhắm ngủ. Rồi bừng tỉnh dậy.

*“dù che gió cho nàng
đi qua bãi cát đẹp càng biết bao.”*

Ba tôi kể thêm, “Thằng” Picasso cầm dù che cho Françoise Gilot. Con tìm cái hình này trong cuốn sách chụp lại cho Ba gửi với bài thơ”.

Tôi biết ông thiếu một chữ cho câu lục (bát). Tôi thêm chữ “nắng” . “Nắng gió ...”

Rồi Ba tôi lại thiệp. Lần này lâu hơn.

Cuối cùng ông cũng tỉnh lại được . Đầu óc lúc nào cũng tỉnh táo và minh mẫn . Ông từ tốn đọc trong lúc mắt nhắm:

*“mùa xuân với trận mưa rào
cho tôi xin
(chấm). một tiếng gào
(chấm). Picasso.
(chấm)”*

Tôi đánh 2 câu thơ cuối theo ý Ba tôi .

“À, nhớ ghi chú “Tiếng Gào” là nói đến bức tranh Guernica. Và nhớ vào phòng chụp cái hình Picasso mắt thò lộ Ba treo cạnh bàn viết hai mươi mấy năm rồi “.

Tôi in ra cho Ba tôi duyệt lại trước khi gửi. “Đẹp quá ” . Ông chắc lưỡi . Hình như lúc Ba tôi cũng chỉ “khen”.

Tự dung nhớ ra điều gì . Ba tôi với nói theo : “Nhớ đề tặng Bửu Chi cho Ba”.

Bửu Chi, người bạn thiết đã bắt ngờ ra đi 13 năm trước , để lại một nỗi trống vắng lớn cho Ba tôi bao năm. Đạo sau này , Ba tôi làm thơ thường đề tặng hai người bạn thân quá cố Trịnh Công Sơn và Bửu Chi.

“Xin tiếng gào”. Vì ông không còn nói lớn được. Đôi ba ngày, lại ho ra máu. Những ngày trong cấp cứu, máu cứ nghẽn trong cuống họng không khạc ra được. Làm sao không ước muốn xin hét lên, gào lên một tiếng cho vang động!

Nhưng quá yếu, máu nghẽn cuống họng, chỉ phát ra được những tiếng âm u ...

Vài giây phút cuối bên Ba, tôi xin ghi lại . Không phải Thơ, chỉ những xuống hàng vô nghĩa .

THỞ

thở

1 giây
thêm một hơi thở khác
máu trào ra khỏi cuống họng .

thở

ngưng 2 giây
một hơi thở khác
máu thấm tràn mặt lưỡi

thở

ngưng mất 5 giây .
chờ một hơi thở khác .
hắt .
máu nghẽn . máu nghẽn đầy .
u .u . u . u

thở

7 giây . 10 giây .
một hơi kế tiếp .
12 giây .
15 giây .

chờ .

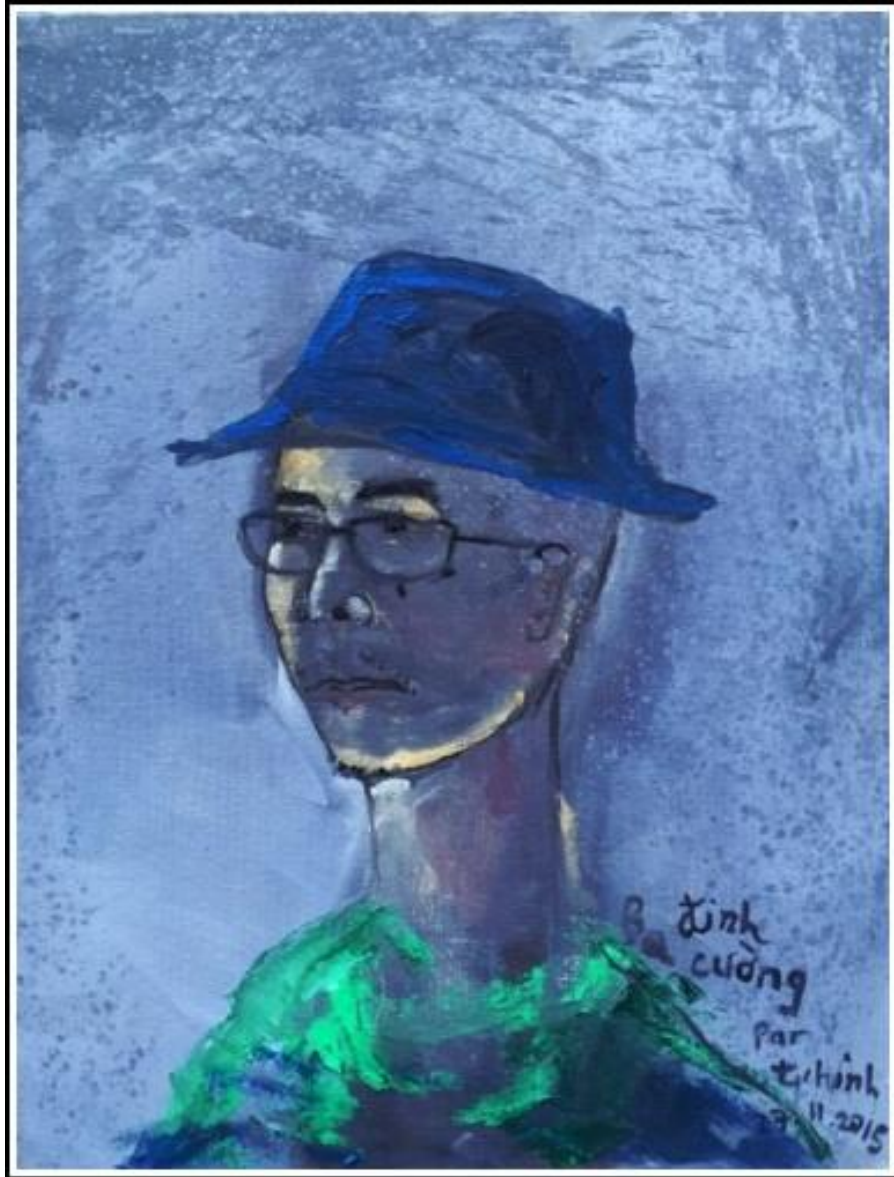
không còn một hơi thở nào nữa .
lạnh bàn chân .
Thôi rồi . sụp đổ .

Những ngày này, đi về lại nhà cũ, tôi phải lái xe vòng sang hướng khác, vì khi đi ngang đoạn đường đi bộ của ông từ nhà đến Starbucks trong vùng, tôi thấy như in, Ba tôi mặc quần cộc, chiếc áo thun trắng, đi lui cui, trên đoạn đường đó . Trên tay vẫn cầm một thứ gì đó, mua từ chợ về . Ổ bánh mì baguette, nải chuối, để mai ăn sáng

*“Người đi về phía mặt trời lặn
nhìn vệt mây cuối cùng”.*

(Gửi Ánh Mắt Xa Xăm Ấy – thơ ĐC)

Đình Trường Chinh - January 10, 2016

Chân dung Đình Cường – Sơn dầu Đình Trường Chinh

Bài Nhìn Lên Kệ Sách 5

gửi Bửu Chỉ

**Nhìn lên khuôn mặt nông dân.
dáng ông vạm vỡ lâu đài cao sang
dù che nắng gió cho nàng [1]
đi qua bãi cát đẹp càng biết bao.
mùa xuân với trận mưa rào
cho tôi xin. một tiếng gào. Picasso. [2]**

Đinh Cường - January 3, 2016

[1] Hình Picasso che dù cho Françoise Gilot

[2] Tiếng gào: Guernica , tranh Picasso vẽ 1937

NIỆM

Origami (Nghệ thuật xếp giấy) – Đinh Trường Giang

*(Không phải văn
không phải thơ
chỉ là những dòng cảm xúc)*

Những tuần cuối
khi ba tôi yếu dần
mỗi đêm tôi xuống nằm cạnh ông
sau khi em gái tôi xoa dầu, thoa kem
trước khi ngủ
ông nghe CD nhạc Trịnh Công Sơn
nghe đi nghe lại một CD đó
hàng đêm

Ba tôi vẫn còn minh mẫn lắm
giường bệnh nằm đối diện kệ sách
mà ông muốn sắp đặt theo ý mình
Một hôm bỗng dưng ông hỏi tôi
về những tác phẩm origami mới
mà tôi cũng định mang xuống cho ông
(gần đây, khi ba tôi yếu dần
sức khỏe mẹ tôi cũng không tốt
tôi xếp
những mẫu Niệm)
Ba tôi chọn một
bảo ba thích
Ba bảo tôi sắp lại phần kệ cuối

đối diện chỗ ba nằm
trên là tranh ông nội tôi vẽ
kế đến là origami Niệm
bên cạnh cây đèn của họa sĩ Võ Đình
cùng tranh một người bạn
và chân dung Trịnh Công Sơn vẽ em trai tôi
dưới cùng
là bức tranh Niệm của ba tôi
để ba tôi nhìn hàng ngày

Những bài thơ cuối
ba tôi bảo
“ nhờ con đánh máy và chụp hình gửi kèm bài
bạn bè chờ tin của ba “
e-mail của bạn bè
tôi cũng đánh máy trả lời giúp
vẫn ký Đình Cường
có lẽ vì vậy, bạn bè vẫn yên tâm là ba tôi còn
khỏe

Ông ăn ít dần
muốn chờ em gái tôi về cho ăn tối
chút cháo trắng
chút cá bống mẹ tôi kho ...

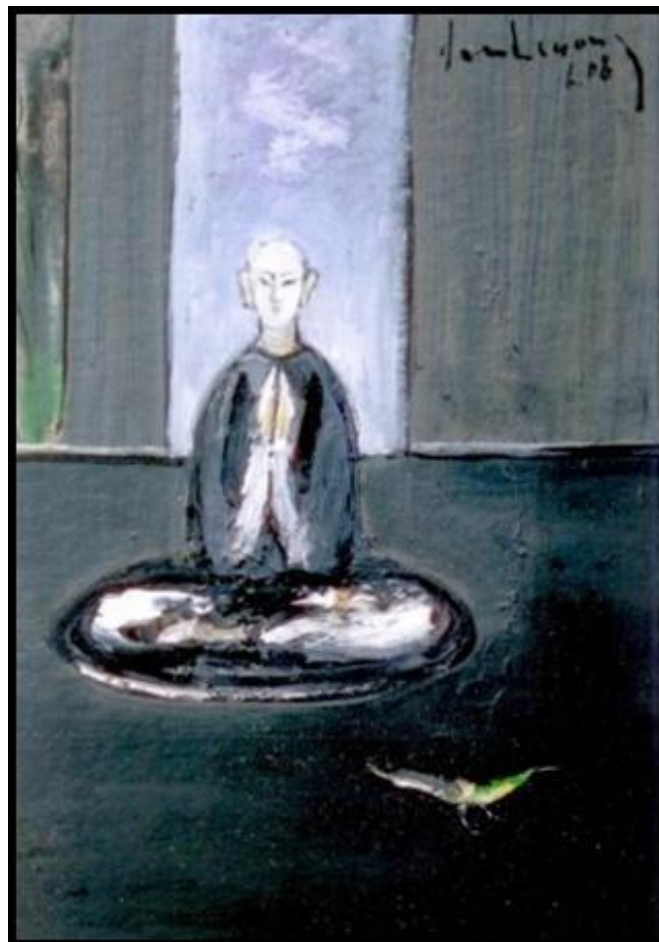
Đêm cuối trước ngày vào bệnh viện
ba tôi thức giấc nhiều lần
ông muốn uống nước
và có lần ông dang hai tay ra
như một đứa bé
nói ” ôm ba “,” ba thấy mệt ”
khi tôi choàng tay ôm ba tôi
tôi đã linh cảm rằng
ba tôi đã sắp rời xa chúng tôi
để về với mẹ

Những ngày ở bệnh viện
mỗi lần tôi nhắm mắt
cầm tay,
vuốt ngực ba tôi,
tôi niệm ...

và hôm nay, khi nắp quan tài đóng xuống
chúng tôi đã chọn cho ba tôi
không là một bộ đồ veston
mà là bộ đồ
ba tôi thường khoác lên người
mỗi dịp đi xa
tôi cứ nghĩ
chúng ta đang ở một nhà ga
hay một sân bay nào đó
tiễn ba tôi về thăm bà nội
và ba tôi
lại có dịp rong chơi
với bạn bè thân thiết thuở nào
ở một cõi đời khác

tôi
niệm

Đình Trường Giang
January 12, 2016

(Niệm – tranh sơn dầu – Đình Cường)

Vĩnh Viễn

*Chân dung T. NH. Để nhớ Đà Lạt
Sơn dầu trên bố, 24×30 in. Đinh Cường*

**Anh vẫn trở về đêm khuya thấp hàng bạch lạp
Tách nước trà nguội như căn phòng có nhiều vết loang
Anh đồ lên thành khuôn mặt em hai mắt to đen
Là Nh... với chiếc trâm cài lên tóc**

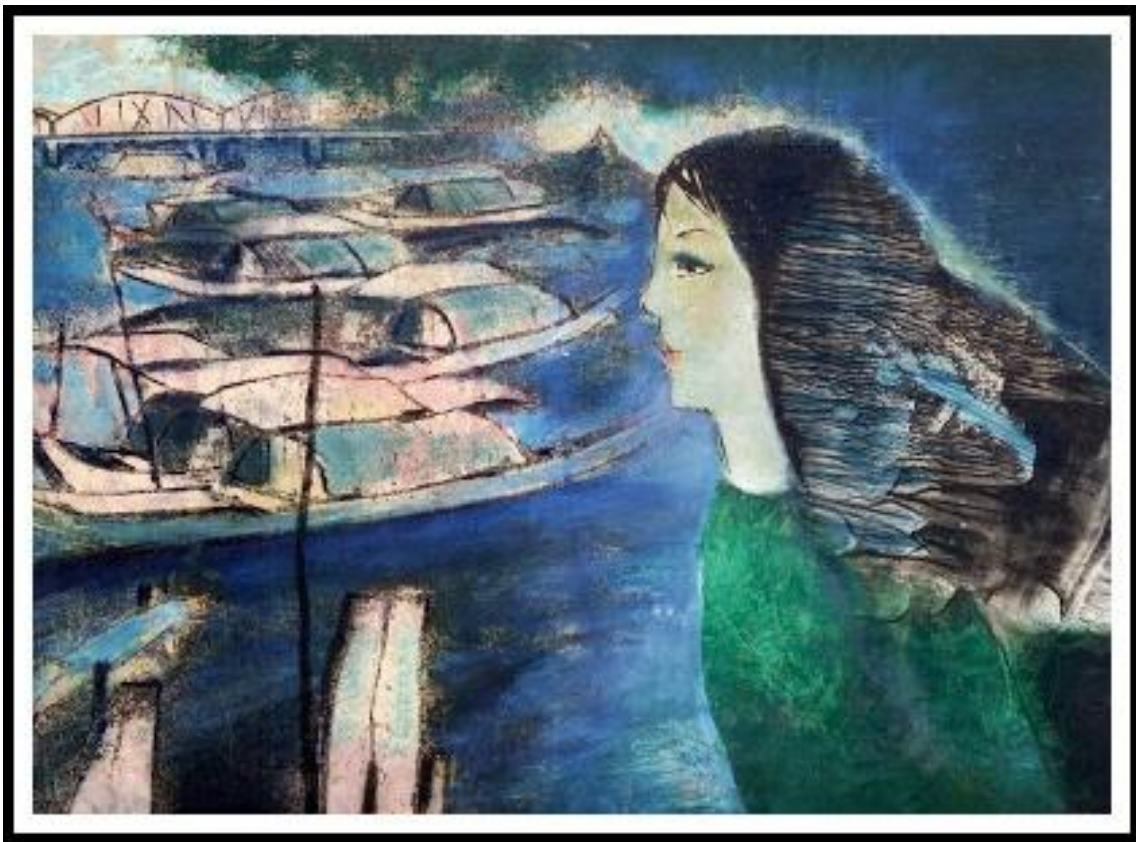
**Con đường buổi chiều là tấm thảm
Anh đưa em về với tiếng hát của Trang
Sương mù vừa trên dãy núi xa còn lại một tí mặt trời
Sáng dịu như màu áo dài xanh non em phơi rồi để quên
Là Nh... với dáng vai gầy bất được**

**Làm sao anh nói ra lời lẽ giản dị như ca dao và tình yêu
Hồn nhiên như rừng núi, hồn nhiên như hơi thở em
Anh lắng nghe bằng tiếng tim
Là Nh... với đêm dài mộ huyết**

**Cho anh gọi em một lần rất nhỏ như phi lao
Như tiếng sao vỡ nửa khuya
Em ngửa mặt cười nghe lệ rơi
Là Nh... với bản Serenata buổi chiều buồn hơn bao giờ
Là Nh... với niềm sầu đau vĩnh viễn ...**

Đinh Cường

*(Tập chí Mai số 40, ngày 15.4.1964 / Trong tập thơ “Cào Lá Ngoài Sân Đêm” – Thư Án Quán 2014)
- Ghi chú: T.NH là Hồ Thị Tuyết Nhung, hiền thê của HS Đinh Cường*

Theo Em Về Huế – Tranh: Đinh Cường

Vườn Đêm – Tranh: Đinh Cường

*Bao nhiêu năm rồi còn mãi ra đi
Đi đâu loanh quanh cho đời mỗi mệ
Trên hai vai ta đôi vầng nhật nguyệt
Rọi suốt trăm năm một cõi đi về ...*

🎵 [Trinh Công Sơn giới thiệu và hát: Một Cõi Đi Về](#)

*... Bao nhiêu năm làm kiếp con người
Chợt một chiều tóc trắng như vôi
Lá úa trên cao rụng đầy
Cho trăm năm vào chết một ngày*

*... Cùm rừng nào lá xác xơ cây
Từ vực sâu nghe lời mời đã dậy
Ôi cát bụi phận này
Vết mực nào xóa bỏ không hay...*

🎵 [Trinh Công Sơn hát Cát Bụi](#)

ở đám tang Thi sĩ Bùi Giáng (1998) – tiếng kèn: Nguyễn Mạnh Tuấn

Trăng Rằm – Tranh: Đinh Cường

Đoạn ghi gởi Ngô Vũ Dao Ánh

(để nhớ 11 năm ngày mất TCS)

Dao Ánh – Trịnh Công Sơn vẽ - pastel trên giấy ingres

Những lá thư qua bao năm tháng
ổ vàng thêm từng đêm trăng rằm
ở đây trắng lớn trời xanh quá
nhớ ánh đèn chao gió núi Dran

nhớ đôi chim sẻ trên giấy thép
nếp bên nhau chờ trưa nắng lên
người đi xe ngựa thò ra phố
mấy dãy nhà nín lặng buồn thiu

ghé bưu điện người công chức già
đang ngủ ở phòng sau ngòi dầy
lững thững ra bán mấy con tem
tem dán đưa lại người để gởi

về cho người nhờ chuyển lại thư
như thế bao nhiêu là dâu biển
để hôm nay có sách thư tình *
gửi một người, mới e-mail cho tôi

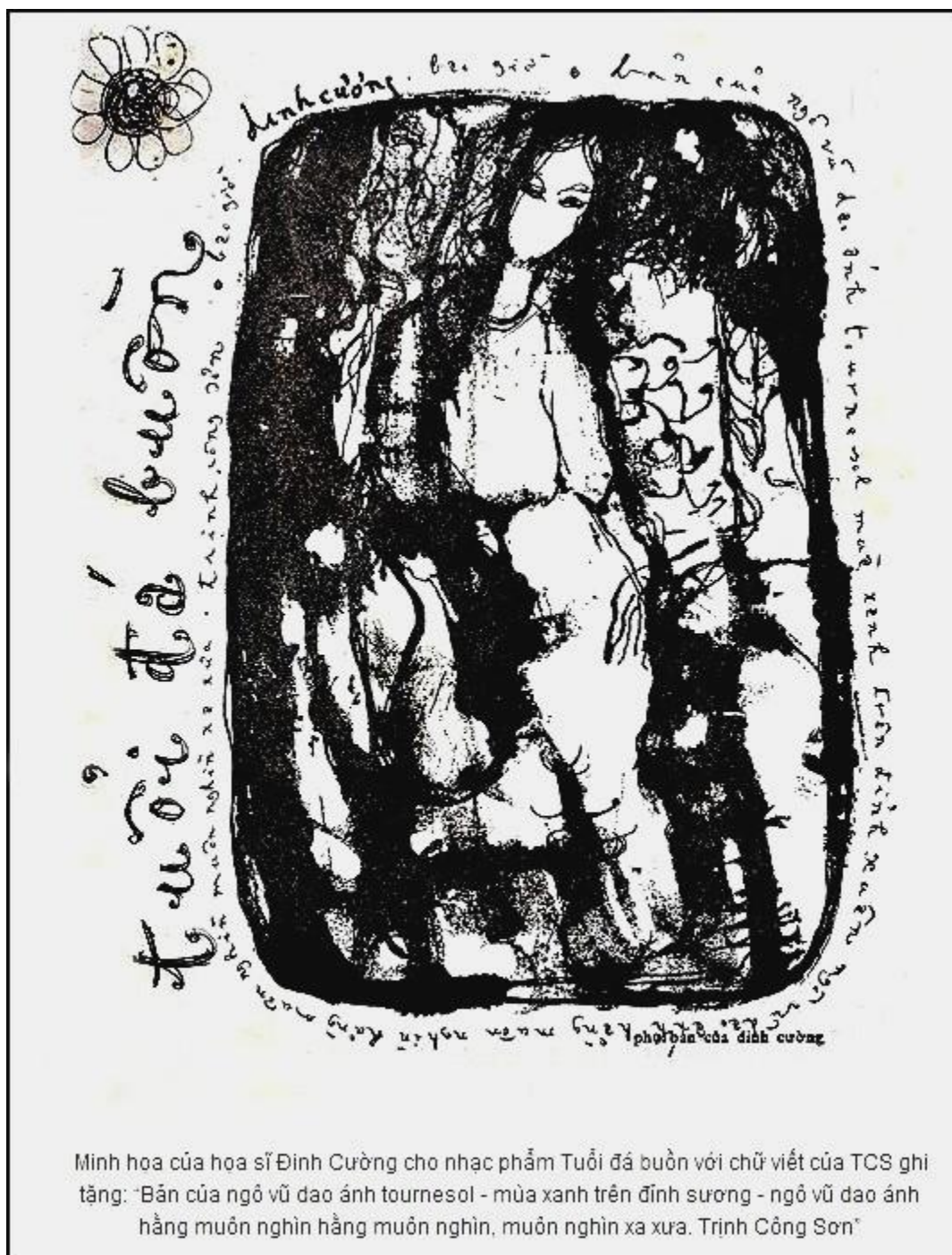
28 tháng 2 gọi về gặp Trịnh **
sinh nhật bạn lại qua Sơn ơi
kỷ niệm mười một năm ngày mất
đầu tháng tư, đêm khuya có phone
bạn ra đi, nay có tên đường...

Đình Cường

Virginia, March 2012

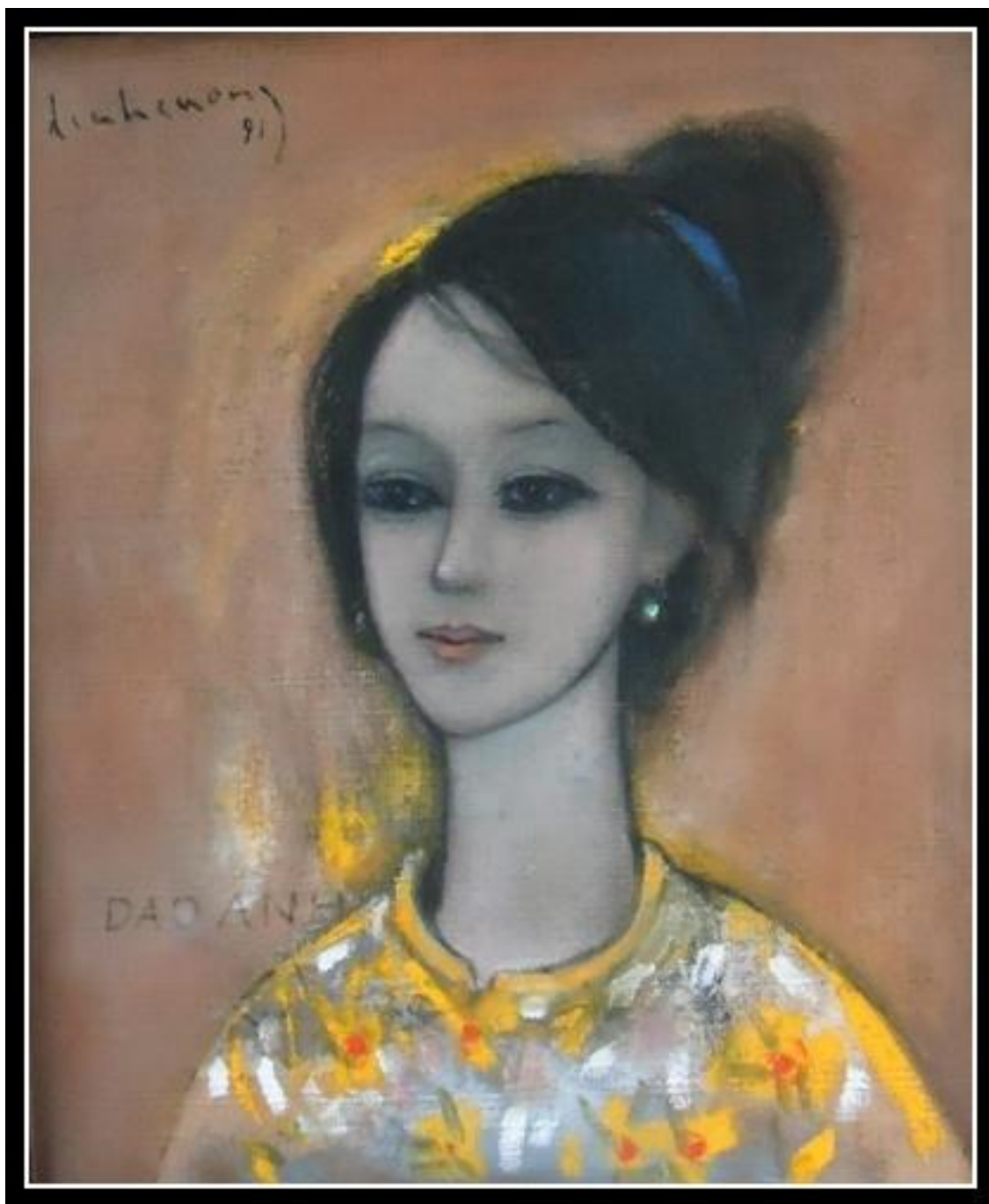
** Trịnh Công Sơn Thư tình gửi một người – Nhà xuất bản Trẻ 2011*

*** Trịnh Vĩnh Trinh: em gái út của TCS*

Họa sĩ Đinh Cường đã trả lời và cung cấp nhiều tài liệu quý cho Phan Anh Dũng thực hiện trang về ca khúc TUỔI ĐÁ BUỒN của Trịnh Công Sơn ở website Cỏ Thơm. Sau đó, anh đã nối dây liên lạc cho tôi và Ngô Vũ Dao Ánh, hiện đang cư ngụ tại California.

Đề tưởng niệm Đinh Cường, Tâm Hảo trình bày: [🎵 Tuổi Đá Buồn](#) (youtube)

(Chân dung Dao Ánh – sơn dầu trên canvas 16" x 20" – Tranh: **Đinh Cường**)

Cám ơn anh Phan Anh Dũng thông báo tin buồn.

Sáng sớm hôm nay tôi nhận được tin Dinh Cường đã ra đi.

Cả ngày hôm nay tôi buồn quá, thương tiếc người bạn hiền.

Dẫu biết đời là vô thường, rồi một ngày nào đó mình cũng ra đi nhưng sao không cảm được nước mắt.

Thành kính nguyện cầu hương hồn Dinh Cường sớm về cõi Vĩnh Hằng.

Thân,

Họa sĩ **Thanh Trí** (Sacramento, California USA)

Trắng Trời – Tranh: Đinh Cường

Chép một tờ kính
tặng anh Đinh Cường

mở trang kính. chỉ thấy mây
thiền tâm thanh tịnh niệm ngay di đà
tranh hoàng hôn. cảnh tuyết sa
giọt vàng giọt đỏ. nhạt nhòa giọt tôi
mở tờ kính. chẳng có lời
quang minh thanh tịnh chiều soi cõi người
giấc yên. trời lặng. xanh trôi
chép mừng tranh mới. sáng ngời chân như

Lữ Quỳnh - January 9, 2015

HS Đinh Cường, NT Lữ Quỳnh

BÀI TIỄN BIỆT ĐÌNH CƯỜNG

Với tôi, Đình Cường là người anh cả của gia đình, trong lĩnh vực tài năng cũng như nhân cách. Chúng tôi đã cùng có với nhau những người bạn thân thiết, yêu thương và san sẻ nhau một cách nhẹ nhàng, đắm đắm trong những tháng ngày khó khăn; cũng như bên cạnh nhau suốt cuộc đời mình, như vậy.

Giờ đây, trong giây phút sắp tiễn biệt Đình Cường về với các bạn mà anh quý mến ở cõi vĩnh hằng; các anh chị và các bạn đã có nhiều bài thương tiếc, nói lên sự nghiệp và tính cách độ lượng, hòa nhã trong đời sống của anh. Ở đây xin phép cho tôi được kể vài kỷ niệm có phần riêng tư, nhưng rất Đình Cường, nói lên tấm lòng chân tình, vô cùng độ lượng của anh.

Huế mùa đông vốn mưa lạnh và buồn; lại càng buồn, ảm đạm hơn, sau năm 1975. Một buổi tối rét mướt, chúng tôi cùng ở trong thành nội Huế, Đình Cường đến nhà, đem cho cháu gái hơn một tuổi của tôi nửa chiếc bánh gato, anh nói: nhà làm được một cái, tôi mang biếu người lớn tuổi nhất, là ông cụ của anh Võ Đình và người nhỏ tuổi nhất là cháu Bela đây. Kỷ niệm này đã theo các con tôi lớn lên.

Tâm hồn Đình Cường thơ mộng, thơ mộng như những bài thơ của anh. Lúc nào, trong những lần gặp gỡ nhau, sự thơ mộng ấy cũng biểu hiện, anh lặng lẽ vẽ chân dung bạn bè hay viết bài thơ ngắn, ngay trên giấy napkin.

Nhớ lần sinh nhật Trịnh Công Sơn trên căn gác đường Nguyễn Trường Tộ Huế, sau 1975 vài năm, chúng tôi chỉ năm, bảy anh em ngồi uống rượu đế, ăn mì sợi làm từ hạt bo bo. Đình Cường đến sau, cầm trên tay mấy cành hoa dại tặng sinh nhật bạn, Trịnh Công Sơn rất vui và chúng tôi cũng thế, ngắm những cành hoa không tên, đẹp đẽ ấy.

Lúc về sống ở Sài Gòn, đều đặn hằng năm, mỗi sáng 30 tết, trên chiếc xe mobylette, anh mang cho các con tôi chiếc bánh chưng lớn, dù lúc đó chúng tôi ở rất xa, tận bên kia cầu chữ Y, quận 8.

Tấm lòng của anh dành cho bạn bè thật vô lượng. Chúng tôi đã có một thời khốn khó nhưng đầm ấm, nghĩa tình với nhau.

Với chúng tôi, anh luôn là người bạn lớn, người anh cả của gia đình. Năm ngoái, 2015, tôi có dịp qua thăm anh hai lần. Lần đầu, tháng 6, đi với Nguyễn Quang Chơn. Tội nghiệp anh, mới 6 giờ sáng anh lái xe đến khách sạn đánh thức chúng tôi đang còn ngủ. Chúng tôi tá hỏa. Anh nói, không ngủ được, nôn gập các bạn quá, mình lái xe được mà. Lần sau, kỷ niệm đậm nhất là ở nhà anh Trương Vũ. Chúng tôi hơn 20 bạn đã có một tấm hình đẹp. Đình Cường ngồi giữa Nguyên Minh và Phạm Nhuận, anh đẹp như một thiền sư. Hôm đó Nguyễn Quang đưa anh về trước, anh còn dặn tôi, nhà có nhiều bậc cấp, Quỳnh đi cẩn thận.

Gần gũi anh, trong hơn 40 năm qua, tôi học ở anh rất nhiều điều, nhất là những lần đi đây, đi đó. Ở đâu có anh là có bạn, ở đâu có bạn là có anh. Anh sống tình cảm, nhẹ nhàng, tế nhị, luôn lưu tâm đến bạn bè. Anh có câu thơ rất hay: *Ra đi mới biết lòng vô hạn*. Dù cho những chuyến đi ở trần gian có dài, cũng không dài và đẹp như chuyến đi lần này của anh. Anh đã sống những ngày cuối cùng êm đềm, rồi ra đi thật nhẹ nhàng, thanh thản.

Anh Đình Cường ơi, Quỳnh xin tiễn biệt anh. Vầng sáng của Đức Thế Tôn đang chờ anh đến.

Nam Mô Đại Từ Đại Bi Tiếp Dẫn Đạo Sư A Di Đà Phật.

Lữ Quỳnh

(Bài viết đã được đọc tại tang lễ họa sĩ/thi sĩ Đình Cường – 13.1.2016)

Ngồi từ trái: Bửu Ý, Lữ Quỳnh, Đình Cường, Tôn Thất Văn; nằm: Trịnh Công Sơn (Huế, 1977)

Vẻ ẩn mật trong hội họa Đinh Cường

**** HUỖNH HỮU ỦY ****

Bước vào thập niên sáu mươi, hội họa Việt Nam bỗng dựng biển chuyển dữ dội, có tính đột phá với một lực lượng trẻ, mạnh khỏe, hừng hực lửa sáng tạo. Họ ào ạt vận dụng những tiếng nói mới, tất nhiên phải bắt liên mạch với nền nghệ thuật hiện đại của thế giới, rồi chính từ đó đã manh nha một nét gì đó riêng biệt của hội họa Việt Nam.

Đinh Cường là một trong những khuôn mặt nồng nhiệt nổi bật ấy, phong nhã và đầy sự mê đắm. Suốt gần bốn thập niên qua, anh xuất hiện với những dấu hiệu riêng, dung chứa một vẻ bí mật rất riêng biệt. Một nhà phê bình văn học đã đề nghị chúng ta khi đến với một tác giả nào thì cần phải có một tấm bản đồ chỉ dẫn và một quyển tự điển thuật ngữ riêng, cũng vậy, lần dò vào thế giới Đinh Cường, chúng ta cần có những dấu mốc, những cột đường và sự định hướng khi di động.

Đinh Cường thích đem những điều bí mật giấu sau cây cọ và những tảng màu. Cái ẩn mật hình như có một sức cuốn hút anh mãnh liệt. Quan sát cách làm việc của anh, chúng ta dễ nhận ra điều ấy. Những nét và màu cứ chồng chất lên nhau, bôi xóa, đào xới, lấp đầy, rồi lại mờ mịt đi tìm. Giữa những màu trầm tối, nâu xanh, tím thẫm, chợt lóe lên một vệt đỏ ấm cúng, vệt đỏ ấy sẽ là điểm quy chiếu để cân bằng và điều hòa. Đó chính là một con còng đỏ nhỏ tí xíu lấp ló giữa một bờ biển mênh mông, nhỏ tí xíu nhưng lại đủ độ nồng nàn để phá tan cái lạnh lẽo xanh thẫm trên toàn nền tranh. Hay cũng chính là cái chấm đỏ ấy, sẽ là một con chim mỏ đỏ rất lạ, hay một chùm bông hoa đỏ giữa một vùng hoang đại tràn đầy một màu xanh tối, với đá tảng, rêu phong và cây lá chen chúc.

Nhìn anh làm việc trước giá vẽ, nhiều lúc tôi có cảm giác anh cứ thả cho mình chìm mãi, chìm mãi vào trong biển màu sâu thẳm, nhưng bao giờ cũng vậy, rồi anh sẽ bắt được một điểm tựa để ngừng lại. Điểm tựa ấy không hẳn là một vệt màu mạnh và ấm, mà đôi lúc lại chỉ là một tảng xanh sậm lạnh lẽo, hay một mảng màu nâu ngả sang tím than. Lắm lúc, Đinh Cường dường như đã quên lãng hết cả cõi đời thực, anh như chỉ còn muốn sống một thế giới khác, đắm chìm trong những giấc mơ hư ảo, liên tục biến đổi, giữa những dấu vết dễ tan vỡ. Biến đổi trong cái không biến đổi, và không biến đổi trong cái biến đổi. Chẳng qua cũng chỉ là di động theo một quy luật vận hành tự nhiên. Tuy nhiên, chính trong cuộc vận hành ấy, giữa những tác động qua lại, anh đã tỏa chiếu lên thế giới sự vật một cách nhìn riêng của mình, hay đúng hơn, đó chính là cuộc đối thoại của một dấu ấn định mệnh, giữa vì sao hổ cạp hay thiên ngư với dãy thiên hà mênh mông bất tận. Đinh Cường rượt đuổi những

giấc mơ, và trên những nét và màu cứ mãi hoài di động, anh bắt chợt tỉnh táo và dừng lại nơi một cảnh trí rất thơ mộng, thanh nhã, mà hình như luôn luôn u buồn và mù tối.

Về mặt kỹ thuật, có thể nói Đinh Cường là một trong những họa sĩ mới đã vận dụng được đến cao độ những tình cờ bất chợt của các khối màu và hình thể. Giác mơ và sự tỉnh cờ của màu sắc và đường nét đã chập chồng lên trên hội họa của Đinh Cường. Ở đây chúng ta có thể nói là Cường rất tài hoa, phóng túng thả mình trôi nổi giữa nhịp điệu chuyển động của vô thức, nhưng rồi anh cũng dừng lại đúng lúc và mang tặng cho cuộc đời những bảng màu thực đẹp đẽ, phong phú, ảo hoặc đến độ kỳ diệu.

Tôi nhớ đến nhiều bức tranh rất đẹp của Đinh Cường, những bức tranh ấy hầu như đã mất tích hoặc bị hủy phá vì cuộc chiến tranh đẫm máu và tàn ác trước đây, nhưng chắc là những người yêu mến và quan tâm đến hội họa Việt Nam và sự đóng góp của Đinh Cường cũng còn nhớ đến, những Cầu say, Đồng nhập, Verdure, Con chim mỏ đỏ, Nghĩa địa voi, Trăng qua vùng đất lạ.

Tranh của Đinh Cường, dù vô thể hay có hình tượng, thì cũng luôn là những phát biểu riêng biệt của anh: hình nét riêng, màu sắc riêng, rất đặc biệt là màu xanh lạnh vô cùng thơ mộng của anh. Tôi chưa hiểu vì sao Đinh Cường lại có vẻ bị ám ảnh bởi màu xanh ấy, nhưng nhìn chung có thể nói đó là một màu sắc đặc biệt của cả một thời kỳ hội họa Việt Nam, cái màu xanh pha trộn của ánh trắng, lá cây xanh, biển xanh, màu xanh nơi biên giới của sự sống và cái chết cùng tiếng ì ầm buồn thảm đến độ hung bạo của một cuộc chiến triền miên. Cái màu xanh ấy cũng có thể gặp ở một số họa sĩ tài năng đồng thời với Đinh Cường, như những Trịnh Cung, Nguyễn Trung, Nghiêu Đề, Hồ Hữu Thụ, không phải là toàn thể, nhưng nơi một phần sắc màu của Cao Bá Minh và Nguyễn Phước. Cái màu xanh thăm thẳm ấy đến với Đinh Cường 30 năm trước, và cho đến nay dường như vẫn còn là một ám ảnh đầy bí mật không dứt ra được.

Đinh Cường chọn lọc và yêu mến một số hình ảnh quen thuộc và gần gũi, những con chim nhỏ, những bông hoa nhỏ, thiếu nữ gầy như một cành lau sậy phất phơ bên bờ núi, những chóp đỉnh nhà thờ giữa bầu trời xám, anh đã biến những hình ảnh ấy thành ký hiệu của mình.

Rồi nhiều lúc Đinh Cường đẩy những hình ảnh ấy biến thái trong những tiết điệu mới, thành rất là lạ và rất Đinh Cường, như hình ảnh một thiếu nữ đang nhảy múa để đánh thức những bông hoa trên một triền đồi, bên cạnh là một thiếu nữ khác ngồi trên mình ngựa với chiếc đàn mandoline nhỏ trong tay, cái chuông đồ buộc nơi cổ ngựa cũng đang rung lên hòa vào cái rạo rức chung. Hay hình ảnh một người đàn ông lang bạt, giữa một buổi chiều xanh xám, đang lắng nghe tiếng còi tàu dội về từ một vách đá giữa vùng đồi núi Di Linh. Hình bóng người đàn ông ấy, đội mũ sụp, ngậm ống vố, ngồi lặng lẽ nơi một góc nào đó của cuộc đời, làm tôi nhớ đến những trang sách cực kỳ tài hoa của Nguyễn Tuân viết về những chuyến ra đi của anh chàng lãng tử. Ra đi, trở về, lại nhớ đến những chuyến ra đi, và rồi lại lên đường lang bạt kỳ hồ. Có lẽ hình ảnh ấy cũng có để lại dấu vết nơi Đinh Cường, tôi đoán chừng như vậy.

Đinh Cường đã sống thời tuổi trẻ của mình rất đẹp, thích đi qua những ga tàu, những trạm xe chuyển bến, những thành phố, những thành phố rất mới và những thành phố cổ kính, rồi thỉnh thoảng tá túc lại giữa những căn nhà bên đường chuyển dịch một thời gian, một đôi ngày, vài ba tháng, dăm bảy năm. Tôi đã đến thăm nhiều nơi anh lưu ngụ, nơi nào cũng vậy, dù ở một biệt thự sang trọng trên một dốc đồi, hay nơi một túp lều nghèo nàn giữa một xóm nhỏ, đều luôn tỏa ra các cung cách thanh nhã, quý phái của anh. Cái đẹp đối với một nghệ sĩ tạo hình là một vấn đề thuộc lãnh vực thị giác, là cái đẹp của con mắt, là sắp đặt sự vật cho hòa hợp, quân bình. Cho nên, ngay như cái thô kệch và xộc xệch thì cũng phải là một thứ xộc xệch trong hòa điệu vững chắc. Nói tắt lại, trước tiên, nó phải là cái đẹp hình thức, rồi từ đó mới dẫn vào chiều sâu của thế giới nội dung.

Những người gần gũi Đinh Cường hầu như đều dễ dàng yêu mến và quý trọng cái chải chuốt hình thức của anh. Từ thời còn rất trẻ, anh thích cung cách, dáng vẻ nghệ thuật của Modigliani, André Breton, Max Ernst, Hans Arp, Paul Klee, Paul Eluard; sinh hoạt của anh phải là đất Paris với khu Montmartre và nơi những căn nhà anh ở tôi đã thấy thấp thoáng cái vẻ đẹp kiêu cách ấy một cách rất tự nhiên, hòa hợp và rất thân mật.

Đinh Cường bước đi giữa cuộc đời một cách rất tài hoa, và trên hết mọi chuyện, có lẽ bản năng sáng tạo là sức đẩy nội tại dữ dội, đã thôi thúc và không ngừng đặt anh trước giá vẽ từng mỗi giây phút. Bút rút và bó tay thúc thủ nhiều năm sau 1975, nhưng khi thời thế có mở cửa đôi chút, anh đã nắm ngay thời cơ để phát biểu tiếng nói của mình. Tôi còn nhớ khá rõ không khí một phòng tranh bỏ túi của anh ở phòng mạch một người bạn bác sĩ vào khoảng năm 1983. Tôi cũng có một chút kỷ niệm nhỏ với phòng tranh này, vì đến trễ vài phút, tôi đã mua hụt một bức tranh khổ nhỏ mà tôi rất thích, bức Tôi vẫn còn tiếp tục mơ mộng. Người mua tấm tranh này là một khuôn mặt trí thức đặc biệt của Sài Gòn, là một nhà văn, nhà báo, giáo sư đại học, và trên hết mọi chuyện, là một con người chiến đấu cho lẽ phải và quyền làm người suốt mấy chục năm qua, vì vậy việc ông chọn mua bức tranh ấy cũng là một dấu hiệu đáng chú ý.

Cảm hứng từ tác phẩm điêu khắc *Je continue à rêver* của một nhà điêu khắc trẻ Tiếp Khắc, Đinh Cường đã dựng nên không khí của bức tranh, trên những mảng màu bôi bác tình cờ, anh phát hiện và nhìn thấy chân dung của mình. Anh chăm phá thêm một số đường nét để vẽ nên bóng dáng của người họa sĩ đang tiến công vào cái đẹp. Dùng chữ “tiến công” là hơi cường điệu, cho có vẻ mạnh mẽ và năng nổ, thực sự ra đây là một hình ảnh khá nhẹ nhàng và rất thơ mộng: người họa sĩ mang trên lưng mình một bảng màu và những cây cọ mà từng mỗi cây cọ giống như là một mũi tên và palette vẽ giống như cái túi xách của người thợ săn. Rất rõ ràng đó chính là một tuyên ngôn của Đinh Cường, mặc dù lặng lẽ nhưng cũng đã gây nên những làn sóng ngầm. Ở phòng triển lãm này, mua hụt bức Tôi vẫn còn tiếp tục mơ mộng nhưng cũng còn một chút may là mua được một bức khác cũng khá đẹp, là bức Đánh thức đời hoa. Tôi nói là may, bởi vì một người nào đó đã chọn mua bức này, nhưng sau lại đổi ý, mua tấm khác, và tôi đã tức thời chớp ngay bức đó.

Trở lại với hình ảnh người đàn ông ngồi bên ga tàu vắng lặng cạnh một vách núi năm nào, gần đây, tôi hết sức cảm xúc gặp lại bóng dáng ấy nơi một cảnh ngộ khác. Nơi bức tranh Đinh Cường gọi là Vong thân, cũng là dáng vẻ ấy nhưng trầm buồn hơn, gã đàn ông ngồi lặng lẽ như tượng, nổi bật trên nền tranh xanh màu ngọc lục bảo; một đường chân trời cắt nghiêng, và màu trời xanh sậm hơn. Trên nền tranh, một con chim nhỏ đậu mong manh, như nhấn thêm một nét mô tả vào cảnh đời của một lãng tử mãi hoài lưu lạc. Dưới nhãn giới xã hội học, bức tranh này hẳn cũng có thể nói nhiều điều về một lớp người lưu lạc trên đất khách mà cuộc đời lịch sử đã xô đẩy vào những bến bờ mới thực hết sức lạ lùng.

Đinh Cường đã sống một thời tuổi trẻ thực đầy thi vị và phong phú, và đã làm việc thực hết sức dữ dội. Số lượng tranh anh để lại rải rác khắp nơi rất là lớn, lên đến cả hàng ngàn tấm. Họa sĩ Việt Nam, dường như chỉ có Bùi Xuân Phái và Đinh Cường là có sức làm việc như thế mà thôi. Hiện nay, trước ngưỡng cửa của tuổi sáu mươi, trong cuộc sống lưu vong đầy áp lực và nứt rạn trên một đất nước xa lạ, anh vẫn gìn giữ phong cách của bao nhiêu năm tháng trước. Vẫn vui đùa với cọ vẽ, nong nân với đời sống, vẫn tiếp tục sử dụng những ký hiệu của mình, vẫn đặc biệt nhất với cách nhìn xanh thẫm vào những nỗi bí mật huyền hoặc. Và trên những bước chân chuyển dịch mới, vẫn giữ được ngọn lửa âm ỉ cháy trong lòng mình cho một cuộc sống lang bạt với đất trời và cái đẹp.

California, XII/1996

Huỳnh Hữu Ủy

Trong hội họa, Đinh Cường là thi sĩ của hoài niệm

**** TRỊNH CÔNG SƠN ****

Đầu những năm 60, bóng dáng của Modigliani và của những bậc thầy các trường phái hội họa mới thấp thoáng đi về dưới những bức tường cổ rêu phong của Đại Nội. Ở đó có trường Cao Đẳng Mỹ Thuật Huế và ở đó cũng có Đinh Cường.

Trong hội họa, Đinh Cường là thi sĩ của hoài niệm

Trịnh Công Sơn vẽ Đinh Cường

Rất nhiều mùa màng đã đi qua những căn phòng trọ luôn dòi dỏi. Trong những căn phòng đó đã có một thời, thi ca và âm nhạc đã sống cùng với hội họa, và đã cùng hít thở đến quen thuộc cái bầu không khí hăng hắc mùi sơn dầu còn tươi từ những tấmtoile (bố vẽ) mới phác thảo, đang tìm tòi.

Đó là cái thời của những tuổi hai mươi tìm gặp nhau trong một mối đồng cảm về nghệ thuật. Cái tuổi của lãng mạn, trữ tình và đầy chất hào hoa phong nhã.

Tôi đã gặp Đinh Cường vào thời điểm ấy. Trong những đêm mùa đông, băng qua khu vườn rộng ẩm ướt mưa ở Bao Vinh, trước khi gặp Cường bao giờ tôi cũng phải “diện kiến” với một con mắt đỏ lập lờ của ngọn đèn dầu trên am thờ. Đó chính là cái point riche (điểm tráng lệ) của đêm đen mà về sau này tôi vẫn thường bắt gặp trên tranh của Cường.

Với cái nền lãng mạn đầy tính chất thi ca, Đinh Cường đã say sưa “vọc” sơn dầu và nhồi nặn tâm hồn mình vào trong ấy. Thời gian ấy, tôi rất hiếm thấy những họa sĩ trẻ sử dụng sơn dầu nhuần nhuyễn như Đinh Cường. Và đó cũng là giai đoạn của những “khỏa thân xanh” (nu blue), “khỏa thân hồng” (nu rose) phảng phất đường nét của Modigliani, một trong những bậc thầy về chân dung mà anh rất ngưỡng mộ và yêu mến.

Sức làm việc của Đinh Cường trong những năm ấy đã gây cảm hứng rất nhiều cho bạn bè làm văn nghệ ở quanh anh. Tuy đang ở trong những năm đầu của nghề nghiệp nhưng anh đã biết tạo cho mình một vòm khí hậu riêng biệt. Đó là cái khí hậu đầy lôi cuốn mà người ta thường tìm thấy trong thế giới của những nghệ sĩ đã trưởng thành trong tác phẩm cũng như trong lối sống. Ở đó người ta chỉ bắt gặp sự sáng tạo, nỗi đam mê không bờ bến và những giấc mơ kỳ diệu.

Được sự cộng sinh của những trào lưu mới mẻ của văn học nghệ thuật thế giới lúc bấy giờ, Đinh Cường đã buông thả đôi cánh phóng khoáng của tâm hồn mình để có dịp mang thế giới màu sắc về những biên giới sáng tạo không hình thể. Theo thời gian, cùng với nỗi đắm đuối khôn cùng đối với chất liệu sơn dầu, anh đã biến những linh cảm của thế giới tinh thần trước đời sống và thiên nhiên thành những khối màu nói bằng thứ ngôn ngữ trầm lặng. Những khuôn mặt thiếu nữ, hoa, lá, núi, đồi... có lúc đã nhòe đi và hòa lẫn, tan biến vào nhau, để trở thành cái tinh khiết, cái thuần chất nhất, đó là cảm xúc, là sự rung động đã được lọc sạch trước thế giới bên ngoài.

Đinh Cường là con người sống để vẽ và đi. Đi với Đinh Cường đồng nghĩa với hạnh phúc. Một thời tuổi trẻ chúng tôi đã cùng đi và đã sống những mảng đời đầy thơ mộng. Đi và sống giữa cuộc đời mênh mông như những nhà thám hiểm cô đơn mà kẻ đi đầu cũng chính là bản thân mình. Có khi về giữa một thị trấn, có khi ở trong lòng một thành phố nhỏ và cũng đã có nhiều tháng ngày về ẩn dật trong một căn nhà sàn nằm lơ lửng giữa rừng núi vùng Kaôô.

Đứng: Trịnh Công Sơn Ngồi: Đinh Cường

Cái vốn liếng một đời người có được cũng từ những chuyến đi đó – Đi, để tạo một khoảng cách cần thiết đối với cuộc sống quen thuộc của mình, để ngẫm nghĩ về nó. Đó cũng là khoảng cách, bước lùi cần thiết cho một họa sĩ để có một cái nhìn quán xuyến hơn trước bức tranh mình đang vẽ. Đinh Cường vẽ tranh như người ta thở.

Nhưng để đạt được sự dễ dàng đó không phải ai cũng làm được. Trong Đinh Cường, có sự phóng khoáng bềnh bồng của một người nghệ sĩ nhưng đồng thời cũng có sự cẩn mẫn, tinh tế của một người thợ.

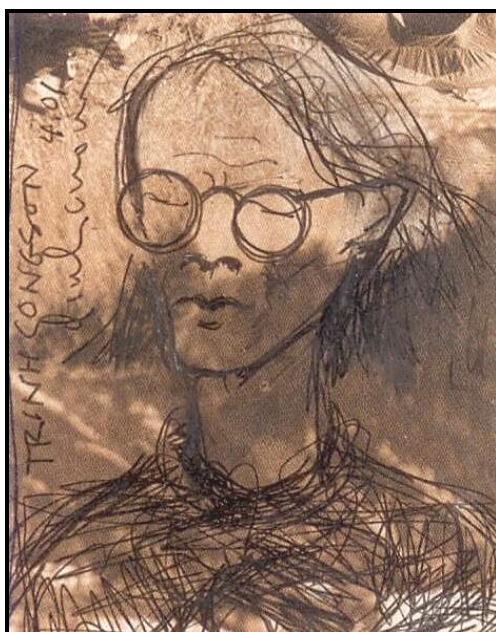
Qua một phần tư thế kỷ, Đinh Cường đã mang đến cho những người yêu hội họa, qua những phòng tranh trong nước cũng như ở nước ngoài, hoặc trên sách báo, gần cả ngàn bức tranh lớn, nhỏ, và minh họa. Nhớ lại những phòng tranh cũ và được xem những bức tranh mới, tôi chợt nhận thấy rằng trong Đinh Cường luôn luôn có một sự trở về. Anh không có cái logic của người luyện kim từ một mẫu sắt thô biến thành một thanh kiếm đẹp. Anh như mang trong mình một nỗi nhớ không nguôi đối với kỷ niệm. Trong tranh của Đinh Cường không có bóng dáng của cái gọi là sự trở thành (le devenir). Anh có vẻ như đang còn mãi đi tìm cái tuyệt đối trong sự tương đối được lặp đi lặp lại mãi của một đời người. Tìm đến thế giới tranh của Đinh Cường là tìm đến với sự yên tĩnh đầm chất thơ mộng. Dưới nét bút của anh, không có hình bóng của sự bạo hành hoặc sự nồng nhiệt đầy cuồng nộ của những tâm hồn phương Tây. Cái màu xanh lạnh được chuyển qua nhiều sắc độ khác nhau cùng màu hồng nồng nàn trong những bức tranh xưa vẫn còn tìm thấy lại trên những tấm tranh mới. Rõ ràng Đinh Cường không muốn tìm kiếm hoặc chạy theo những trường phái mới nữa. Anh đang dừng lại trong những biên giới của chính mình để tìm kiếm qua hình thể, sắc màu, cái vẻ đẹp lung linh của một giấc mơ không nắm bắt được.

Nhìn những bức tranh mới đây, với khung cảnh quen thuộc của núi rừng Đà Lạt, Lâm Đồng, tôi như vẫn còn nghe thấy được chút nắng vàng rơi dưới thung lũng, đốm lửa bập bùng trên những đường đèo và cả tiếng lục lạc trên cổ con ngựa trắng kéo khoang xe chở Đinh Cường một mình từ quận Đơn Dương trở về căn nhà sàn gỗ ở Kađô trên tay cầm nải chuối và chai xăng để rửa cọ.

Đà Lạt, Huế cùng những màu đất đá rêu phong là nỗi ám ảnh và cũng là nỗi nhớ triền miên của Đinh Cường.

Trong hội họa, tôi gọi Đinh Cường là thi sĩ của hoài niệm.

Trịnh Công Sơn

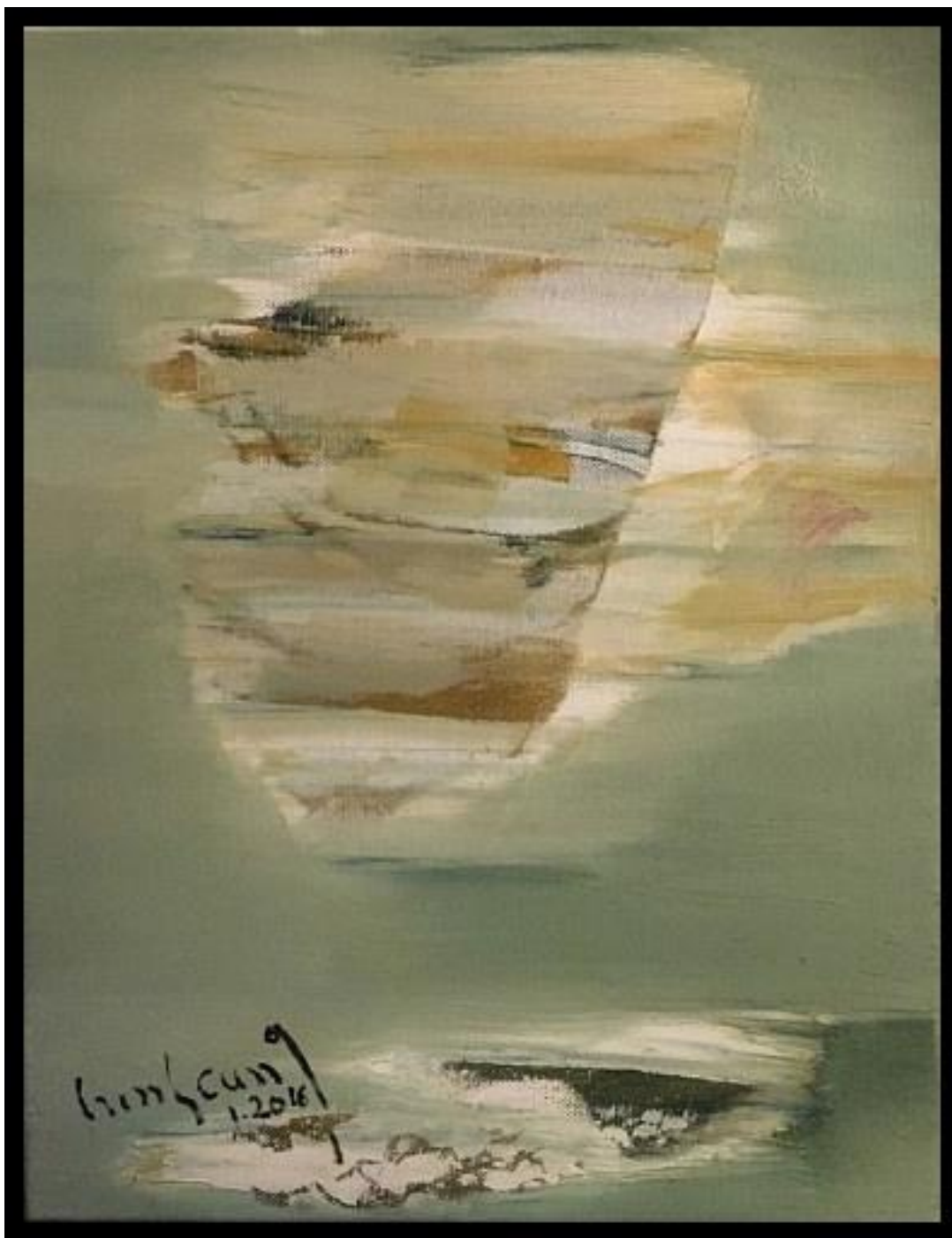

Đinh Cường vẽ Trịnh Công Sơn

Đinh Cường vẽ Trịnh Công Sơn

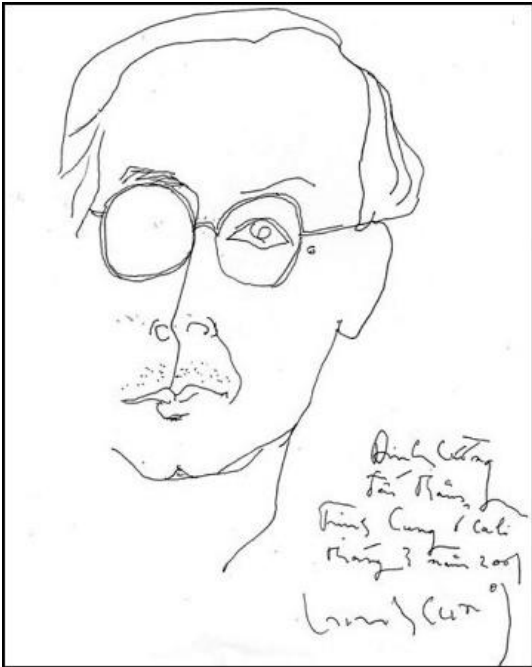

BẠN ĐÃ LÀ VÀNG TRẮNG - Tranh: **Trịnh Cung**
Sơn dầu trên bố, 30cm x 40cm

California, tháng 1.2016 – Tưởng niệm Đinh Cường, thay cho điều vẫn

Một họa sĩ tiêu biểu cho trường phái hội họa lãng mạn Việt Nam: Đinh Cường, một người bạn đôn hậu

Tôi chơi với Đinh Cường khi anh từ Sài Gòn ra học mỹ thuật tại trường Cao Đẳng Mỹ Thuật Huế năm 1959, sau khi tôi đã làm bạn với Trịnh Công Sơn tại Huế năm 1958. Từ đó đến nay là hơn nửa thế kỷ. Bộ ba chúng tôi, trước khi Trịnh Công Sơn mất, đã 14 năm, được bạn bè gọi vui là “Les Trois Mousquetaires” vì chúng tôi rất gắn bó từ những năm 18-20 tuổi cho đến ngoài 60, tóc bạc, già yếu. Cũng vì thế, chúng tôi có vô số kỷ niệm trên hành trình giang hồ qua nhiều thành phố của miền Nam Việt Nam. Từ Huế đến Sài Gòn, từ Đà Nẵng đến Nha Trang, từ Sài Gòn đến Bảo Lộc – Đà Lạt – Đơn Dương thời miền Nam chưa bị thâm tóm.

Bây giờ, nghĩ lại cũng lạ, ba đứa thuộc ba vùng văn hóa rất khác nhau, một chàng người của kinh kỳ thơ mộng, một gã tỉnh lẻ sinh ra trong làng chài tỉnh Khánh Hoà, dân nẫu chính hiệu “con nai vàng” và kẻ kia tuy gốc Huế nhưng sinh ra ở Thủ Dầu Một, học Petrus Ký, một tay lịch lãm Sài Gòn chính cống, thế mà chúng tôi rất hợp, rất tri âm tri kỷ. Thân nhau trước khi chúng tôi nổi tiếng, một người chấp chững làm nhạc, hai đứa còn lại mới học vẽ, cũng không nghĩ

sẽ nổi tiếng. Hồi còn học mỹ thuật, Cường và tôi thuê chung cái nhà gạch cũ nằm giữa cánh đồng lúa trên đường Nguyễn Thị Giang, khúc giữa đường Hàng Me và Nguyễn Công Trứ (Chợ Cống), để ở. Cũng tại đây, nhiều bài thơ của tôi đã ra đời, trong đó có bài Cuối Cùng Cho Một Tình Yêu mà Trịnh Công Sơn đã phổ nhạc.

Trên bãi biển Thuận An, Huế, thời sinh viên mỹ thuật – Trịnh Công & Đinh Cường

Đến năm thứ hai tôi bị Thầy Hiệu Trưởng Tôn Thất Đào đuổi học vì vẽ moderne nên phải rời Huế, hết ở chung với Đình Cường từ đó. May thay, tôi được kiến trúc sư Lê Văn Lắm, Giám đốc Nha Mỹ Thuật Học Vụ cho tiếp tục học năm thứ hai tại trường Quốc Gia Cao Đẳng Mỹ Thuật Gia Định. Đến năm thứ ba, Thầy Mai Lan Phương từ Pháp về, được cử ra Huế thay Thầy Tôn Thất Đào làm hiệu trưởng, tôi lại trở ra Huế học tiếp và tốt nghiệp vào năm 1962. Lúc này, Đình Cường đã dời nhà xuống Bao Vinh. Tôi về ở chung với Mai Chứng, một sinh viên điêu khắc của trường Quốc Gia Cao Đẳng Mỹ Thuật Gia Định, ra Huế học tiếp môn Điêu Khắc vì có Thầy Lê Ngọc Huệ, một điêu khắc gia hiện đại, sẽ mang lại cho những học trò trong nước những kiến thức và kỹ năng tiên tiến mà bộ môn điêu khắc trong nước lúc bấy giờ không thể có. Ngôi nhà mà hai chúng tôi ở trọ nằm bên bờ sông An Cựu, đó là nhà của bà di ruột họa sĩ Nguyên Khai. Ở tại ngôi nhà này, tôi đã vẽ bức sơn dầu Mùa Thu Tuổi Nhỏ, một bức tranh sau đó được Hội Đồng Giám Khảo của Triển lãm Đệ Nhất Quốc Tế Sài Gòn 1962 trao Bằng Danh Dự và được họa sĩ Thái Tuấn khen ngợi đặc biệt trong một bài viết về cuộc triển lãm ấy trên tạp chí Bách Khoa.

Trước ngôi nhà trên đường Nguyễn Thị Giang, Huế (Đình Cường đứng bên trái; Trịnh Cung ngồi)

Và bộ ba Trịnh Công Sơn - Đình Cường - Trịnh Cung kể từ năm 1961 không còn thường xuyên gặp nhau ở Huế: Trịnh Công Sơn đi học Sư Phạm Quy Nhơn, Đình Cường có một cối riêng ở Bao Vinh, tôi học rồi tốt nghiệp vào năm 1962 và vào thẳng Sài Gòn để lập nghiệp. Trịnh Công Sơn cũng ra trường cùng năm và được bổ đi dạy học trên B'lo.

Năm sau Đình Cường tốt nghiệp và gặp lại tôi ở Sài Gòn vì Đình Cường có nhà của ba mẹ tại Tân Định – Sài Gòn. Ba của Đình Cường là Bác Đồng, một họa sĩ chuyên vẽ các mẫu huy hiệu, các logo có nhiều chi tiết cực nhỏ. Ông có cái bàn nhỏ để sát tường với bộ cọ đặc biệt dành đi những nét tinh vi, một cái kính lúp để nhìn rõ hơn các chi tiết của mẫu vẽ. Ông là một người vui tính và để cho con cái được tự do theo đuổi sở thích của mình. Đặc biệt, vợ ông, mẹ của Đình Cường, là một bà mẹ hiền hậu, hết mực thương con. Dù không giàu có

nhưng bạn tôi, Đinh Cường được bà không để cho thiếu tiền trong túi mỗi khi ra đường. Lúc còn đi học Mỹ Thuật Huế, Đinh Cường đã có xe Vélo Solex, thời này, ở Sài Gòn đã sang lắm rồi huống chi là ở Huế.

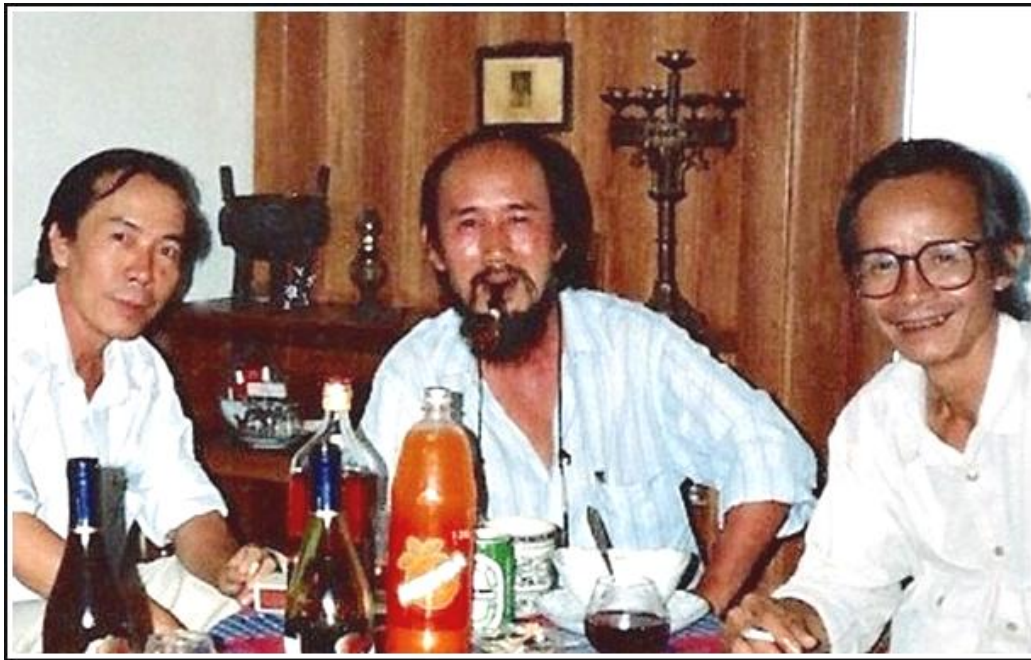
Trong ba chàng ngự lâm pháo thủ chúng tôi, Trịnh Công Sơn và Trịnh Cung là nghèo rớt mồng tơi. Tôi không đủ tiền ăn cơm tháng, phải đi ăn cơm xã hội, cơm giá bèo do nhà nước tổ chức dành cho người nghèo. Hồi đó, quán cơm này nằm bên bờ sông Hương gần chân cầu Trường Tiền, phía phố Trần Hưng Đạo.

Đinh Cường-Tôn Nữ Kim Phượng-Trịnh Cung

Qua những ngày lặn lội của một họa sĩ trẻ, chân ướt chân ráo ở Sài Gòn, tôi tìm được một căn gác vẽ tại trường Trung Học Kỹ Thuật Cao Thắng Sài Gòn, lương dư trả tiền thuê nhà và cơm tháng, còn gửi về cho mẹ nghèo ở Nha Trang mỗi tháng 2.000 đồng và tiêu xài cà phê, hàng quán thoải mái. Chính chỗ ở trọ tôi thuê trên lầu 2 của căn phố nằm bên hông chợ Trương Minh Giảng mà Đinh Cường, Trịnh Cung thường hội ngộ mỗi khi Trịnh Công Sơn từ Bảo Lộc xuống Sài Gòn. Cả ba chúng tôi ngủ trên sàn nhà rộng mỗi bề 3 x 2 m. Nếu hôm nào trong túi quần rỗng rĩnh tiền thì chiều xuống là ba đưa lên taxi phóng xuống đường Tự Do làm một chầu cà phê ở Brodard rồi kéo đi ăn tối cơm thố ở Chợ Cũ hoặc sang hơn là cơm Tây nằm ở góc đường Lê Lợi và Pasteur rồi ghé vào Liberty nghe Lê Thu hát Sérénata và để Trịnh Công Sơn gặp “Thanh Thúy Tàu”. Còn hôm nào cạn lán thì đi đêm cột đèn dọc phố Lê Lợi rồi ngửa mặt lên trời đêm mà kêu lên: “Sao Trời lại để cho ba kẻ tài hoa này không có tiền đủ cho cuộc vui Saigon by Night đang bắt đầu lên đèn!”

Không biết có phải trời xanh nghe được lời than ấy không mà sau khi chúng tôi về căn phòng hẹp bên hông chợ Trương Minh Giảng, đã đi nằm như cá mè thì có tiếng gõ cửa. Tôi bật dậy, hé cửa hỏi: “Xin lỗi, ông tìm ai?” Trong bóng tối của hành lang, người đàn ông nói giọng Bắc: “Tôi muốn gặp họa sĩ Trịnh Cung để hỏi mua một bức tranh.”

3 người bạn Đinh Cường, Trịnh Cung, Trịnh Công Sơn – sau 30-4-1975

“Dạ tôi đây, mà hiện tôi chỉ có mỗi bức thiếu nữ.” Người khách không hẹn trước nói ngay: “Cho tôi mua ngay!” Tôi muốn bật cười vì quá đỗi lạ lùng, không nghĩ ra có phép lạ như thế nhưng phải nén lại và mời người khách vào lấy tranh. Khi ông ấy hỏi giá tranh, tôi nói: “Bây giờ ông muốn đưa tôi bao nhiêu tôi nhận bấy nhiêu.” Người mua tranh nói: “Tôi chỉ có 1.500 đồng.” Tôi vui sướng cầm tiền và đóng cửa lại. Không ai bảo ai, cả ba đứa đều không nín được nữa, cười như muốn hét rồi mặc quần áo xuống phố dù đêm Sài Gòn đã vào khuya. (Bức sơn dầu này có một câu chuyện, một số phận đặc biệt sau ngày 30-4-1975 mà tôi sẽ kể vào một dịp khác.)

Rồi năm sau, cuối năm 1962, tôi bỏ dạy vẽ, khăn gói lên Đà Lạt theo đề nghị bảo trợ cho tôi một cuộc sống chỉ để vẽ, mọi thứ đều được anh bạn yêu tranh tôi, tên là Thọ, đài thọ. Anh Thọ có đồn điền ở Lâm Đồng và có vài pharmacy ở Sài Gòn, dân du học ở Pháp về. Hồi đó dân chơi Sài Gòn đặt nick cho hai công tử, Lân Simca Đỏ (Hoàng Kim Lân) và Thọ Florid Trắng, đó là chỉ hai chiếc xe mui trần nổi bật giữa Sài Gòn hoa lệ thời 60 của hai chàng. Anh Thọ lớn hơn tôi khoảng 5 tuổi, thuê cho tôi một căn hộ trong biệt thự nằm trên đường Hoa Hồng nay là đường Huỳnh Thúc Kháng, Đà Lạt. Nơi mà ĐC thường đề cập khi anh viết về Đà Lạt một thời. Việc cơm nước, anh Thọ giao cho bà chủ biệt thự này lo toan cho tôi mỗi ngày. Rong chơi và vẽ là nhiệm vụ mà tôi phải hoàn thành, anh Thọ muốn thế. Tôi thật quá may mắn! Và cũng nhờ chỗ ở này mà tôi đã đưa Trịnh Công Sơn và Đinh Cường về ở chung mỗi khi hai bạn giang hồ lên Đà Lạt và sau hai năm ở đó với bao kỷ niệm đẹp, tôi rời về Sài Gòn theo lệnh động viên vào quân trường Thủ Đức. Từ đó Đinh Cường tiếp tục thuê căn phòng ở số 10 đường Hoa Hồng này, cùng ở với Đỗ Long Vân bỏ dạy Văn Khoa Huế, lên làm thư viện tại Viện Đại Học Đà Lạt từ năm 1963 đến 1965, ăn cơm tháng ở nhà phía sau của vợ chồng Hoàng Anh Tuấn. Trịnh Công Sơn hay từ Bảo Lộc về ở lại nơi này. Cũng là thời mà Trung úy Nguyễn Xuân Thiệp, Trưởng Đài Phát Thanh Quân Đội – Đà Lạt, hay ghé mỗi đêm khi ở đài ra.

Căn hộ này, đối với tôi là một bước ngoặt sự nghiệp nghệ thuật quan trọng bậc nhất trong đời tôi. Nơi đã ra đời những Trên Vừng An Nghi, Thiên Đàng Cửa Ấu Thời, Khỏa Thân Hồng, Hoa Cúc Vàng Trên Ghé Mây. Tôi mang ơn anh Thọ nhiều lắm, không biết bây giờ anh đang ở đâu? Căn hộ này còn là một câu chuyện về người đàn bà đẹp, quyền quý, chủ căn hộ, người nấu và dọn cho tôi những bữa cơm theo kiểu Pháp và dạy tôi nghe nhạc cổ điển vào mỗi tối thứ Bảy. Tôi sẽ kể về câu chuyện này vào một dịp khác nhưng cần nói ngay ở đây một

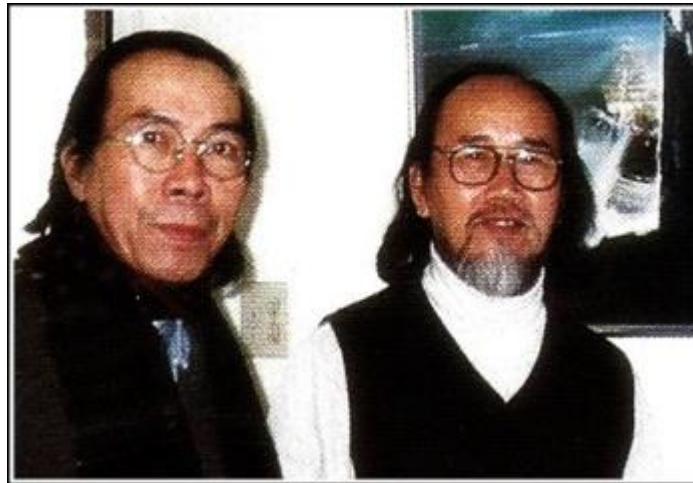
chi tiết của câu chuyện: Đinh Cường và Trịnh Công Sơn đã vào quân trường Thủ Đức thăm tôi vào một sáng Chủ Nhật năm 1964 và báo cho tôi một tin dữ: “Bà Nghiên bị giết vào nửa đêm tại phòng khách của biệt thự, máu văng lên bức chân dung toa vẽ bà ấy.”

Từ khi tôi đi lính rồi đất nước lâm vào khói lửa khủng khiếp, chúng tôi không còn gần gũi như những ngày thanh bình. Đinh Cường và Trịnh Công Sơn có điều kiện gắn bó và duy trì tình bạn vốn rất đẹp để còn tôi lên đèn theo đời lính nên không còn giữ được những gắn bó tuyệt vời như thừa 20-30 tuổi. Thậm chí, những năm sau ngày 30-4-1975, chính tôi đã làm đổ vỡ tình bạn hiếm có ấy như một người đã đập vỡ chiếc bình cổ tuyệt tác vốn là trời cho.

Nay, tuổi chỉ còn vài năm nữa là đến 80, Trịnh Công Sơn đã yên nghỉ nghìn thu, Đinh Cường thì bỏ giận tôi, về Việt Nam cách đây 4 năm, nhờ Thân Trọng Minh nhắn rủ tôi đi ăn cơm, để tôi chọn chỗ. Tôi đã xách đến một chai rượu cognac loại quý để uống mừng sự tái hợp của hai chúng tôi. Lẽ dĩ nhiên là cuộc cụng ly tay ba này không dừng ở đây mà tôi còn mời Đinh Cường dùng bữa tối với vợ con tôi, vợ chồng Dương Nghiễm Mậu, vợ chồng Nguyễn Quang vào tối hôm sau, trước khi Đinh Cường về Mỹ.

Và, chắc các thân hữu đã biết, Đinh Cường gần đây đã nhiều lần làm thơ đề tặng tôi và thường nhắc đến tôi trong các bài viết của anh. Đáng yêu thay và đáng biết ơn thay Đinh Cường, một người bạn lâu đời hết sức đôn hậu.

Cầu cho bạn mau bình phục, tôi hy vọng sẽ về DC thăm bạn vào mùa Giáng Sinh này.

(Trịnh Công Sơn gặp lại Đinh Cường ở DC 1997)

Orange County, ngày 12 tháng 9-2015

Trịnh Công Sơn

Cố Hòa thượng Thích Trí Thủ ghi lên tranh dòng chữ Hán: Điều ngự Giác hoàng mục tượng, Thích Trí Thủ bái đề. Và 2 câu chữ Nôm: Cảm đức từ bi để nhiều kiếp nguyện cho thân cận/ Đợi ơn cứu độ nát muôn thân thà chịu đắng cay (trích phú Cư trần lạc đạo của Trần Nhân Tông). Ngồi cạnh Cố Hòa Thượng là tác giả, họa sĩ Đinh Cường. Ảnh chụp 1983.

Mời đọc: [“Trần Nhân Tông và Thiền Phái Trúc Lâm”](#) – Nguyễn Lang (pdf)

Họa thi

Bùi Giáng Tặng Đình Cường

Như cá lượn theo dòng
Anh vẽ như mơ mòng
Cho người đi kẻ ở
An nhiên và tự tại
Khước từ trong quá đời đoan trang

Tôi sẽ nói gì cùng anh
Khi trong Thơ đã có Họa
Anh vẽ rồi một bài Thơ
Cho Nữ Hoàng Thánh Mẫu
Cho Thánh Mẫu Nữ Hoàng
Và người bệnh Phục Hồi
Trong tiếng trẻ hát bên sông
Bên vực sâu của Tiên Đường

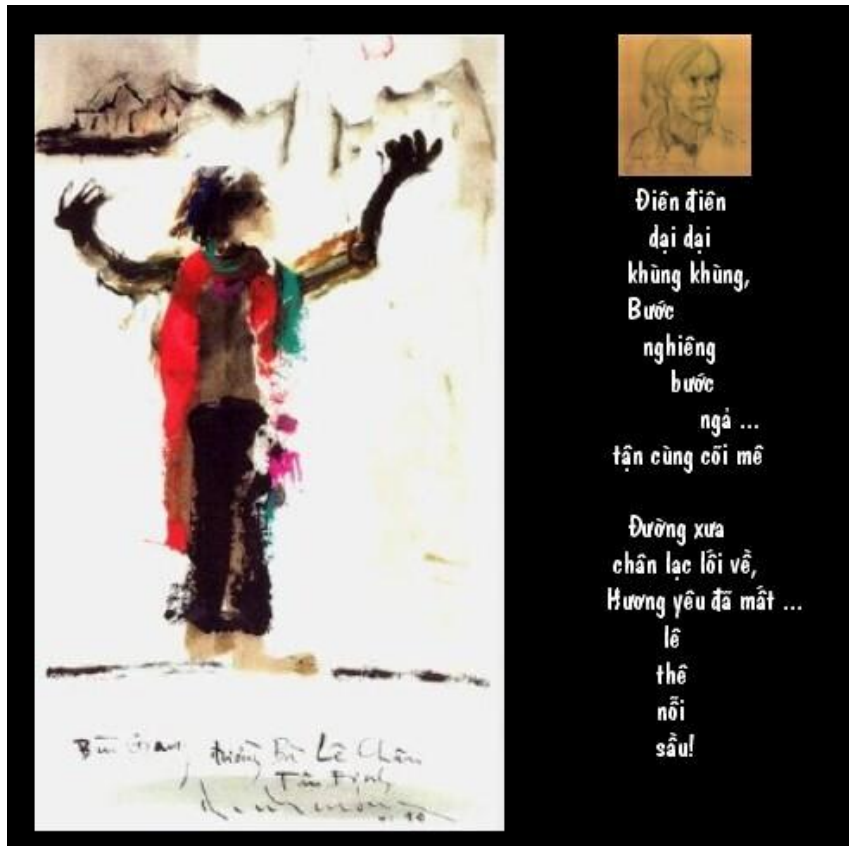
Ai sẽ nói gì cùng anh
Khi tồn sinh là tia sáng
Thời Gian trong một thoáng không đi
Mặt đất vội nghiêng mình
Vũ Trụ – vì anh – đã lên hương

Chúng tôi sẽ nói gì cùng anh
Trần trở biến thiên xứ sở này
Trong đêm thao thức đợi ngày mai
Bình Minh của Kỷ Nguyên mới
Chiều sáng lối anh đi
Cho anh – Người Tài của Hội Họa
Khi ở vườn khuya Hư Cực
Chúng tôi là trái trên cây
Muộn màng chín muộn
Trong những ngày quá muộn mùa

Như cá lượn theo dòng
Anh vẽ chiêm bao và mộng寐
Vỗ cánh theo đàn chim muộn
– tới rồi thời của Vũ Tướng –
Lìa bỏ bến đất này
Bay tìm bến Nước xa...

Sài Gòn 1972

Ngô Văn Tao (phỏng dịch)

Tranh Đinh Cường vẽ Bùi Giáng đang “quay cuồng” ở đường Bà Lê Chân, Tân Định.
Phan Anh Dũng, cảm hứng từ bức tranh, viết 4 câu thơ tựa đề: “Điên?”

Bài nhìn lên kệ sách 3

gợi Lữ Quỳnh nhớ tiếng còi tàu hự...

đi về với gió du côn
mở giông bão xuống cõi tồn sinh phai...(*)
xin chào mừng một. mừng hai
xin chào ánh mắt. sáng ngời.
nhìn tôi.
xin chào Tân Định. mùa may
Lăng Ông. Bà Chiểu
khói nhang mịt mù
Đuôi Ưoi Thi Sĩ
ơ kia. Báng Giù
Năm mới. Chưa là cuộc chơi.

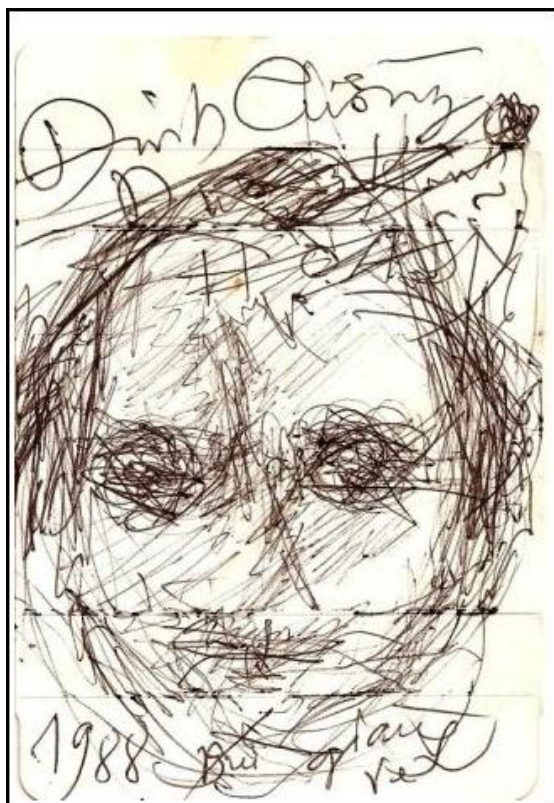
Virginia, January 1, 2016

Đinh Cường

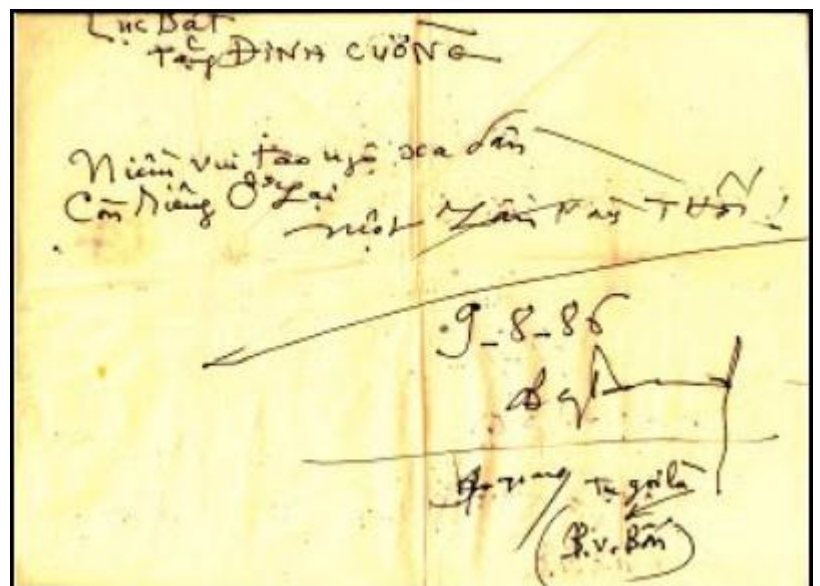
(*) Thơ Bùi Giáng

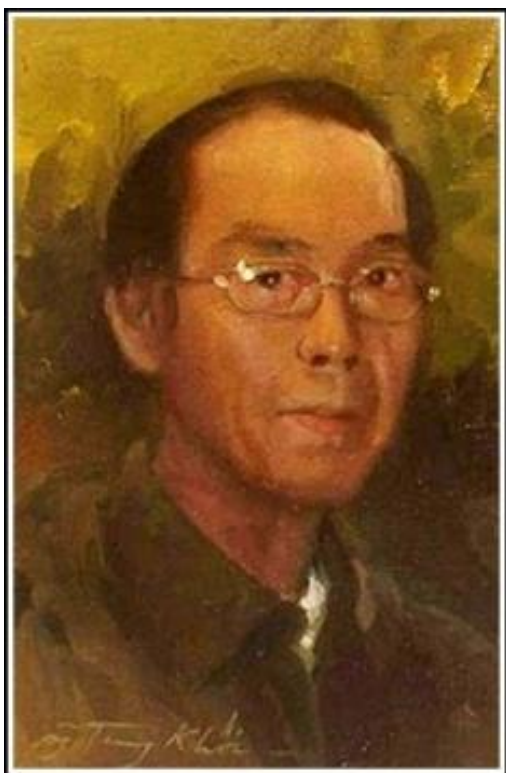
Dinh Cường vẽ Bùi Giáng

Bùi Giáng vẽ Đinh Cường

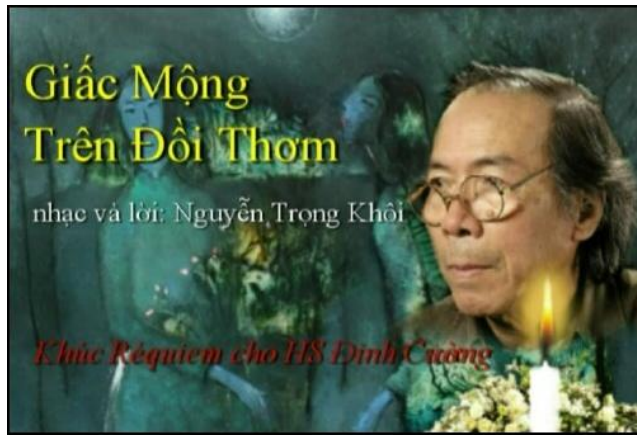
Thủ bút Bùi Giáng - thơ tặng Đinh Cường

Họa sĩ Nguyễn Trọng Khôi vẽ Đinh Cường

Nguyễn Trọng Khôi đàn & hát cho Đinh Cường & Trịnh Công Sơn

KHÚC RÉQUIEM CHO HS ĐÌNH CƯỜNG: Hai hôm nay Boston mưa dầm, bầu trời rất ảm đạm. Sáng nay Chúa Nhật, tôi vừa về nhà từ giáo đường, tôi cố ngồi hát bài hát viết cho anh hơn 20 năm trước. Bài hát này chưa bao giờ hát được tròn trịa. Lúc nào hát cũng bị ngắt ngang vì xúc động. Viết cho anh bài hát này nhưng lại đồng thời gửi gắm nó đến những anh em khác và ngay cả chính tôi. Hãy cho tôi hát được trọn bài chỉ với cây guitar – đàn vụng về thôi mà, giọng hát tôi bây giờ nó cũng khác với 20 năm trước nhưng kệ nó, hát để trước khi chính thức tiễn anh (3 hôm nữa thôi), tiễn anh vào cõi sương khói xa mù. – Nguyễn Trọng Khôi

♪ [Giấc Mơng Trên Đồi Thơm](#) (youtube với nhiều hình kỷ niệm với Đinh Cường)
Sáng tác & đàn và hát: Nguyễn Trọng Khôi

Buồn Vui Cùng Với Vui Buồn

bạn tôi vừa mất hôm qua
ngày mai sinh nhật tôi già bảy lăm
hôm nay định đóng cửa năm
giữ an bản mạng thêm năm tuổi đời

ra ngoài nhớ đựng con ruồi
chiếc xe chi đó, chết người, bớt vui
lòng đang thổn thức ngậm ngùi
không nhìn được mặt, nụ cười bạn xưa

vậy mà cũng giống, chịu thua
ơi tôi đang khóc đang đùa cùng nhau
giận mình quên lững đi đưa
Hồ Đình Nghiêm sang tiền ông vua sắc màu (1)

anh Dương Nghiễm Mậu qua không?
bạn cột chèo bạn ngồi đồng văn thơ
tuy rằng tôi đang đặt dờ
ai ghé nhìn bạn tôi nhớ ngắm luôn

khuôn mặt hiền đã biết buồn
dù thêm thiệp chúc tôi trường thọ dai
ngày hôm kia và ngày mai
làm sao tôi chẳng nhớ hoài tử sinh

Luân Hoán

7.17 AM – 09.10.2016

(1) HDN em chị Nhung, vợ Đình Cường

Nhà thơ Nguyễn Đông Ngọc, Họa sĩ Đình Cường, Nhà thơ Luân Hoán (Montréal, Canada – 1992)

Tiến Biệt Anh Đình Cường

bàng hoàng xúc động hay tin

Thôi

Tới kệ sách thứ 5* thì mất
chiều đã mờ sương khuya đã trắng
chìm hờm bướm đã mê vào đêm
tuyết lú. Thế rồi đã trở cái
hẹn sang thăm anh cùng Song Thao
Hồ Đình Nghiêm cái lạnh khắc nghiệt
mùa đông bắc mỹ đã làm nhụt
khí thế đường xa mắt mờ của
kẻ muôn đời nhớ hẹn đời là
những cuộc hẹn lần nữa không cùng
cho tới khi không còn hẹn được
nữa thì luyến tiếc ngẩn ngơ ân
hận đời đời xiêu hình đổ bóng

Thôi bây giờ không còn ai viết
những đoạn ghi những tự tình ân
cần bè bạn những chương thời sự
gặp gỡ trùng phùng của đến và
đi của mất và còn của thương
và nhớ thế rồi đã mất anh
thật như bức tranh tự xóa nhòa
giữa ngày đông tháng giá nghe vẫn
còn đó “nụ cười phúc hậu giữa
thu vàng” Elena Pucillo Trương Văn Dân
vô vản trần quý với tấm lòng
của xiết bao bạn bè còn lại

Thôi anh nhẹ nhàng ra đi nổi
bước cuộc lữ cùng bằng hữu thân
thương đã rong chơi cõi ngoài đã
mở đường chương dã ngoại về nơi
hội tụ muôn đời của thăng ca
bất tận sẽ không bao giờ hết
không bao giờ chết biết ghi gì
thôi đã hết rồi những đoạn ghi

Hoàng Xuân Sơn

*Nhà thơ Phạm Cao Hoàng, NV Nguyễn Tường Giang,
Nhà thơ Hoàng Xuân Sơn, HS Đình Cường
(Virginia, 8/2014)*

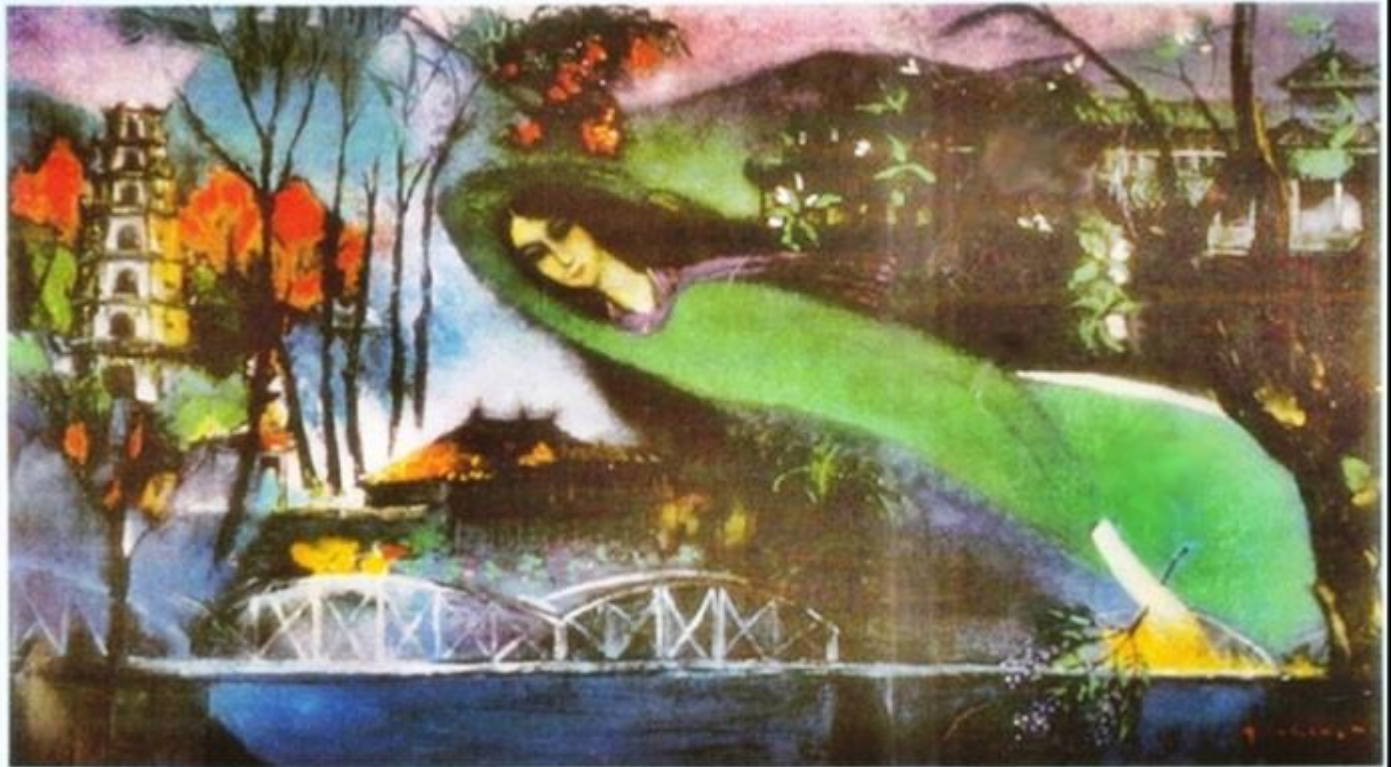

Thật là bất ngờ và xúc động khi nghe tin HS Đinh Cường đã ra đi vĩnh viễn. Người HS có tâm hồn thi sĩ hiền lành đôn hậu, rụt rè, im lặng và khép nép. Với Hội Họa của anh trông rất quen thuộc, Hoài niệm. Ít biến đổi, chấp nhận những gì đã có. Tôi không biết ở anh có hài lòng như thế không? Nếu có hỏi anh, tôi biết anh chỉ mỉm cười một cách hiền hòa và sẽ không trả lời. Anh không giống phần đông như các HS khác khi bàn hay nói về Nghệ Thuật, anh chỉ ngồi nghe mỉm cười là xong. Thích anh không chỉ ở Hội Họa mà kính trọng anh ở tánh tình nhân hậu của anh. Một Họa Sĩ đàn anh.

Xin cầu nguyện cho hương linh anh sớm an nghỉ .

Nguyễn Sơn Germany .

HUẾ, DÒNG SÔNG BAY TRONG TRÍ NHỚ
River in Memory, Huế • Tranh sơn dầu Đinh Cường

Thi sĩ Phan Khâm, Nhạc sĩ Huy Lâm, Họa sĩ Đinh Cường

Mời nghe 🎵 [“Trong Trí Nhớ Dòng Sông”](#) – Nhạc Huy Lâm, thơ: Phan Khâm
 (cảm hứng từ bức tranh “Huế, Dòng Sông Bay Trong Trí Nhớ” của Đinh Cường)

Mây trên rừng Scibilia
Photo by PCH – Tháng 5.2014

CHIỀU THỨ NĂM

gởi Phan Anh Dũng

Người bạn ở Richmond thủ phủ của Virginia
lái xe về ghé thăm. anh nói bị kẹt xe mất đến
ba tiếng. cùng kéo nhau qua Starbucks ngồi
đưa phone cho anh thăm Phạm Cao Hoàng

anh nói vào xem blog Trần Thị Nguyệt Mai
vào xem blog Phạm Cao Hoàng rất thích
anh cũng có làm website Cỏ Thơm công phu
thì ra bây giờ là sinh hoạt trên những trang web...

cũng vui thôi. nhanh chóng nhìn chữ nhìn hình
tôi vẫn thích những bức hình chụp Scibilia xóm tôi
đồng cỏ thì xanh. mây thì vãn vũ. mây và tôi như
có nhiều tâm sự. không thấy gì chỉ thấy có mây trôi [1]

chia tay người bạn. bạn qua thăm mẹ. còn mẹ là nhất
nhớ xưa hay đọc bông hồng cài áo của Thầy Nhất Hạnh
những ngày mùa hè bông crape myrtle nở hoài không tàn
một người vẫn đi về trên con đường rừng. luôn nhớ mẹ...

Virginia, July 31, 2014

Đình Cường

[1] thơ Hoài Khanh

Phan Anh Dũng và Họa sĩ Đình Cường ở quán Starbucks Coffee, thành phố Burke, nơi anh và bạn bè thường gặp mặt.

Phan Anh Dũng thăm studio của Họa sĩ Đình Cường tháng 7/2014, trước bức tranh “Mùa Hoa Quỳ Rừng” anh vừa mới vẽ xong, kệ sách phía sau: trên cao là bàn thờ Phật, Trịnh Công Sơn và Bùi Giáng.

*Họa sĩ Đinh Cường trước bức tranh “Thiếu Nữ Xanh”,
đem về từ Quán Cà phê Tùng Đà Lạt – anh đang tu chỉnh.*

Một lần trở lại Đà Lạt, Đinh Cường đã viết về những hồi ức của mình: “Nay tôi lẳng lặng ngồi một mình một góc trên chiếc băng ghế da dài ở cà-phê Tùng. Ông Tùng mất đã 2 năm nay. Còn bà Tùng và con trai cả tiếp tục trông coi quán. Cà-phê Tùng cũng như cà-phê Lâm ở Hà Nội, lâu năm nhất, một góc thân thuộc như linh hồn của phố, và của cả nghệ thuật... Vách bên trái vẫn còn treo bức Thiếu nữ xanh của tôi, đã 40 năm, từ hôm ông mua ở phòng triển lãm tại Alliance Francaise Dalat, 1965. Vách bên phải là bức Người chơi đàn guitar, đầu cúi xuống, khổ lớn, màu nâu ảm, của Vị Ý. Phòng trong vẫn còn bức chân dung thiếu nữ với chiếc bandeau màu hồng nhạt của Cù Nguyễn. Nhìn lại tranh xưa, qua thời gian tàn phai, qua hoàn cảnh đổi thay—ông phải giấu đi một thời gian dài mới đem ra treo lại—lần gặp tôi về thăm đầu tiên, ông nói vậy. Không biết bộ báo Bách Khoa đóng bìa da mà ông sưu tập đầy đủ, có còn không...”.

“Mùa hoa quỳ rừng” – sơn dầu trên canvas 30 x 30 in – Tranh: Đinh Cường (6 – 2014)

KỶ NIỆM... TẠ TỪ

Ngày hôm đó không nắng cũng không mưa... Trời xám nhạt, buồn, hiu hiu gió thổi... Người vẫn cảm thấy ngâ ngấy, khó chịu vì còn ngất ngư với bệnh vertigo. Vẫn phải lái xe cho cô cháu gái, nhà văn Thơ Thơ từ Nam Cali đến thăm họa sĩ Đinh Cường. Thơ Thơ chủ biên web. Da Màu mà người nghệ sĩ tài hoa đang cộng tác. Xe dừng trước một căn nhà nhỏ, xinh xắn trên một con đường yên tĩnh tại vùng ngoại ô Fairfax. Định thả cô cháu xuống là Diễm Hoa và tôi về. Nhưng Diễm Hoa lại là bà thầy dương cầm của Dạ Châu, con gái họa sĩ. Thế là Thơ Thơ và Diễm Hoa dắt tay nhau băng qua đường service, tung tăng tới gõ cửa. Phần tôi, đương mệt, nằm ngả lưng trên nệm ghế trong xe, nhắm mắt, thư thái. Tiếng ồn ào vang vọng. Mở bừng mắt, tôi choàng dậy. Diễm Hoa tay đập cửa xe, miệng nói: “Họa sĩ Đinh Cường mời anh vào trong nhà”.

Dù muốn, dù không, chủ nhân đã mời tôi không thể nằm ngủ trong xe được nữa. Xa xa, ló nhô mấy bóng hồng bao quanh một sư ông bé nhỏ. Cả hơn nửa năm nay, tầm nhìn xa của tôi đã kém, trông gà hoá cuốc, tôi không thể nhận ra Đinh Cường. Cái khác biệt với những năm trước là phong cách của anh, thần thái của anh – từ tốn hơn xưa, thoát tục hơn xưa... nhiều... rất nhiều.

Khi xưa, một Đinh Cường tóc dài, vẻ nghiêm trang đến lạnh lùng nhưng với tôi, hồi ấy, anh trông khá “ngầu”, khá xa cách. Những khi gặp, anh mặc đồ rất nghệ sĩ, buông thả - quần kaki không ủi, áo jacket jean, trông trẻ trung. Hình như tôi chưa thấy anh mặc suit bao giờ. Hôm nay đây, trước mắt tôi, người họa sĩ tài hoa ấy đầu tóc như một thiền sư, vẻ dịu dàng, và ánh mắt thật hiền hòa ấm áp. Ở anh, toát ra một cái gì vô cùng thánh thiện, vô cùng tinh khiết. Tôi buột miệng: “Trông anh thanh tịnh quá!”. Anh cười nhẹ, nắm tay tôi mời vào phòng khách.

Trong phòng xôn xao tiếng nói cười của những con người yêu văn nghệ – nhà văn nhà thơ Nguyễn Thị Thanh Bình, nhà văn Đinh Từ Bích Thủy, nhà văn Đặng Thơ Thơ trước bàn khách đầy bánh kẹo, trái cây, nước uống. Diễm Hoa đang nắm chặt tay cô học trò cưng Dạ Châu, ái nữ của anh Đinh Cường. Truyện trò vui vẻ, nở như pháo rang. Những nhà văn nữ này đều gọi họa sĩ là anh, tôi thì được kêu tiếng thầy, tiếng chú vì là cậu của Thơ Thơ. Riêng Dạ Châu nhỏ nhẹ xin phép: “Cho em kêu là anh vì từ ngày học piano với chị, đến đặng anh, gọi quen rồi”. Thật ra, anh Đinh Cường và tôi “già” hơn mấy nữ văn sĩ này đến hơn hai thập niên. Anh còn “trẻ” hơn tôi hai tuổi. Nghe trò chuyện cũng tức cười vì xưng hô thật là loạn xà ngầu, không theo phép tắc của các cụ. Thế mà lại tự nhiên. Đinh Cường vốn là một nghệ sĩ, bẩm tính đã phóng khoáng. Tôi là nhà giáo, có khe khắt hơn, nhưng lại chịu ảnh hưởng của TLVĐ, nên cũng không thấy khó chịu. Và lại các vị nữ lưu, các văn thi sĩ đang bắt đầu nổi tiếng không xưng “cháu” thì cũng “em”. Quá đủ! Trừ Thanh Bình nội lực thâm hậu, giọng vang vang, các cô khác đều dịu dàng, nhỏ nhẹ. Đinh Cường, vẻ hài lòng, tôi cũng không thấy nhứt đầu dù đang bệnh.

Cái đáng phục của Đinh Cường là anh không tỏ vẻ mệt mỏi. Anh nói ít nhưng vẻ mặt tươi vui một cách thanh thản. Trừ tôi người xa lạ nhất, các văn thi sĩ kia đều quá quen thuộc với anh. Họ từng làm báo, làm văn với nhau. Họ tuy trẻ nhưng là “nhà nghề” chứ không phải tay mơ, tài tử kiểu Nguyễn Lân này. Đinh Cường đưa tất cả xuống basement, atelier, xưởng vẽ của anh. Lần đầu tôi được tha hồ ngắm những bức họa của Đinh Cường. Thú thật, trình độ thưởng lãm hội họa của tôi chưa đến mức chấp nhận những “sáng tác người” dài ngoằng, lòng thông của anh. Tôi vẫn còn nệ cổ, chỉ thích đẹp của con người một cách cân đối, mô phỏng đúng nhân vật. Nhưng không thể chối cãi tôi yêu màu sắc của anh quá. Màu nào cũng bắt mắt, “gamme” nào cũng lôi cuốn, “ton” nào cũng thu hút. Tuyệt vời! Anh chỉ còn thua bàn tay pha màu của Thượng Đế thôi. Mãi mê ngắm tranh, ngắm những vệt màu đỏ, cam, vàng, nâu chuối, lục, xanh da trời, xanh đậm của biển khơi, chàm, xám nhẹ, xám chì, và nhất là màu tím, nhẹ nhàng vương vất hoa sim hay thắm đậm như áo nữ sinh đắm say quét trên canvas... mãi, quên cả thời gian.

Giọng anh nhẹ nhàng sau lưng: - Anh có thấy một bức tranh nào đặc biệt ở đây không?
- Tầm ở chính giữa kia? Không phải là nét vẽ của Đinh Cường. Trông quen quá.

Anh cười nhỏ nhẹ: “Bức họa của Nhất Linh đấy”. Chắc anh thấy Nguyễn Lân thật không sành xem tranh. Bức phóng họa với nét vẽ quen thuộc của bác ruột mà không nhận ra.

Tôi chọc anh: “Sao nó được lồng trong khung đẹp và trịnh trọng thế?”

Giọng êm đềm, anh trả lời: “Vì nó là của Nhất Linh”.

Tôi muốn hỏi anh tỉ mỉ hơn về từng bức họa nhưng thấy anh bắt đầu mệt mệt mà chính tôi đầu đã hơi choáng váng, đành thôi. Chờ một dịp khác (!).

Chúng tôi trở lại phòng khách, ăn bánh, uống trà, cà phê, nước ngọt... tùy hi... Ngồi cạnh anh, tôi bắt đầu nói về thơ vì thấy một bài thơ của anh trên giá vẽ. Tự nhiên tôi buột miệng:

- Tuổi mình bây giờ là thanh thân, hết ganh đua. Tôi thích mấy câu thơ này:

“Nhẹ nhàng như đoá phù vân Trời cao rũ lớp bụi trần phiêu du...”

Gội mình rửa sạch ưu tư Yêu thương cũng nhạt, hận thù cũng nguôi”.

Anh chăm chú nghe. Mấy phút sau anh nói: “Anh đọc lại đi. Tôi chưa nhớ”. Thì ra, anh thích mấy câu thơ này. Sao tôi thấy nó hợp với phong cách hiện tại của anh một cách kỳ dị. Tôi đọc chậm rãi và nhìn anh. Thật quả người ngồi trước mặt tôi trông rất “siêu thoát”. Lúc ấy tôi vẫn chưa biết anh đang tới thời kỳ trầm trọng. Nói đúng hơn, tôi chưa biết anh mắc căn bệnh hiểm nghèo: Ung thư (!). Tôi vô tình hay vì chưa bao giờ tôi trò chuyện với anh! Rồi nhà anh, Diễm Hoa mới cho tôi biết anh đang bị ung thư tiền liệt tuyến (prostate). Buồn! Anh nhìn tôi, tia nhìn thật hiền từ: “Anh còn phong độ lắm. Thật đáng mừng. Cái áo vest anh đang mặc thật đẹp”. Chắc anh đang tiếc không đủ sức ghi lại trên canvas hình ảnh chất liệu tạo nên cái áo tôi đang mặc – sở trường của anh.

Đình Cường đã ra đi. Chúng ta mất mát nhiều hơn những cái chết của một người thường. Chúng ta mất đi đôi mắt biết nhìn, đôi tay sáng tạo những đường nét kỳ diệu của thiên nhiên với màu sắc nào nùng làm say mê lòng người. Và trên hết, một tâm hồn biết yêu thương, biết trân quý những cái hay, cái đẹp của tha nhân.

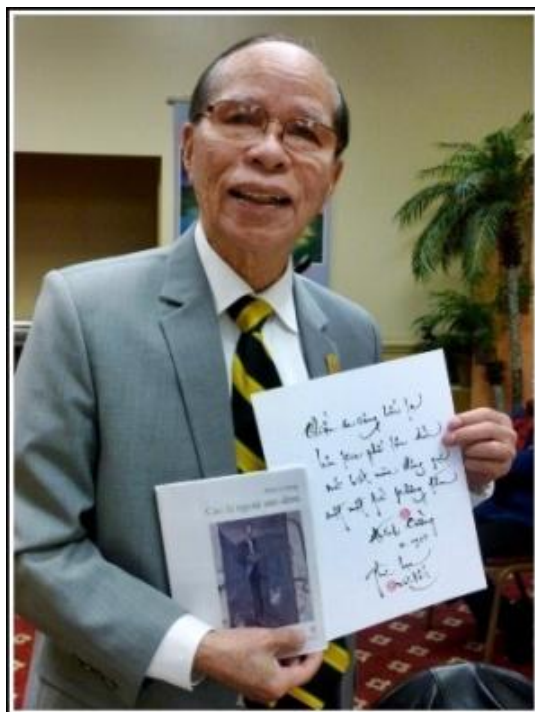
Lần đầu, mà cũng là lần cuối trò chuyện cùng anh. Chưa hiểu rõ anh nhưng thấy... buồn thương, nuối tiếc. Chỉ còn là một kỷ niệm tạ từ!

NGUYỄN LÂN

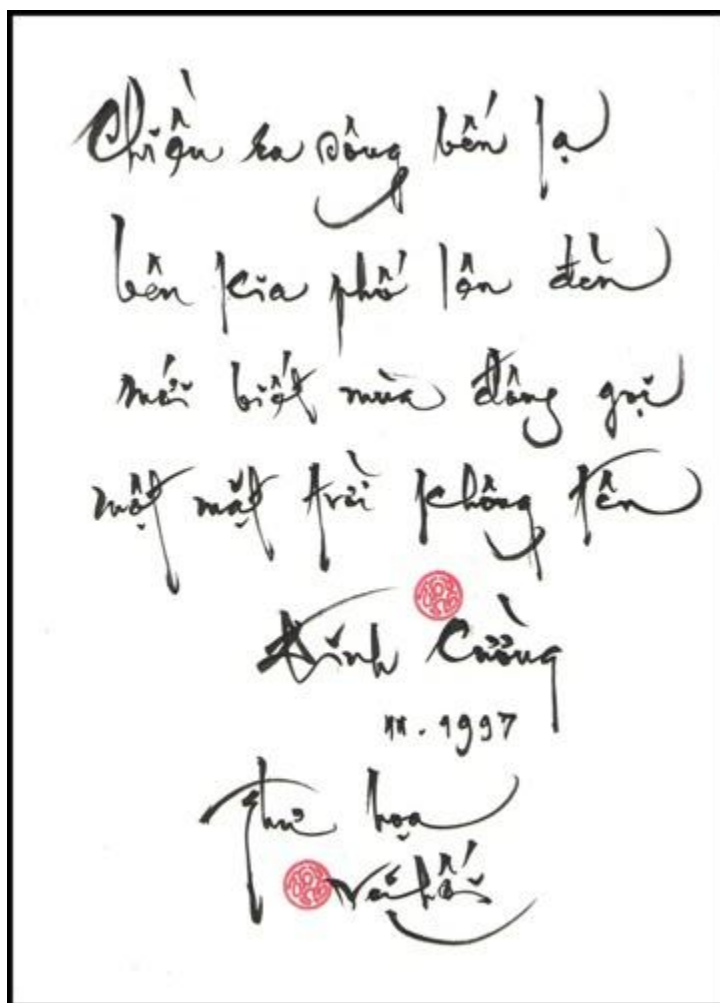
(Kỷ niệm ngày gặp gỡ Họa Sĩ Đình Cường cuối tháng 11/2015)

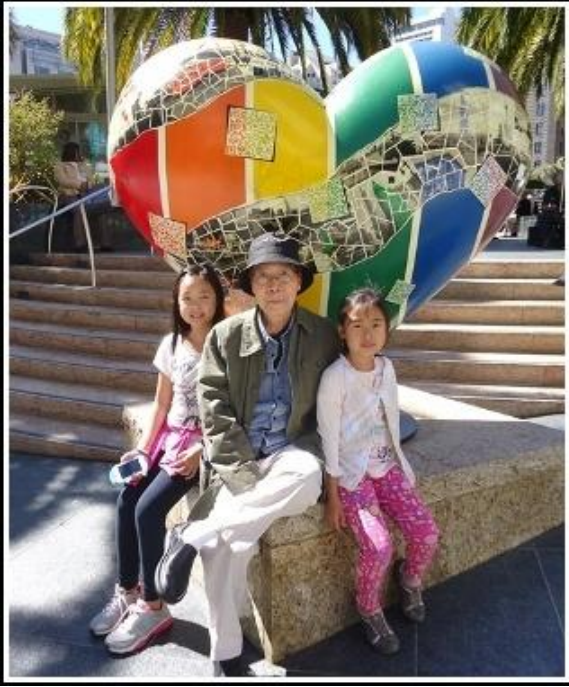
NV Đình Từ Bích Thủy, NV Đặng Thơ Thơ, NS Diễm Hoa, HS Đình Cường, NV Nguyễn Lân

Nhân dịp hội chợ Tết Bính Thân ở Richmond, Virginia (17 tháng 1, 2016), Thi Họa Gia Vũ Hối đã viết thư họa 4 câu trích trong bài thơ “Cào Lá Ngoài Sân Đêm” sáng tác 1997, trong tập thơ cùng tên của Đinh Cường.

Chiều chủ nhật hai cháu về thăm, rủ ông nội painting

Ba ông cháu gặp nhau – San Francisco, 9/2013

Không có nụ cười nào
tươi vui bằng trẻ thơ
như thơ như tranh về
chào bà nội ông nội

chiều vừa mới tạnh mưa
thăm lá vàng nằm im
những chậu hoa cúc tím
những đóa hồng không tươi

không có giọng nói nào
trong veo như trẻ thơ
rủ ông nội... painting
ok xuống basement

bao nhiêu là bút, màu
ông cháu cùng ngồi vẽ
vẽ mùa thu vẽ hoa
ông vẽ hai thiên thần

ôi thiên thần tuổi nhỏ
mãi mê theo giấc mơ
hồn nhiên tranh Matisse
The Painting Lesson ...

Đình Cường (Virginia, Oct. 13, 2013)

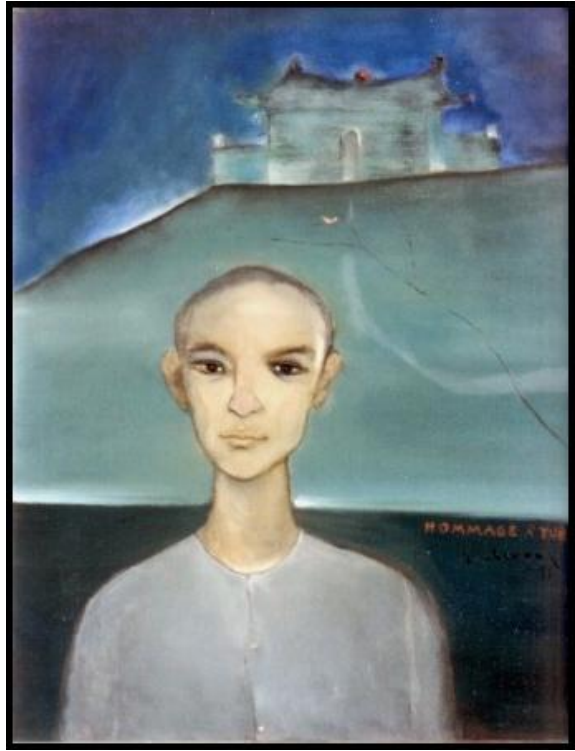
hrysanthemum – Hoa Cúc
màu nước trên giấy
Như Thơ Oct. 13, 2013

Cây đỏ
acrylic trên giấy
Như Tranh Oct. 13, 2013

**Chiều rằm Đức Phật Đản Sanh -
vẫn đi bộ sau cánh rừng, nhớ Thầy Tuệ Sỹ**

kiết già – sơn dầu trên giấy 18 x 22 in

Thầy Tuệ Sỹ – Tranh: Đinh Cường

**Nắng chiều qua kẽ lá
ánh ngời như hào quang
hoa bay nghìn cánh rụng
nhớ ngày rằm Đản Sanh**

**tôi đi chậm chậm lại
niệm hoài một câu kinh
om mani padme hum
om mani padme hum**

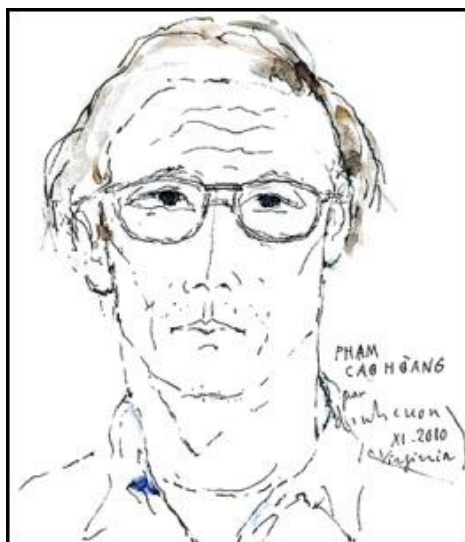
**nắng chiều nắng chiều êm
vang góc rừng chim hót
như bắt gặp niềm vui
trong một tiếng chim hót**

**nhớ Thầy trên Bảo Lộc
Thầy về Thị Ngạn Am
nhớ hiên chùa Già Lam
chiều nao trong ánh nắng ...**

Virginia, May 24, 2013

Đinh Cường

ĐÌNH CƯỜNG, THƠ VÀ TRANH CHO ĐẾN HƠI THỞ CUỐI CÙNG

Chân dung Phạm Cao Hoàng – đìnhcuong 2010

Những ai đã từng có dịp gần gũi với họa sĩ/ thi sĩ Đình Cường đều có một nhận xét chung: Đình Cường là một người hoàn hảo, cả về tài năng lẫn đức độ. Ông là một nghệ sĩ thuộc loại popular, được nhiều người yêu thích. Ông như một thỏi nam châm có sức hút rất mạnh đối với bằng hữu và những người yêu nghệ thuật. Ông như một chất keo có thể kết nối nhiều người lại với nhau. Ông như một vị bồ tát, một thiền sư đạo hạnh, sống an nhiên tự tại trong bất cứ hoàn cảnh nào.

Đình Cường rất kỷ luật và nghiêm túc trong việc sáng tác. Điều mà ông cho là quan trọng nhất là phải ngồi trước giá vẽ, ngồi vào bàn viết. Còn vẽ cái gì, viết cái gì thì sẽ tính sau. Thậm chí, vẽ cái gì viết cái gì cũng được. Phải bắt tay vào công việc thì mới có tác phẩm. Thời ở Kado – một vùng nông thôn hẻo lánh của người dân tộc thiểu số thuộc quận Đơn Dương – vào những năm 1963, 1964, nhiều đêm ông và Trịnh Công Sơn mài mê sáng tác mà quên cả thời gian, đến khi nghe tiếng vượn hú ngoài khu rừng gần đó mới biết đêm đã tàn và trời sắp sáng. Trong số các họa sĩ nổi tiếng của Việt Nam, ông là người vẽ chân dung văn nghệ sĩ nhiều nhất. Có khi cùng một người nhưng ông đã vẽ hàng chục bức chân dung mà ông vẫn chưa thấy đủ. Đó là trường hợp của Bùi Giáng, Thanh Tâm Tuyền, Trịnh Công Sơn. Những bức tranh thiếu nữ do ông vẽ thì đẹp vô cùng.

Những năm tháng sống ở Virginia, tôi để ý thấy ông có bốn nơi để vẽ. Một là ngồi vẽ ở nhà – trong garage khi trời không lạnh lắm. Hai là vẽ ở nhà – trong studio dưới basement về mùa đông. Ba là vẽ chân dung cho bạn bè trong các buổi gặp gỡ. Đây là một điều rất đặc biệt và thú vị. Trong các buổi gặp gỡ ông rất ít nói, lặng lẽ lấy giấy bút ra vẽ chân dung một người nào đó đang có mặt ở đó mà chính người đó không biết ông đang vẽ mình. Cuối buổi gặp gỡ ông cho mọi người xem và người được vẽ tất nhiên là vui không thể tả. Ông tận dụng thời gian và cơ hội gặp gỡ để phác thảo nhanh các bức chân dung. Địa điểm thứ tư mà ông ngồi vẽ là quán cà phê Starbucks cách nhà ông khoảng 30 phút đi bộ. Nơi đây ông đã vẽ theo trí nhớ chân dung của rất nhiều văn nghệ sĩ.

Vẽ đối với ông như hơi thở. Mười ngày trước khi qua đời, nằm trên giường bệnh ông viết bài thơ Trưa nằm nhìn lên kệ sách, trong đó có câu “xin cho tôi vẽ dang trào. nhựa xưa”. Trong Bài nhìn lên kệ sách 5, ông nói đến nỗi buồn của ông khi bệnh tật đã làm cho ông không còn được vẽ và niềm khao khát được vẽ: “mùa xuân với trận mưa rào/cho tôi xin. một tiếng gào. Picasso.”

Rất bận rộn với việc sáng tác nhưng ông vẫn dành nhiều thời gian cho các bài viết về hội họa. Cuốn Đi vào cõi tạo hình của Đình Cường do nhà xuất bản Văn Mới ấn hành tại California năm 2015 là một cuốn sách về hội họa quan trọng, rất cần thiết cho những ai muốn tìm hiểu về hội họa Việt Nam. Cuốn sách này là kết quả của

hơn 50 năm tìm hiểu, sưu tầm, tích lũy, trong đó có những tài liệu chỉ gia đình ông mới có. Tính ông cẩn thận và chân thật nên những thông tin, những tài liệu trong cuốn sách là rất đáng tin cậy. Đây mới chỉ là tập 1 trong bộ sách gồm 2 cuốn. Tập 1 viết về các họa sĩ xuất thân từ trường Cao Đẳng Mỹ Thuật Đông Dương những năm 1930 cho đến giai đoạn chuyển tiếp 1954. Tập 2 viết về những họa sĩ cùng thời với ông xuất hiện từ năm 1957 trở về sau. Tiếc là tập 2 chưa kịp in thì ông đã ra đi nhưng chắc chắn gia đình ông cùng nhà xuất bản Văn Mới sẽ ấn hành tập 2 trong thời gian sắp tới.

Viết đối với ông cũng cần thiết như hơi thở. Ông làm thơ rất sớm và thơ ông xuất hiện đầu thập niên 1960 trên các tạp chí văn học ở Sài Gòn. Từ năm 2010 trở đi ông bắt đầu viết nhật ký dưới dạng những bài thơ mà ông gọi là đoạn ghi hay còn gọi là bản tin văn nghệ và phổ biến trên mạng internet. Đây là những bài thơ ghi lại cảm xúc của ông về những sự kiện xung quanh ông, về tình cảm của ông đối với quê hương, gia đình, bạn bè... Cho đến nay ông đã viết cả ngàn bài thơ, trong đó có nhiều bài thơ rất hay, nhiều câu thơ xuất thần làm xao động lòng người.

Trong ba năm 2013, 2014, 2015 và tuần lễ đầu tiên của năm 2016, chỉ riêng trang blog Phạm Cao Hoàng đã đăng 875 bài thơ Đinh Cường kèm theo một số lượng tranh tương đương như vậy. Thơ ông còn được phổ biến trên các trang web: Văn Chương Việt (trong nước), Thư Viện Sáng Tạo (Canada), Đa Màu (Hoa Kỳ), Tiền Vệ (Úc Đại Lợi), blog Trần Thị Nguyệt Mai và blog Nguyễn Xuân Thiệp. Khoảng 200 bài thơ của ông đã được in thành 2 tập: Cào lá ngoài sân đêm (Thư Ấn Quán, 2014) và Tôi về đứng ngẩn ngơ (Quán Văn, 2014). Nếu in hết thơ của ông thành sách phải đến 10 tập.

Đinh Cường có 3 nơi để ngồi viết.

Nhiều nhất là ở quán cà phê Starbucks nằm trong một khu thương mại ở đường Burke Centre Parkway. Những nghệ sĩ lớn thường có những thói quen riêng, và thói quen của ông là ngồi ở Starbucks để viết. Làm gì thì làm, đi đâu thì đi, nhưng thói quen của ông là mỗi ngày đến đó hai lần, khoảng 10 giờ sáng và 4 giờ chiều. Từ nhà ông sang đó rất gần nên ông thường đi bộ ; chỉ khi nào thời tiết xấu ông mới lái xe. Những lần chúng tôi đi ăn tối với ông, trên đường về bao giờ ông cũng ghé vào đó một mình để viết bài thơ trong ngày rồi mới về nhà. “

Mời đọc: [toàn bài viết](#) của nhà thơ **Phạm Cao Hoàng**

Đình Cường – Ngày hóa trị

*(BS Đỗ Hồng Ngọc viết cho Trần Thị Nguyệt Mai
và được chia sẻ trên tranthinguyetmai.wordpress.com)*

Đình Cường – Ngày hóa trị tháng 5, 2015 – đỗ hồng ngọc vẽ

Lúc này còn làm gì hơn là im lặng.

Đình Cường đã vào cõi tịnh độ, đã giải thoát.

Anh nghĩ đến cơn đau của Đình Cường

Pain, Painter, Paintings... và gì nữa?

Anh Ngọc có nguyệt ngoạc một bức Đình Cường “ngày hóa trị”.

Đình Cường bảo thích lắm.

Nhưng anh Ngọc không dám chia sẻ với ai.

Nay gởi đến các bạn thân tưởng nhớ Đình Cường “đáo bỉ ngạn”.

Gate, Gate, Paragate, Parasamgate, Bodhi Svaha...

Đỗ Hồng Ngọc

Thứ sáu, khi ở phòng chemo về

autoportrait chemo – viết đen Sharpie – đinh cường

Gửi Ngô Thế Vinh,

Chiếc ghế chemo trong căn phòng ấy
những sợi giầy nylon đang thả xuống
hai bịch nước trong veo như nước mắt
tôi ngược mắt nhìn lên. từng giọt. đều.
rơi xuống. giọt. làm nhớ Văn Cao:

từ trời xanh
rơi
vài giọt tháp Chàm

Quy Nhơn. ngày anh đến đó. những tháng đầu năm
1985

ba bài thơ Quy Nhơn I, Quy Nhơn II, Quy Nhơn III
anh đã ghi lại như ba tấu khúc cello. đẹp như huyền
thoại

biển đưa về vài chùm chim yến
nắng làm khô những lá dừa non

... quanh Quy Nhơn

tôi như đứa nhỏ yêu huyền thoại [1]

giọt. giọt. giọt. tôi lại ngược mắt nhìn lên
xem gần cận chưa. cho đến giọt cuối cùng.
hai giờ lim dim hai giờ hít thở... chemo. chemo...

thì cứ xem như một điệu nhảy vui của người Phi Châu
thì cứ xem như những lời khuyên của Đỗ Hồng Ngọc
mình phải sống. và sống khác. Phải tự tại thôi

Ai có thể “thờ” giùm ai? Ai có thể “thiền” giùm ai?

Virginia, July 10, 2015

Đinh Cường

[1] Văn Cao – Lá – thơ – Nhà xb Tác Phẩm Mới 1988

Standing On The Other Side Of Life (Đứng Bên Kia Cuộc Đời) – tranh: Đinh Cường

Trong ảnh: Họa sĩ Đinh Cường / Photo by Elena, Virginia 28.10.2015

NỤ CƯỜI PHÚC HẬU GIỮA HOA VÀNG

**(Nguyên tác tiếng Ý: *La tenerezza di un sorriso nell'oro dell'autunno* của Elena Pucillo Truong -
Trương Văn Dân dịch sang tiếng Việt)**

Giọt, từng giọt chậm rãi và lặng lẽ chảy... giọt này nối tiếp giọt kia..

Tôi nghĩ đến những giây phút bên nhau. Những mảnh quá khứ như đang trở về từ ký ức với một niềm nhớ khôn nguôi.

Khi chúng tôi gặp và biết nhau ở Đà Lạt trời cũng se lạnh, nhưng không có những màu sắc rực rỡ của mùa thu như ở Washington: Giữa tán lá màu xanh sẫm của các cây tùng, cây bách, những chiếc lá phong và những loại dây leo đặc biệt của vùng bắc Mỹ nổi lên một màu đỏ rực. Một thế giới màu sắc từ vàng đến tím, với những cơn gió làm tung bay những chiếc lá khô rụng xuống, lìa cành, xa gốc. Những “gamme” màu ấm của mùa thu ngọt ngào làm tôi nhớ đến cái vòng ôm nồng ấm trong niềm vui được gặp lại nhau.

Tôi vừa trải qua một chuyến đi dài, lần đầu đến Mỹ, nhưng điều quan trọng nhất là gặp lại một người bạn vô cùng thân thiết.

Và như thế là ước muốn của tôi đã được thỏa khi bước chân lên thềm nhà của họa sĩ Đinh Cường. Một vòng ôm, nhìn thấy nhau thay đổi theo thời gian, duy có nụ cười phúc hậu trên môi anh là không thay đổi; hay đúng hơn, còn nồng ấm hơn vì niềm vui gặp gỡ.

Thăm hỏi nhau một lát rồi anh dẫn chúng tôi đi vào phòng tranh. Tôi có cảm giác là mình vừa bước vào bên trong một chiếc hộp kỳ bí: những khung vải với vài nét vẽ khởi đầu đặt bên những bức tranh vừa hoàn chỉnh, như bức tranh còn đặt trên giá gỗ, cạnh những cây cọ và những hộp sơn. Có những nét vẽ lạnh, màu trắng, xám trộn lẫn với màu xanh dương nhưng cũng có bức vẽ bằng màu nóng, như đỏ, nâu và vàng. Đó chính là màu của

những chiếc lá nhìn qua cửa kính từ mái hiên mở ra khu rừng phía bên ngoài. Trong một thoáng, tôi có cảm giác là mình vừa bước vào một ngôi đền, hay đúng hơn, một ngôi chùa trong đó có vị thiền sư đang diễn tả ơn gọi của mình qua những bức tranh.

*Dinh Cường & Elena – Ảnh PCH – Virginia, 21.10.2015
(Ghi chú: Bức tranh phía sau là Bửu Chỉ vẽ Dinh Cường)*

Làm bạn với anh là những pho tượng Phật đang nhập định, những quyển sách mà anh đã viết về văn học và nghệ thuật, vài tác phẩm của thiền sư Thích Nhất Hạnh, và nhiều quyển sách dày nói về các danh họa như Modigliani, Van Gogh. Tôi còn nhìn thấy một bản “Le Petit Prince” của Saint-Exupery bằng tiếng Pháp. Những đồ vật chung quanh thường thầm lặng nói về ta, từ sự riêng tư hay hiểu biết sâu sắc về hội họa, về giá trị của lòng tôn kính hay về những mối quan hệ bạn bè thân thiết.. và đó là điều mà tôi cảm nhận rõ ràng khi bước vào phòng tranh của anh. Có những bức hình của những người thân, mẹ anh hay các cháu đang nô đùa. Những bức hình khác là những nụ cười hiền hòa của anh bên cạnh vài người bạn thân thiết trong đời, như cố nhạc sĩ Trịnh Công Sơn với điều thuốc không thể thiếu giữa hai kẻ tay, Bùi Giáng với đôi mắt tinh anh và sống động đặt bên cạnh khuôn mặt trầm tư của danh họa Picasso.

Tôi nhìn những khuôn mặt đó và khám phá ra tất cả đều có nét vui tươi. Đó là những nụ cười thân thiện, hiền hòa và đầy sức sống. Cũng giống như nụ cười phúc hậu mà Dinh Cường đã chào đón tôi và các bạn từ phương xa vừa đến thăm anh.

Giọt từng giọt... những giọt nước mắt lặng lẽ chảy dài trên má tôi dù đã cố sức ngăn lại khi nhớ đến hình ảnh cánh tay anh đưa lên vẫy chào để từ giã chúng tôi. Tôi nhìn thấy anh cô độc, đứng một mình ở một góc vắng của trung tâm thương mại; dù thấy anh mỉm cười từ biệt, nhưng tôi chắc là trong tim của tất cả chúng tôi một nỗi buồn đau về sự chia lìa, ý thức rằng còn rất nhiều thời gian nữa mới có thể gặp lại nhau. Thời gian xa cách, ngắn hay dài gì đều là một nỗi đau. Nhất là giữa những con người có một tình thương chân thật.

Tôi nhớ những câu nói của anh trước khi từ giã. Một đôi câu để cố gượng tìm vui. “Hẹn gặp lại ở Việt Nam sau tết” nhưng sau đó cũng có câu buồn hơn vài giây trước: “Sáng mai tôi phải đi bệnh viện để làm chemo (hoá trị) và sau đó người mệt mỏi và khó chịu lắm... cần phải nghỉ ngơi một ngày. Còn các bạn lại khởi hành vào ngày một nên chắc mình không thể gặp nữa”. Câu này được nói ra vẫn với nụ cười trên môi, nhưng có lẽ hơi gượng gạo và có pha chút buồn đau. Sau đó thì anh mở túi xách và trao cho chúng tôi mấy món quà tiễn hành. Anh lúc nào cũng ân cần và nghĩ đến các bạn, nhưng điều làm tôi xúc động nhất là với tình trạng sức khỏe không tốt lắm mà anh vẫn dành thời gian cho chúng tôi, khi trong lòng anh chắc còn nhiều ưu tư và lo lắng.

Giọt, từng giọt... liều thuốc hóa trị đang nóng bỏng nhỏ vào tĩnh mạch của anh,... rồi những giọt nước mắt liên tục từ hai mắt tôi chảy xuống, lòng còn xúc động hơn khi nhìn thấy những đôi mắt đầm nước của các bạn đồng hành.

Tôi mong ước làm sao là những giọt nước mắt của chúng tôi bỗng chốc biến thành một thứ nước cam lồ có thể chữa lành để người bạn thiết Đinh Cường có thể tìm lại sự thanh thản và bình an. Từng giọt, từng giọt nước mắt lăn dài và tôi bám chặt bằng tất cả sức mạnh của mình vào câu nói “ Chúng ta sẽ sớm gặp lại, sau Tết” rồi muốn bước xuống xe, ôm chặt lấy anh thêm một lần nữa, trước khi chiếc xe của nhà báo Nguyễn Minh Nữ mang chúng tôi rời xa anh.

Tôi và các bạn đồng hành sắp xếp hành trang trong niềm u uất. Rất nhiều lần tôi nhớ đến bàn tay của anh Đinh Cường vẫy chào dưới mái hiên của trung tâm thương mại. Đối với tôi, Trương Văn Dân và anh Nguyễn Minh thì Tết hãy còn lâu, xa quá!

Tất cả đã sẵn sàng, chúng tôi dùng cơm trưa ở nhà nhà thơ Phạm Cao Hoàng để có thể từ biệt anh và gia đình, thăm chị Cúc Hoa vợ anh và cháu Thiên Kim. Chỉ còn hơn vài giờ nữa là chúng tôi phải lên phi trường.

Bất thành linh có một cú điện thoại của bạn Nguyễn Quang:

– Các anh chờ tôi nhé. Tôi đang đến,

Chúng tôi vui và bất ngờ. Nhưng còn bất ngờ hơn khi Quang nói tiếp:

– Anh Đinh Cường cũng đang đến nữa!

Thật vô cùng kinh ngạc. Xúc động và vui mừng. Vì chỉ sau một lát anh Đinh Cường đẩy cửa bước vào với nụ cười rạng rỡ. Khuôn mặt anh hơi tái vì gió lạnh.

Sau một vòng ôm thật nhiệt tình, anh đưa cho tôi một chiếc túi giấy:

– Cái này cho các bạn. Lúc này trên đường đến tôi ghé lại Starbucks và có mua một ít bánh mì để các bạn ăn trên máy bay.

Vẫn luôn nghĩ đến chúng tôi, bao nhiêu thương mến anh dành cho Nguyễn Minh người bạn từ thuở nào và cho vợ chồng tôi, những người mới quen, nhưng không vì thế mà thiếu thân thiết. Và chính nhờ cuộc gặp bất ngờ này mà sự chia xa của chúng tôi bớt đi phần nào buồn bã. Thêm một vòng ôm nữa, rồi trong chuyến bay đêm, giữa những hàng nước mắt, tôi luôn nhớ đến nụ cười phúc hậu của anh đã làm tôi thật ấm lòng giữa mùa thu lá vàng.

Với lòng thương yêu lẫn kính trọng, cảm ơn anh Đinh Cường đã luôn giữ chúng tôi trong trái tim nhạy cảm và bao dung của mình.

Elena Pucillo Trương

Tháng 11. 2015

*Elena – Đinh Cường – Nguyễn Minh – Trương Văn Dân
Studio Đinh Cường – Ảnh PCH – Virginia 21.10.2015*

ART EXHIBIT
SPRING
2011

CONTEMPORARY ART

DINH CƯỜNG
TRƯƠNG VŨ
NGUYỄN
TRỌNG
KHÔI

ARLINGTON ARTS GALLERY
5179 Lee Hwy,
Arlington VA22207
703 532- 4350

*Cordially invites you to
an exhibition of recent paintings by
artists:*

**DINH CUONG
TRUONG VU
NGUYEN TRONG KHOI**

April 01 - 24, 2011

Artist's Reception:

**Saturday, April 02 , 2011
4pm - 8pm**

at

ARLINGTON ARTS GALLERY
5179 Lee Hwy,
Arlington VA22207
703 532- 4350

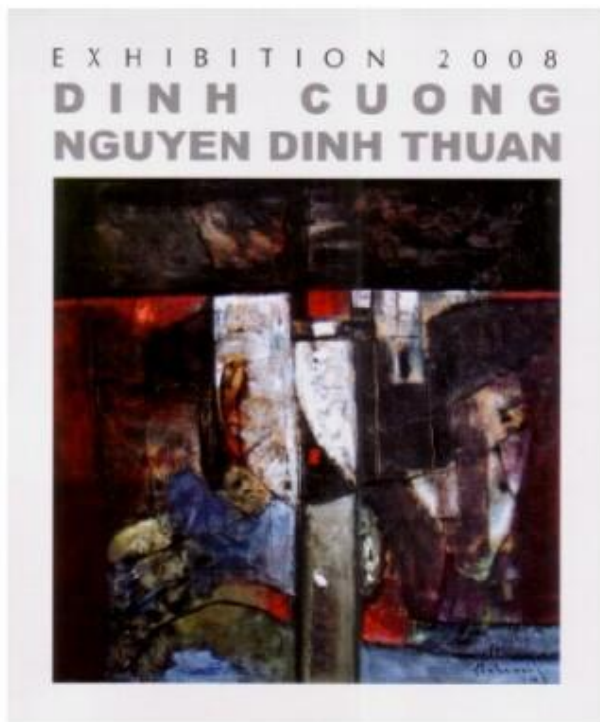

Từ trái: Phan Anh Dũng và 3 Họa Sĩ Đinh Cường, Nguyễn Trọng Khôi, Trương Vũ

TRIỂN LÃM TRANH – ĐÌNH CƯỜNG & NGUYỄN ĐÌNH THUẦN

Viet Art Gallery – January 19 to 26, 2008 – Houston, Texas

Mời đọc tiếp: [chi tiết về cuộc triển lãm](#) và [Ngày Khai Mạc](#) (pdf)

12924 Bellaire Blvd., Suite 101, Houston, Texas 77072 - Tel: (713) 298-4345 - www.VietArtGallery.com
From: January 19 to January 26 - 2008 • Gallery Hours: 10 AM - 5 PM

HOÀI NIỆM ĐÌNH CƯỜNG

**** TRẦN KIÊM ĐOÀN ****

Lần đầu nói chuyện trực tiếp với họa sĩ Đình Cường tại xe cà phê Tôn trước nhà thờ Tôn Nhân Phủ ở Thành Nội, tôi: “Thưa thầy!” Anh khoát tay: “Úi dà, bày đặt. Chỗ bạn bè anh em với nhau cả, thầy bà chỉ nghe đỡ mệt!”

Thật ra, thành phố Huế nhỏ đến nỗi “trong nhà chưa rõ ngoài ngõ đã hay”, nên Huế có bao nhiêu nghệ sĩ về văn thơ, âm nhạc, hội họa, điêu khắc... thì giới sinh viên học sinh rần rần như chúng tôi thời đó đều biết rõ. Tôi đã gặp họa sĩ Đình Cường trong mấy nhóm văn nghệ với những khuôn mặt văn nghệ quá quen thuộc như Trịnh Công Sơn, Lê Khắc Cầm, Bửu Ý, Bửu Chi, Tôn Thất Văn, Vĩnh Phối... loanh quanh những quán cà phê hay đôi khi nơi quán nhậu lai rai ở Huế khá thường xuyên. Vì đi chơi theo nhóm nên chỉ biết mặt nhau mà chưa có dịp hỏi chuyện vì “ai có chuyện nấy” cũng quá đủ rồi.

Lần đó, ở thế chẳng đứng dừng, tôi phải phá lệ thường đến nói chuyện với họa sĩ Đình Cường vì phải làm vui lòng “cô em Đông Ba yêu dấu” và môn phái Con Yêu Bánh Nậm ở trường Đồng Khánh đang “tức lên thấu cổ” vì bất mãn với giáo sư hội họa Đình Cường. Em Đông Ba nhờ tôi tìm gặp thầy Đình Cường để hỏi cho ra lẽ. Tôi bèn ngoan ngoãn... y dặn phụng hành cho trọn nghĩa, vẹn tình.

Thái độ cởi mở của thầy Đình Cường giúp tôi thêm phần chần mà thưa thỉnh đúng theo nguyện vọng của học trò rằng:

– Một số học trò của anh thắc mắc là tại sao anh chỉ cho vài ba điểm những bài tập hội họa “rất đẹp” có đủ hình ảnh, nhiều màu sắc vẽ vờ rất công phu; trong lúc anh cho điểm tối đa những bức vẽ nguệch ngoạc, người thì xấu lêu khêu như ma, cảnh vật thì méo xèo lung tung xuôi ngược...

Đình Cường trả lời không do dự:

– Minh dạy hội họa chứ không phải dạy vẽ!

Tôi cũng hơi đỏ ra và hỏi lại:

– Thì vẽ và hội họa cũng như nhau mà.

Đình Cường giải thích:

– Vẽ và hội họa giống nhau bởi cả hai đều dùng màu sắc, đường nét để ghi lại. Nhưng khác nhau ở chỗ vẽ là ghi lại bằng hình thức mô phỏng, bắt chước, những gì đã có sẵn theo các hình thức đã thành khuôn sáo như kiêu: Mai, lan, cúc, trúc; ngư, tiều, canh mục; long, ly, quy, phụng... Còn hội họa là dùng phương tiện màu sắc để ghi lại những bóng dáng, hình ảnh, thể cách hoàn toàn mới mẻ theo dòng cảm xúc, suy tư và sáng tạo của mình.

Tôi đã đem trường hợp người em Đông Ba và tụi bạn Con Yêu Bánh Nậm của nàng ra trần tình với thầy Đình Cường. Nhưng anh chẳng nói gì thêm. Nhìn băng quơ một lát, anh lượm một ngọn lá khô nằm dưới đất, đưa ra trước mắt tôi, nói:

– Ông thử vẽ ngọn lá này đi...

Tôi trơ mắt ra hỏi. Đình Cường hiểu ý, dẫn đường:

– Lấy ngón tay chấm cà phê vẽ lên mặt bàn.

Cái bàn gỗ tạp đủ màu thời gian in nét vẽ thô kệch hình một ngọn lá chẳng ra hình ngọn lá. Tôi ngờ nghệch hỏi:

– Hình xấu kiểu ni thầy cho mấy điểm?

Thầy hội họa trả lời:

– Chín điểm trên mười.

Tôi la hoảng:

– Giỡn hoài, thầy?!

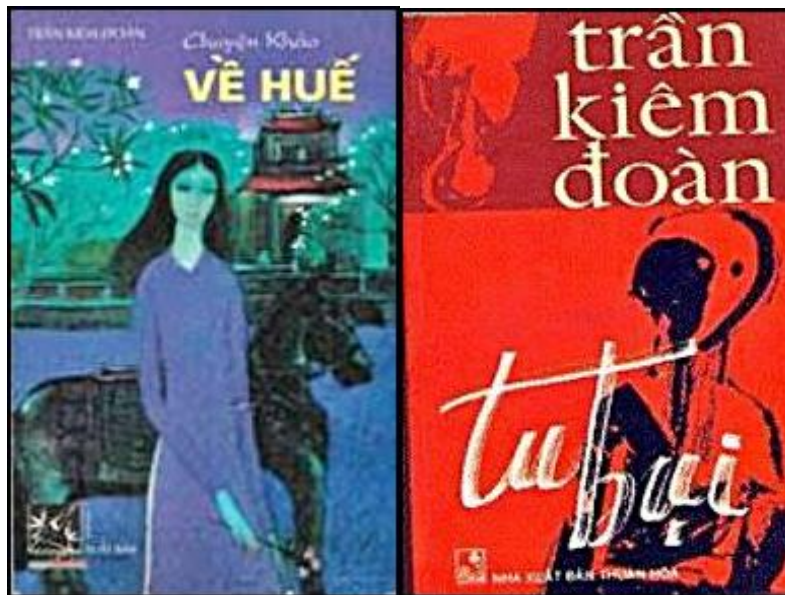
Tôi đợi một phản ứng thay đổi, nhưng chỉ nghe giọng anh nửa đùa nửa thật:

– Thật! Đó mới là hội họa. Dầu sao, nó cũng đạt ít nhiều tiêu chuẩn căn bản của ngôn ngữ hội họa: Sáng tạo, tự nhiên và độc đáo.

Nhóm chữ “ngôn ngữ hội họa” đi theo tôi cho đến bây giờ. Được đi và sống ở nhiều nơi tôi càng hiểu thêm về khái niệm ngôn ngữ của nghệ thuật. Đó là một loại ngôn ngữ tuy cũng để ghi dấu, diễn đạt và truyền thông nhưng nó không giống với ngôn ngữ đời thường vì nó không có biên giới quốc gia, giới hạn lãnh thổ. Như thích nhạc cổ điển đồng quê của thế giới (classical country music) thì thích nhạc tiền chiến Việt Nam vì có đồng “ngôn ngữ” về ca từ và giai điệu. Ngôn ngữ hội họa cũng theo thời gian và không gian mà biến đổi. Phải biết tiếng nói mới hiểu được con người. Phải hiểu ngôn ngữ của nghệ thuật mới thưởng thức được tác phẩm nghệ thuật.

Đó là những ngày mùa Thu năm 1966 với bước chân ngập ngừng vào học trường Đại Học Huế mà không bước nổi vào Nam mặc dầu tôi đã gian khổ học gạo học mè mới thi đậu vào đại học chuyên nghiệp Sài Gòn. Và, cũng như vô số thằng bạn của tôi trở nên đại dột “yêu em anh bỗng từ bi bất ngờ” mà ở lại Huế vì bị cột chân bởi những sợi tóc thề của một Con Yêu Bánh Nậm Huế nào đó. Ôi! Hào hớn cỡ như Trịnh Công Sơn – dám vác đôi vàng nhật nguyệt trên vai – mà cũng có ngày bị “con tinh yêu thương vô tình chọt gọi” kinh hồn bạt vía như thường. Huế nhiều yêu tinh lắm. Những sĩ tử, nghệ sĩ, học trò trong Quảng ra thi như Phan Bội Châu, Hàn Mặc Tử, Bùi Giáng, Nguyễn Mộng Giác, Đinh Cường chớ coi thường mà phải một đời... lặn dạn gian nan với Huế!

Năm 1995, tôi gặp lại Đinh Cường trong buổi họp mặt thân hữu với nhóm Văn Nghệ Truyền Thông Phật Giáo Hải Ngoại tại Washington DC và mở lời nhờ anh phác họa cho mẫu hình bìa tập sách tôi viết về Huế. Anh vui vẻ nhận lời.

Lần xin mẫu hình bìa cho tập truyện ký Chuyện Khảo Về Huế, in ấn trên đất Mỹ, tôi nghĩ đến hai họa sĩ có họa phẩm làm tranh bìa mà tôi thích nhất là Đinh Cường và Hiếu Đệ. Thầy Hiếu Đệ là giáo sư hội họa của tôi ở trường trung học Hàm Nghi, Huế. Nhưng nói về chất Huế trong tác phẩm, nhất là về vẻ đẹp trầm tư và sương pha của Huế qua chân dung người phụ nữ, có lẽ Đinh Cường là người nghệ sĩ có chất liệu đậm đà rõ nét nhất bởi ngoài cái hiểu về thực tế kiểu cách đời sống Huế, anh có nguồn cảm xúc “vô ngôn tự tại” về Huế thể hiện qua những dáng gầy và “gam” màu hư hư, thật thật rất tài hoa. Lần gặp anh tại DC, tôi nói đùa rằng phải có người yêu là cô gái Huế Con Yêu Bánh Nậm thứ thiệt mới thành nghệ sĩ Huế như Đinh Cường được. Tôi thích

nét vẽ trang đài, nội dung lãng mạn mà quý phái, ngôn ngữ rất thâm lặng mà dẫy sóng, màu sắc dẫu là xanh, đỏ, vàng, đen cũng phát phơ màu xanh trời tím Huế của anh. Đinh Cường chỉ cười và chia sẻ rằng, anh vẽ tranh tự do và chẳng hề bận tâm về một điều gì thuộc về danh hay tướng: Không trường phái, không khuynh hướng, không tự cột trói mình vào một danh xưng hay giới hạn nào của đối tượng sáng tạo cả.

Cho đến khi cuốn sách Tu Bụi tôi viết, xuất bản ở Việt Nam lần đầu – sau hai lần xuất bản, tái bản và phát hành tại Mỹ – với hình bìa của Đinh Cường là một sự ngạc nhiên đầy thú vị. Cảm nghĩ này tôi đã ghi trong một bài viết đăng trên tạp chí Văn Hóa Phật Giáo: “...Mình chọn tên cho cuốn sách 500 trang viết về Phật giáo đã ‘bụi’ rồi mà tranh bìa của họa sĩ Đinh Cường còn ‘bụi’ hơn nữa...” Cứ nhìn thử bức tranh ấy thì sẽ thấy rõ ràng họa sĩ Đinh Cường thuộc về “siêu trường phái” vì trường phái nào cũng có thể đem tranh anh ra mà phân tích được. Tôi rất có dị ứng với kiểu “võ Tàu” trong nghệ thuật. Hễ nói tới văn chương là cứ bê ra từ Victor Hugo tới Jean Paul Sartre; âm nhạc thì bái tượng Mozart, Beethoven..., hội họa thì cứ tung hô Van Gogh, Cezanne, Monet, Picasso... nghe hoài mòn mỏi trở nên bùa chú phiền não.

Trong nghệ thuật muốn khởi lụi tàn thì phải nói như mấy ông tổ Thiền tông: “Phùng Phật sát Phật, phùng Tăng sát Tăng...” Ta là ta cô đơn và độc đáo, gặp những ám ảnh vĩ đại thì phải quét cho sạch những lối mòn đầy bụi gọi là “ấn tượng”, “hoàn tráng” đầy chữ nghĩa màu mè mà nhạt phèo tính nghệ thuật. Và, không ai nói đến tính nghệ thuật cao hơn là đức Cồ Đàm: “Hãy tự mình thấp đuốc lên mà đi!”

Trong thế hệ Chiến Tranh Việt Nam, Huế là đất “trung dung” cho những tâm hồn văn nghệ dẫy sóng. Trường Cao Đẳng Mỹ Thuật và Quốc Gia Âm Nhạc Huế là đất dụng võ cho những “tâm hồn dẫy sóng” đó. Nhắc đến nỗi ám ảnh võ Tàu trong nghệ thuật, và con đường độc sáng của neo thiền, tôi đang nghĩ đến Đinh Cường và đường bay hội họa, văn thơ của anh. Đó là con đường sáng tạo cô đơn và độc đáo của nghệ thuật trong ngần.

Đồng thời với thế hệ Đinh Cường, Huế có nhiều họa sĩ tài hoa không những thành danh trong nước mà khi mang tác phẩm ra nước ngoài cũng được cộng đồng hội họa quốc tế hâm mộ và đánh giá cao như: Đinh Cường, Trịnh Cung, Thanh Trí, Nguyễn Khai, Tôn Thất Văn, Vĩnh Phối, Bửu Chỉ, Đỗ Kỳ Hoàng, Hồ Hoàng Đài... Những người muôn năm cũ, một số đã ra đi và hôm nay đến lượt Đinh Cường.

Bây giờ đêm Bắc Cali trời lạnh lắm. Tôi nghĩ đến Đinh Cường và xứ Virginia nơi anh ở, ngay bây giờ là -3 độ C, nếu muốn thì rủ nhau ra vườn sau uống bia không cần nước đá. Còn hai ngày nữa mới di quan. Nghĩa là giờ này nhà họa sĩ tài hoa của chúng ta vẫn còn với anh chị em giữa trần gian bụi bặm này nhưng đang nằm cô đơn trong phòng đông lạnh. Nhưng tôi tin rằng, trên mỗi bức tranh của anh đã tung ra khắp mọi miền đất nước quê hương và trên thế giới, tất cả đều đang ấm lên một linh hồn: Hoài niệm Đinh Cường.

Sacramento đêm 11-1-2016

Trần Kiêm Đoàn

TỪ NAY THẾ GIỚI VẮNG ĐÌNH CƯỜNG

Chị Ý báo tin buồn. Thứ bảy
Lặng người không nói . Nói gì hơn?
Anh không ở nữa thì thôi vậy
Từ nay thế giới vắng Đình Cường!

Có nghĩa là không còn nét vẽ
Những người thiếu nữ dáng như mơ
Những người thiếu nữ xanh như liễu
Rất mỏng manh và rất đôi Thơ!

Có nghĩa từ đây Sài Gòn quán
Sẽ trống đi thêm một chỗ ngồi
Gặp nhau , dù có bao nhiêu bạn
Không ai còn có thể nào vui!

Sẽ nhớ , dù sức tàn , lực kiệt
Cũng gom tàn lực để mà đi
Cố đến cùng bạn bè thân thiết
Chưa xót nhìn nhau biết nói gì?

Có nghĩa lần sau ra mắt sách
Không còn ai viết tặng bài thơ
Nét vẽ vội vàng trong khoảnh khắc
Gói lòng trân quý có ai ngờ!

Có nghĩa từ đây trên kệ sách
Những người thiên cổ đã tương phùng
Chỉ có riêng mình ta thống trách
Giận rằng không gặp lúc lâm chung!

Giận không gửi bài thơ viết sẵn
Bây giờ còn biết gửi cho ai ?
Bảo biết lâu rồi đời ngắn lắm
Vậy mà để muộn mãi không hay!

Đêm nay gió lạnh nhiều , Anh ạ
Mở cửa ra nhìn bông tuyết bay
Chợt nhớ , lòng sao sầu thảm quá
Chỗ ấy đêm nay chắc lạnh đây!

Cõi ấy , một mình đêm buốt giá
Từ nay sẽ lạnh đến thiên thu
Nhưng niềm thương tiếc bao la quá
Mong ấm lòng Anh cuộc viễn du.

Lâm Thuý

January 12, 2016

(Nhà thơ Lâm Thuý & HS Đình Cường 9/2015)

Cô Gái Huế với Tranh Thiếu Nữ của họa sĩ Đinh Cường

**** PHẠM THÀNH CHÂU ****

Phạm Thành Châu – đìnhcường vẽ

Trí nhớ, khoảng năm 1970, sau khi tốt nghiệp, tôi được bổ về Quảng Điền, Thừa Thiên – Huế, làm việc. Quảng Điền cách Huế vài chục cây số, có cái địa danh rất nhiều người biết là phá Tam Giang với hai câu thơ: “Thương em anh cũng muốn vô/ Sợ truông nhà Hồ, sợ phá Tam Giang”.

Phá Tam Giang cách quận lỵ, là chợ Ngũ Xã, chừng một cây số. Thỉnh thoảng tôi ra đứng nhìn cái đầm nước rộng mông mênh đó mà chẳng thấy một chút xúc động, mơ mộng nào. Phía bên kia mờ mịt bờ dương liễu xanh thẫm, xa đến nổi thành một vạch dài, chia cắt nước với trời. Sau lưng tôi là bờ đất với những cây đại rải rác. Làng xóm ở tít đằng xa. Sau lũy tre xơ xác là những ngôi nhà tre lụp xụp bên cạnh những thửa ruộng, những con đường quê vắng vẻ. Chiến tranh đã làm nhiều người chết, một số khác tìm về thành phố sống lây lất, chỉ còn lại những người liều thân, sống bám ruộng đồng để săn sóc mồ mả tổ tiên, ông bà, cha mẹ...

Không rõ thời phát sinh hai câu thơ trên, phá Tam Giang nguy hiểm ra làm sao, chứ lúc đứng nhìn mặt nước yên tĩnh, bao la, tôi chẳng thấy sóng gió gì cả. Vậy mà cái anh chàng bạc tình nào đó nở ngâm nga hai câu thơ trên để nài lý do không thể vào Huế gặp “em”. Hay là anh ta cũng có cố gắng vượt truông nhà Hồ vào đến phá Tam Giang, thấy cảnh vật quá đìu hiu, anh ta cụt hứng, tặc lưỡi một cái và quay về với cô hàng xóm? Đã vậy có người còn bày đặt, thêm hai câu “Phá Tam Giang giờ này đã cạn/ Truông nhà Hồ Nội tán cấm nghiêm”. Cô nào mà thèm nói như thế? Thứ con trai hèn nhát, “thiếu tư cách” cỡ đó mà người đẹp phải năn nỉ? Cô gái Huế, từ bao đời nay, là tiểu thư khuê các, vương tôn công tử thiếu điều theo đuổi, chắc gì được để mắt đến, chưa nói đến gia pháp nghiêm minh, kín cổng cao tường, làm sao có chuyện liên hệ nam nữ, dù là quen biết, với một người con trai ở xa đến độ phải vượt truông nhà Hồ, vượt phá Tam Giang?...

Ừa? Thế còn tranh thiếu nữ của họa sĩ Đinh Cường đâu, sao không nói đến? Xin thưa, vì yêu cô gái Huế quá nên tôi lạc đề. Mà cái tình yêu đó có nguyên nhân sâu xa nên tôi xin được phép dài dòng thêm chút nữa.

Năm đó tôi khoảng 15 tuổi, ở Hội An. Nhân dịp nghỉ hè, tôi rủ thằng bạn hàng xóm (đó là Đỗ Đình Tân), hiện nay ở Philadelphia, làm một chuyến phiêu lưu ra Huế. Hai đứa tôi chưa biết Huế bao giờ, không có bà con nào ở Huế, vậy mà cứ đón xe đi bừa. Trong túi chẳng có nhiều, chỉ đủ trả tiền xe đò, còn thừa chút đỉnh thì ăn bánh mì không (không có nhân), uống nước máy bên đường. Chúng tôi xuống xe ở bến An Cựu, bắt đầu lang thang khắp nơi. Đến dốc Nam Giao, qua nhà ga, thăm trường Đồng Khánh, trường Quốc Học, qua cầu Trường Tiền, đến chợ Đông Ba, vào thăm Đại Nội... Nghĩa là đọc sách, rồi hỏi người ta nơi nào nổi tiếng ở Huế là đến. Buổi chiều, sau khi rã cẳng, hai đứa tôi đến bãi cỏ trên bờ sông Hương, ngay trước nhà sách Ung Hạ, nằm dài ra, vừa

chuyện trò vừa đón gió mát... Khi đèn đường sáng lên thì trời cũng chạng vạng. Hai đứa tôi chợt thấy bên kia đường, một cô bé đi qua, tay ôm chiếc chiếu. Cô lớn hơn tụi tôi khoảng vài tuổi, người mảnh khảnh, tóc ngang vai, mặt trái xoan dài trông vừa yếu điệu vừa ngây thơ. Có lẽ cô xem hai đứa tôi như em nên cứ chỉ, lời nói rất tự nhiên tuy trong lúc đối đáp cô không xưng chị mà cũng không gọi tụi tôi bằng em. Giọng vui mà dịu dàng, cô nói là cho tụi tôi mượn chiếc chiếu để ngủ, sáng mai đem trả lại. Cô chỉ nhà cô, bên kia đường. Có lẽ ba mẹ cô đứng trên lầu thấy hai thằng nhỏ vô gia cư nên sai con gái đem qua cho mượn chiếu. Chúng tôi rất cảm động, lí nhí cảm ơn. Đã từ tởm cho mượn chiếu, cô còn ân cần hỏi thăm mấy câu “Nhà ở mô?”. “Ồ Hội An”. “Hội An là ở mô?”. “Đi vô Đà Nẵng rồi đi vô Hội An, xa lắm”. “Có đi học không?”. “Có, học trường Trần Quý Cáp”. Cô cười, miệng rất đẹp, mắt cũng rất đẹp. “Con trai đi chơi sướng hi”. Cô đi qua đường, vô nhà rồi mà hai đứa vẫn còn ngẩn ngơ. Được người đẹp nói chuyện thân mật như thế, là lần đầu trong đời nên tôi cứ tưởng cô là cô tiên trong truyện cổ tích vậy. Và hình ảnh cô, lời cô nói, đôi mắt, miệng cười của cô, tôi nhớ mãi đến bây giờ... Buồn ngủ lại gặp chiếu hoa, lại là chiếu do người đẹp đưa, chúng tôi trải lên cỏ, êm như nằm nệm. Hai đứa tôi ngủ thảnh một giấc đến sáng. Tỉnh dậy mới biết là bị mất giày sandale (giày có quai) và cả mũ hương đạo (mũ rộng vành) nữa. Thời đó, giày có quai và mũ rộng vành là thời trang của học trò. Đành mua một đôi dép rẻ tiền đi tạm. Chừng đó tuổi mà tôi đã biết mê gái, nên tôi dành phần đi trả chiếu. Lần này tôi thấy cô đẹp hơn hôm qua, nhưng không biết làm thế nào để kéo dài thời gian gặp gỡ, tôi đành hỏi “Xuống sông tắm có được không?” Cô nhìn tôi, mắt sáng trưng vẻ như ngạc nhiên và cô cười “Được”. Đoán chừng cô sẽ lên lầu xem hai đứa tôi làm gì nên tôi nổi máu anh hùng, cởi đồ nhảy xuống sông biểu diễn bơi lội. Cái bờ sông Hương rất cao, đứng nhìn qua bên kia, thấy gần nhưng xuống nước tôi bơi hoài, mỗi nhứ cả chân tay mà vẫn chưa đến bờ. Cầu Trường Tiền sáu vài mười hai nhịp thì sông Hương đâu phải hẹp. Khi đến bờ bên kia, tôi sợ quá không dám bơi trở lại nữa. Thế là tôi cứ mình trần, mặc chiếc quần đùi ướt mem, chạy dọc bờ sông, lên cầu Trường Tiền, chạy vòng về chỗ cũ. Xứ Huế, bấy giờ, các bà gánh hàng bán ngoài chợ còn mặc áo dài, thì cảnh một thằng nhỏ cứ trần truồng trực chạy ngơ ngờ qua cầu trên đường phố là một chuyện lạ. Có lẽ họ tưởng tôi điên. Khi về đến nơi, tôi nhìn qua bên kia đường, thấy cô bé đứng trên lầu, tựa lan can, nhìn tôi cười. Tôi không nhớ mình có mặc cỡ không, nhưng tôi cũng nhìn cô cười. Và tôi yêu cô ta từ đấy. Tự nhiên mà yêu chứ chẳng có nguyên nhân nào cả. Vì yêu cô bé đó mà tôi yêu lây tất cả các cô gái Huế. Tôi yêu lòng tốt của cha mẹ cô và yêu thương luôn người dân Huế.

Thời đó còn nghỉ hè, trường học đóng cửa, nhưng tôi cũng có gặp được nhiều người đẹp trên các đường phố. Cô nào cũng đẹp dịu dàng và làm điệu khi được con trai nhìn. Dĩ nhiên hai thằng nhà quê, ngơ ngáo như tụi tôi thì cô nào mà thêm làm điệu.

Sau này, khi vào Sài Gòn học, xem triển lãm tranh của họa sĩ Đinh Cường, thấy tranh thiếu nữ của ông ta, tôi biết ngay là ông vẽ các cô gái Huế. Đúng hơn, ông vẽ cô bé mà tôi yêu.

Nếu Từ Bi Hồng của Trung Hoa ngày xưa nổi tiếng vẽ về ngựa thì họa sĩ Đinh Cường vẽ tranh thiếu nữ là tuyệt vời. Vị nào đã sống ở Huế một thời gian, đã thấm được cái hồn của Huế, đã cảm nhận được những gì giấu kín sau gương mặt bình thản như lạnh lùng của cô gái Huế thì mới thấy tranh ông đã thể hiện được cái nội tâm bí ẩn đó. Dòng sông Hương lặng lẽ, những con đường yên tĩnh. Đại Nội, lăng tẩm, đền đài lúc nào cũng như ngủ say với thời gian, ngay cả con người trên đường phố, cũng di chuyển từ tốn, thong thả... Nhưng không ai biết rằng, trong những khu vườn tường chừng vắng vẻ, trong những ngôi nhà cổ kính im lìm, ngay cả trong những cửa hàng buôn bán, những cuộc gặp gỡ quen biết, bao giờ cũng xôn xao những tin đồn, những lời đàm tiếu khất khe, có khi đến cay độc của những người đàn bà, những cô gái thì thầm về những người đàn bà, những cô gái khác. Và thế là, như một truyền thống tất cả đều được giấu kín. Các cô, từ bé, đã được dạy dỗ là phải đề phòng một thứ gió độc, vô hình nhưng nguy hiểm, đó là dư luận. Người lớn tuổi làm gương cho lớp trẻ thấy cách thức che giấu những ý nghĩ, những tình cảm của mình. Nhưng khổ nỗi, tuổi mới lớn nào mà không mơ mộng. Tâm hồn cô nào cũng như sợi tơ trước gió, chỉ một chút giao động là đã ngân lên biết bao âm điệu ngọt ngào, thánh thót. Nhưng biết làm sao? Chỉ có họa sĩ Đinh Cường mới “vẽ” được những băng khuâng, những mơ mộng vẩn vơ đó ẩn dưới cái vẻ yếu điệu thực nữ, dưới gương mặt dịu dàng nhưng làm như vô tình của các cô gái Huế.

Thời còn đi học ở Sài Gòn trước 75, xem tranh Đinh Cường, bao nhiêu năm rồi mà tôi vẫn còn nhớ hầu hết các tranh thiếu nữ của ông, chân tay khẳng khiu, cổ cao, ngực chưa phát triển. Đó là những cô bé điển hình trong

những gia đình nền nếp ở Huế. Các cô được nuông chiều quá nên thành nhõng nhẽo, khó tính. Các bà mẹ thường kêu lên “Nó không chịu ăn. Có ngon bao nhiêu, đồ dành bao nhiêu, cũng chỉ ăn có chút xíu. Không biết tại sao nữa?” Thì tại sao! Tuổi đó phải ăn quả rong mới lớn được. Tuổi đó phải nô đùa, cười nói, chạy nhảy mới phát triển. Mà các bà mẹ Huế thì cấm tiệt. Thỉnh thoảng lắm, các cô mới lén rủ nhau đi ăn chè Cồn, ăn bánh bèo Vỹ Dạ. Bún mỳ Rớt thì chỉ nghe người khác khen ngon hoặc họa hoàn lắm mới liều đi ăn thử, để biết với bạn bè. Ở nhà cũng có bún, có chè, nhưng các cô không thấy ngon vì không có bạn bè cùng si sụp với nhau. Các cô không thấy ngon vì thiếu cái khung cảnh chộn rộn của quán ăn, thiếu làn gió mát sông Hương, thiếu cây cỏ, đường đất khó khăn khi chở nhau trên chiếc xe đạp và nhất là thiếu bóng dáng mấy cậu học trò cứ lớn vồn, lượn lờ chung quanh với những lời chọc ghẹo vu vơ, bóng gió...

Tôi nhớ mãi bức tranh ông vẽ một cô, giống cô bé đã cho hai đứa chúng tôi mượn chiếc chiếu.

Cô choàng khăn nhiều màu rực rỡ. Có lẽ vào mùa thu, gió thổi tung chiếc khăn, thổi tung cả mái tóc, thổi tung cả tâm hồn mới lớn, yêu người, yêu đời của cô... Và những cành lá của hàng cây bên đường cũng lao xao, rung động. Nền là bầu trời xám nhưng vẫn còn sáng lên những tia nắng rực rỡ... Về mặt cô điềm tĩnh, nhưng người xem vẫn cảm nhận được những xao xuyến trong lòng cô. Một bức khác, vẽ những cô gái đi chơi xuân. Hoa nở khắp nơi, hoa nở chung quanh các cô. Hàng cây bên đường cũng sáng lên như nở hoa. Vẫn những cô gái mới lớn nhưng trông các cô vui và bối rối, như đang tím tím, quỳnh quỳu với nhau. Người xem tranh cứ tưởng vì mình ngắm các cô trong tranh khiến các cô mắc cỡ nhưng vui thích. Một bức khác vẽ một cô đi học, mắt nhìn thẳng, vẻ tự tin và “xem thường bọn con trai”. Bạn có khi nào ra Huế và đứng ngắm các cô nữ sinh Đồng Khánh đi học về chưa? Nếu bạn gặp các cô về trên con đường nhỏ trong Thành Nội thì càng thú vị. Nền thơ vô cùng. Nhưng dù gặp bất cứ đâu, cũng chẳng có cô nào thềm nhìn bạn. Có điều bạn không ngờ, chỉ một cái liếc mắt, đáng người, về mặt cử chỉ bạn đã được các cô nhận biết rất rõ ràng, tỉ mỉ. Các cô còn biết bạn nhìn cô nào nhiều nhất nữa. Nhưng tuyệt đối, không có cách nào bạn gọi chuyện mà các cô trả lời. Vì hề trả lời là các cô bị dư luận đàm tiếu ngay. Ở Huế, hàng cây bên lối đi, ghé đá công viên, đèn đường buổi tối, bờ sông lộng gió... Chúng như có mắt có tai. Cô nào gặp ai ở đó, nói gì, làm gì, tức khắc, chúng kêu lên và cả thành phố đều biết. Các cô uất ức lắm, chỉ muốn phá vỡ, đập tung ra, nhưng không được. Vậy là các cô làm cách mạng trong văn, thơ. Những chuyện tình nóng bỏng, những giao tiếp nam nữ nồng nàn, cuồng nhiệt... Các cô tung hô, rên rỉ, chửi rủa. Và chửi rủa thẳng vào cái nề nếp cổ hủ, khát khe, lạc hậu của dư luận xứ Huế. Đa số các nữ sĩ nổi tiếng đều là người Huế. Có một cách giải thoát nữa là các cô theo gia đình ra khỏi Huế. Lúc đó các cô như chim sổ lồng. Các cô vui tươi, thanh thoi, thoải mái. Các cô cùng bạn bè thả rêu trên đường phố, liếng thoảng cười nói, cãi vã, sà vào hàng quả rong, chép miệng, hít hà vì cay, vì ngon, chẳng thềm nhìn chùng chung quanh như lúc còn ở Huế. Trong sân trường, các cô chạy nhảy, đuổi bắt nhau, rồi đốp chát, cả đến chọc ghẹo các bạn trai. Thời còn trung học, ở trong Nam, lớp bạn có cô nào người Huế không? Thật tuyệt vời. Cả lớp như hân hạnh có được cô bạn tiểu thư đến học chung. Bạn vào lớp mà lòng cứ háo hức, muốn nổi bật trước người đẹp, nhất là khi được cô ta chuyện trò với bạn bằng thứ tiếng Huế pha giọng miền Nam, thì tim cứ mềm nhũn ra! Giọng cô vừa thánh thót vừa ngập ngừng như nũng nịu. Nũng nịu vì biết bạn bè, cả bạn gái nữa, thương yêu, nuông chiều.

Làm việc ở Huế, tôi thường lảng vảng trước nhà cô bé ngày xưa đã cho tôi mượn chiếc chiếu, trên đường Trần Hưng Đạo, nhưng hình như nhà đã đổi chủ. Không thấy cô nhưng hề đi ngang qua là tôi vẫn dòm chùng, vừa hy vọng vừa buồn vãn vơ. Tôi được biết họa sĩ Đinh Cường cũng ở Huế, ông dạy Hội họa ở trường Mỹ thuật, và các trường Đồng Khánh, Quốc Học, Thành Nội (hèn chi ông vẽ các cô nữ sinh Đồng Khánh hay quá!), nhưng tôi không quan tâm đến ông, chỉ chờ ông triển lãm tranh để đi xem mà thôi. Và lại, mình không phải văn nghệ sĩ, tiếp xúc với họ, mình thành lạc lõng ngay. Chuyện gặp gỡ sau đây, bạn sẽ thấy các ông văn nghệ sĩ, càng tài hoa càng không giống “người phàm” chút nào. Một buổi tối, có người bạn đánh xe đến rủ tôi vào Đại Nội thăm họa sĩ Đinh Cường. Xe chạy qua cửa Hiển Nhơn, vào các con đường hẹp, lát đá, hai bên là tường cao, cây cối um tùm, đèn đường tù mù, vàng vọt. Đại Nội, tức hoàng cung là nơi gia đình nhà cửa ở và làm việc, nay bỏ hoang. Ban ngày, vào Đại Nội, đã thấy vắng vẻ, ban đêm lại càng âm u như cảnh liêu trai, người lẫn lộn với hồn ma, bóng quế. Nhà họa sĩ Đinh Cường ở cạnh trường Mỹ Thuật Huế, trước đây là văn phòng của hoàng đế Bảo Đại khi ngài còn làm Quốc trưởng. Khi chúng tôi xuống xe, đã thấy trước nhà ông mấy vị ngồi quanh một cái bàn nhỏ, tay cầm một ly rượu, im lặng như mây pho tượng. Bạn tôi giới thiệu tôi với họ, chỉ thấy họ gục gặc đầu thay lời chào. Tôi cũng làm như vậy cho hợp cách. Tôi được biết đó là những họa sĩ Văn Đen, Mai Chứng,

Hiếu Đệ, Bửu Chi, Trịnh Cung... và một số nhà văn nổi tiếng từ Sài Gòn ra. Rồi ông Đinh Cường từ trong nhà đi ra. Ông rót cho chúng tôi ly rượu, tôi cũng cầm và ngồi xuống như họ. Ngồi một lát, tôi chán, đòi về. Lúc đó ông Đinh Cường mới nhờ tôi sáng mai, chủ nhật, đưa giùm mấy người bạn từ Sài Gòn ra, đi xem lăng tẩm, chùa chiền. Tôi nhận lời nhưng báo trước là xe tôi tệ lắm, sợ mất uy tín mấy ông mà thôi. Nguyên nhân, là khi về nhận nhiệm sở thì không có phương tiện cho ông phó (là tôi) đi công tác. Tay sếp trưởng mới lôi chiếc xe Jeep phế thải từ thời Thế chiến thứ hai ra, kêu mấy tay thợ sửa máy cày đến, đục đục, gõ gõ, lui cui mấy ngày thì xe nổ máy, nhưng cái trần thì mục rã, thành một lỗ trống hoác phía trên. Sáng hôm sau, khi tôi đưa chiếc xe cà tàng đó đến thì các ông đứng sẵn ở đây cứ trố mắt ra mà trầm trồ, suýt soa, coi bộ khoái chí lắm. Khi xe chạy, các ông chen nhau đứng lên, thò đầu qua cái trần xe thùng, nhìn phở xá, nói cười hí hửng như trẻ con. Thiên hạ đi đường nhìn các ông mà kinh ngạc. Cả đến ông cảnh sát chỉ đường trước Ty Thông tin cũng đứng nhìn sững, quên cả nhiệm vụ. Nhưng khi xe ra ngoại ô, đến chùa Từ Hiếu thì các ông trở lại yên lặng. Mỗi ông đứng riêng một góc. Ông thì nhìn vô chùa, ông thì ngóng ra đồi thông, ông lại quay ra mấy cái mã... Chẳng biết các ông suy nghĩ gì mà không nói với nhau tiếng nào? Tôi chán nhưng cũng đành ngồi ngáp gió, chờ các ông chứ không bỏ về được. Xem thế đủ biết các ông văn nghệ sĩ không giống ai. Nhưng cũng có nhiều người lại thích giao thiệp với họ, kiểu dựa hơi để kiếm chút thơm lây. Giống như tên đánh xe cho quan Tể tướng ngày xưa bên Tàu vậy. Người ta chào quan Tể tướng mà tên đánh xe tưởng người ta chào hắn, mặt cứ vênh lên. Thì chính tôi cũng là tên đánh xe, đang khoe nặng lên đây nè!

Nữa, lại lạc đề rồi! Xin lỗi, tôi xin trở lại chuyện tranh thiếu nữ của họa sĩ Đinh Cường. Khi qua Mỹ, xui khiến sao tôi và họa sĩ Đinh Cường ở cùng tiểu bang Virginia, nhà cũng gần nhau. Ông không nhớ ra tôi nhưng tôi thì nhận ra ông vì ông trông giống hình ông Tổng thống Mỹ trong tờ trăm đô la.

Tôi xin phép được đến nhà ông để xem tranh. Tranh ông bây giờ tuyệt vời hơn trước, từ bố cục, đường nét đến màu sắc. Nhất là màu sắc, ông đi màu như ông đã “ngộ” với màu, chìm đắm, hòa nhập với màu vào tranh. Ông vẽ tranh bằng cái tâm, cái hồn của ông chứ không bằng tay, bằng cọ... khiến người xem rung động, hạnh phúc... Nhiều nhà văn, nhà thơ hải ngoại ra sách đều nhờ ông cái tranh bìa. Thơ, truyện có hay có dở, nhưng rủi mua nhầm sách dở thì cái tranh bìa Đinh Cường cũng an ủi rất nhiều. Cái bìa lộng lẫy, sang trọng đã đáng tiền rồi. Có lần nghe đài RFI (Pháp) phỏng vấn, ông bảo có chịu ảnh hưởng của họa sĩ Modigliani, nhất là về tranh thiếu nữ, nhưng tôi vẫn thấy tranh ông có những nét độc đáo, rất Việt Nam, rất Huế. Hình như ông đang mở ra một hướng mới cho tranh ông. Có những bức tranh, phải vừa thưởng thức vừa suy tư để tìm xem nhân vật trong tranh đang nghĩ gì, và sẽ làm gì?... Tuyệt vời nhất là tranh khỏa thân. Chỉ vài đường cọ, tất cả hiện nguyên một cô gái. “Dầy dầy sần đục một tòa thiên nhiên”. Nhưng trông cô ngây thơ, hoang dã và thánh thiện đến độ người xem không thấy ham muốn gì hơn là ao ước được ôm hôn cô và cảm thấy mình cũng thánh thiện như cô.

Tôi nhớ cô bé ngày xưa, nhớ tranh thiếu nữ của ông quá. Tôi đến để tìm xem, nhưng ông không còn vẽ các cô gái mới lớn nữa mà ông vẽ các cô đã trưởng thành, nẩy nở toàn vẹn, giống như tranh phụ nữ vài thế kỷ trước. Nhưng tranh cô điển quá khêu gợi, quá dung tục. Tranh ông kín đáo hơn. Chỉ để lộ một phần quần trắng ở chỗ mông tròn lẳn, thơm tho, như mời gọi, mà tà áo dài không che hết được. Về mặt cô gái như trầm ngâm, suy tư... Tôi nghĩ đến cô bé ngày xưa đã cho tôi mượn chiếc chiếu, bây giờ có lẽ cô cũng đã lớn như thế. Nhưng hiện nay cô ta ra sao? Cô ta ở đâu? Cô đâu có ngờ rằng, một lần cô vô tình nhìn tôi cười mà tôi nhớ đến cô mãi.

Họa sĩ Đinh Cường không còn vẽ tranh thiếu nữ tuổi mới lớn nữa. Ông đã để những cô bé mới lớn đó và cả những mơ mộng, nhớ nhung vợ của tôi ở lại bên kia bờ đại dương xa xôi.

Phạm Thành Châu

Sáng Chủ Nhật cùng Phạm Thành Châu

Đình Cường – Phạm Thành Châu trước nhà PTC ở Springfield

Cảm ơn Phạm Thành Châu
tặng Lời Tỏ Tình. tập truyện
thứ tư vừa in xong. nhà văn
này tặng sách mà không ký tên

nhà văn này không ra mắt sách
vậy mà in bốn tập truyện. không
lỗi vốn. anh có cách của anh. tự
gởi bán qua điện thoại. qua thư

và gởi sách trước trả tiền sau
truyện anh ai đọc cũng tưởng thiệt
và ai đọc cũng ưng đọc tiếp
như một người bạn nói anh: vua phịa

tôi quen anh như vậy cũng đã lâu
từ những năm bảy mươi ở Huế
anh ra làm phó quận Phong Điền
rồi Phú Vang. rồi cưới vợ Huế

nhà xuất bản Hoàng Thị Thủy
chị cũng biết anh viết truyện như thật
chứ không có cô nào. tôi vẫn thích
[buổi chiều ở thị trấn Sông Pha...](#)

tôi đã ngồi bên xe anh chờ bao nhiêu
lần. bao nhiêu lần nói chuyện cùng anh
thấy anh là một người bạn hiền từ
bây giờ sống một cuộc sống ung dung

nhà văn như anh cứ thản thờ không nhớ
sống rất rộng lượng hay giúp đỡ bạn bè
sáng nay lại ngồi bên anh. một sáng đẹp trời
anh đưa cuốn sách vừa ra tôi nói anh ký tặng.

Virginia, January 25, 2015

Đình Cường

– Phạm Thành Châu sinh năm 1942 tại Hội An, Quảng Nam. Tốt nghiệp Đốc Sự Học Viện Quốc Gia Hành Chánh Việt Nam Cộng Hòa. Tác giả 4 tập truyện: *Bức Họa Khóa Thân*, *Nhớ Huế*, *Lý Lễ của Trái Tim*, *Lời Tỏ Tình* (Bìa trước là tranh của Đình Cường)

Bài nhìn lên kệ sách 6

**** Hồ Đình Nghiêm** (em rể của Đình Cường) **

Nhà văn Hồ Đình Nghiêm & Họa sĩ Đình Cường

Họa sĩ Đình Cường đã vừa lặn lẽ ra đi, đêm 7 tháng 1 ở Virginia. Bài thơ mới nhất của anh- ngỡ đâu là sau cùng- “bài nhìn lên kệ sách 5” có ghi năm tháng bên dưới: Jan. 3, 2016. Đầu năm. 3 tháng giêng. Bây giờ là 8 tháng 1. Đã mấy ngày lật vội sang trang? Sao ngỡ như mới hôm qua mới hôm kia, mới bữa tề mới bữa nhiep? Mới, mực chưa kịp khô, sơn chưa kịp ráo. Mực và sơn từ nay nguội lạnh, thôi hân hoan đón bút chờ cọ nhúng vào, vẽ cho đời chút cảnh sắc trôi cùng mộng mị hư hao. Bôi trét vào những bất toàn hiện hữu giữa cuộc sống chút hương sắc trầm mặc. Một tiếng còi tàu uất nghẹn trôi giữa chiều là thứ âm thanh vẫn thường có mặt trong thơ anh. Chút đắng lòng phải tỉnh ý mới phát hiện. Anh thích Tô Thùy Yên ở mấy chữ dung dị: “Nước Mỹ quá rộng và quá buồn”.

Mình lấy tựa đề này, vảng vất niềm tưởng nhớ tới anh nhưng tin sẽ không viết nốt được loạt bài khác, sắp hàng thứ tự bằng những con số 7, 8, 9... Nhìn lên kệ sách đang hư hao thiếu hụt dần những khuôn mặt tác giả. Mai Thảo nói: “Nơi một ngàn chương thiếu một tờ”, cái thiếu kia khác với tình cảnh mà chúng ta đang đương cự với thời gian, thứ vẫn chuyên cần ra tay tước đoạt dần từng tờ một, xé rời đi, đành đoạn mỏng dần, sút chỉ, rụng gáy, long bìa, tan tác và... cát bụi lại về với nơi phát xuất. Lạnh sâu tuyệt vọng một nỗi niềm.

Trong những người cầm nín tuân thủ lần lượt xếp hàng cởi áo quy hàng kia chỉ có Bùi Giáng là người giống tiếng bất bình, cự nự:

....

Mày mấy tuổi Tử Thần ôi thế hử
Tao trung niên mày chẳng nề nang gì
Làm thi sĩ suốt bình sinh xuôi ngược
Gieo lộn vắn sầu nào thật lâm ly
Tử Thần ạ! Tao không bằng lòng thế
Bài thơ còn dang dở một hoạt sinh
Một biển dâu cũng dơ dáng đại hình...
(trích bài Tái tặng Tử Thần)

Tử Thần ạ! Một phen nào có dịp
Tao kể cho mày rõ một phen chơi

Chuyện trần gian cũng náo nức bời bời
Nhưng Phở Tái bốc hơi êm dịu quá

.....

Tử Thần ạ! Một chiều nào lãng đãng
Mây dùng chân nơi dương thế thơ ngây
Thì sự tình ắt có thể đổi thay
Và sự hướng ắt nhiên là cũng thế
(Ý niệm ấy khó khăn hay là dễ
Cũng tùy mây quyết định đó- mà thôi).

(trích bài Tái bút cho Tử Thần)

Bụi tiên sinh, chỉ riêng người mới đủ thẩm quyền càn rỡ mây tao chi tới với bóng đen tay cầm lưỡi hái kia. Bình sinh “thằng chả” vẫn bịt tai nhắm mắt và khi lữ ho, chúng sinh chỉ có duy một động thái: Cung kính không bằng phụng mạng. Ngay cả nhân vật mang nhiều truyền thuyết có tên gọi Hoa Đà, kẻ luôn tự phụ cải tử hoàn sinh cũng một chữ vui vẻ hai chữ bằng lòng khi nghiệm ra lưới trời lồng lộng tuy thưa mà khó thoát để nắm lấy bàn tay lạnh lẽo đầy âm khí kia. Và Hoa Đà, vị thầy thuốc tài ba rất mực kia có lẽ là người đầu tiên sáng lập ra trang mạng “botay.com”. Làm gì hơn nếu không muốn nói là mãi mãi xuôi tay? Có là tài thánh cũng không cãi được ý trời!

Anh Đình Cường, chúng ta từng đồng ý rằng hạnh phúc hoặc nỗi khổ đau là thứ mà chúng ta luôn bắt lực một tờ bầy. Trong nỗi buồn đột ngột chạm đáy này, loay hoay chỉ riêng vọng nghe tiếng thờ dài, dài ví bằng những tháng năm từ độ thôi gần kề bên nhau. Anh đi thanh thản cuộc lữ cuối đời. Chỉ mong có thế. Một và chỉ một mà thôi. Nguyên thủy hào quang nhi tiếp độ, tiếp triệu phụng vị chi hương linh, văn kim tái thân triệu thỉnh, thỉnh hương linh lai đáo linh sàng thánh Pháp văn Kinh tiệm hình sắc vị. Nhứt thành thượng đạt, vạn tội băng tiêu, nguyện chư hương linh đắc độ cao siêu, kỳ gia quyến hàm triêm lợi lạc. Nam mô A di đà Phật.

Hồ Đình Nghiêm

LÁ MÙA THU

... Người vẽ tranh, người làm thơ Đinh Cường chắc chắn có được một niềm hạnh phúc lớn khi bằng nỗi đam mê, tài năng, trí thông minh, và sức làm việc kiên trì để tạo nên những tác phẩm để đời, ưng ý. Niềm hạnh phúc đó không mấy ai khác có được. Tuy nhiên, khi tập tễnh bước vào cái thế giới của nghệ thuật, tôi cũng bắt đầu hiểu ra rằng mọi thứ không hẳn đơn giản như thế. Không hẳn chỉ có cái hạnh phúc đó. Nó còn có đau đớn, dằn vặt. Nó phải như thế nào để có chuyện Van Gogh tự cắt lỗ tai ông. Đam mê càng lớn, ước vọng càng cao, càng dễ thấy cái giới hạn của sức lực mình. Ráng tạo một tác phẩm như ý rất thường khi không khác như lao đầu vào một cuộc chiến của nội tâm. Dù xung quanh có bao người thân yêu, có bao bạn bè tốt, cuối cùng cũng chỉ có một mình mình thôi phải đương đầu với nó. Nỗi cô đơn rất khó tả.

Thường tình là như vậy, huống chi, khi biết mình mắc thêm một chứng bệnh trầm kha. Lúc đầu, bạn tôi vẫn giữ nguyên cái an nhiên, tự tại thường tình, và tin tưởng nhiều vào khả năng của y học. Vẫn vẽ nhiều, vẫn viết nhiều, vẫn gặp gỡ bạn bè thường xuyên, như không có gì xảy ra. Chấp nhận những đau đớn của chemo như điều không thể tránh. Cho đến khi, cơ thể yếu hẳn dần

....

Họa sĩ Đinh Cường đã cống hiến cho hội họa Việt Nam một tài sản lớn. Nhà thơ Đinh Cường đã làm thơ rất nhiều, như một cách thể hiện cái vi tế và phong phú của đời sống, rất đặc thù, Tôi nhớ, có một câu nói ở đâu đó, “nhân tài như lá mùa thu”.

Một chiếc lá mùa thu rất đẹp vừa rơi xuống!

Trương Vũ

Mời đọc toàn bài: [Lá Mùa Thu](#) (pdf)

ĐÌNH CƯỜNG, MÀU XANH MIÊN VIỄN

... Với tài sử dụng màu cùng biên độ ánh sáng làm dậy sắc để bức tranh trở nên lung linh, thơ mộng, Đình Cường đã đem áp dụng vào tranh trừu tượng là loại tranh chủ tâm dùng màu để diễn tả, do đó ông đã đến với tranh trừu tượng như một người nài chạy đua trên lưng con ngựa cũ, quen thuộc của mình. Thế giới trong tranh Trừu tượng của ông là thế giới của thi tính đầy sắc tố lãng mạn. Ông sử dụng màu xanh, tôi gọi tên nó là Màu xanh miên viễn. Sâu, lắng, dịu dàng và cứ như trôi chảy, vượt qua khung bố, miên man đi khắp cả không gian khiến cho người xem chìm đắm trong một bầu trời mênh mông, thanh vắng. Ngoài màu xanh, Đình Cường còn dùng một màu khác, cũng rất ư tài tình; đó là màu xám pha chút trắng xanh, màu của bầu trời Đà Lạt, kéo theo màu trời Paris sắc lạnh. Cách sử dụng các màu vừa nói trên không chỉ dành riêng cho tranh trừu tượng, mà ông vẫn áp dụng nó trên mảng tranh hình tượng thật đều đặn, thật lâu dài cho đến thời điểm hiện tại. Nếu có một cái nhìn đơn giản thì tranh Đình Cường đầy lãng mạn, một kết hợp nhuần nhuyễn của hai nền hội họa Đông Tây.

Đặng Phú Phong

(Trích : Bên Kia Con Chữ & Nghệ Thuật)

Đặng Phú Phong, HS Trịnh Cung

Mời đọc toàn bài: [■ “Đình Cường, Màu Xanh Miên Viễn” \(pdf\)](#)

Tiếc Nhớ Người Anh Nghệ Thuật

(Đinh Cường vẽ trước garage)

yêu nghệ thuật không ai không biết
quí danh người làm đẹp văn chương
quí danh người am tường hội họa
bàn tay thân những họa phẩm sắc hương

hương con gái theo tài hoa anh bát ngát
sống tinh khôi trên những tác phẩm người
dấu tay anh điểm tình lên khuôn mặt
cuốn sách nhờ anh thêm những rặng ngời

đã khởi sự cuối thập niên năm chục
anh đi liền từ đó đến hôm nay
ngoài sắc màu anh còn giàu con chữ
giản dị cõi riêng tình trải tràn đầy

vài nhắc nhở không phải là ca ngợi
mà tạ ơn người sống cùng yêu thương
ngoài cái đẹp trong anh còn tình bạn
nuôi tài hoa trong thân thiện khiêm nhường

tôi cũng đã được anh trang điểm mặt
đưa con đầu chập chững giữa văn thơ
thật hạnh phúc có thời gian thật nhỏ
anh ghé tôi chơi năm bảy bữa tình cò

nhớ tiếc anh khó lòng không nhắc nhớ
kỷ niệm vui thường nhớ lại khi buồn
giờ anh đã thành thơ thành thiên cổ
bình thường này luôn là chuyện bi thương

xin được tiễn anh đi về cõi mới
nhiều bạn anh chắc chắn đang chờ anh
tôi thoáng thấy anh phỉ phà khói thuốc
nghe anh Sơn say đàn hát yên lành

Lê Hân

(Nhà thơ Lê Hân với tranh Đinh Cường tại tư gia)

MỘT ĐÌNH CƯỜNG ĐỐN NGỘ

... Nhớ lại cuộc phỏng vấn Đình Cường do Nguyễn Nam Anh [một bút hiệu khác của Nguyễn Xuân Hoàng] thực hiện cách đây cũng gần 1/4 thế kỷ, Đình Cường đã phát biểu: “Đời sống bên này có cái thực tế khắc nghiệt là vậy. Càng khắc nghiệt tôi càng trầm tĩnh. Nghiệm ra một điều: hãy làm hết sức mình cho một công việc tốt, cũng có lúc bù đắp lại. Những tấm tranh cũng đã từng nuôi sống tôi, tôi không thể bỏ vẽ được”. Tạp chí Thế Kỷ 21, số 23 tháng 3, 1991]

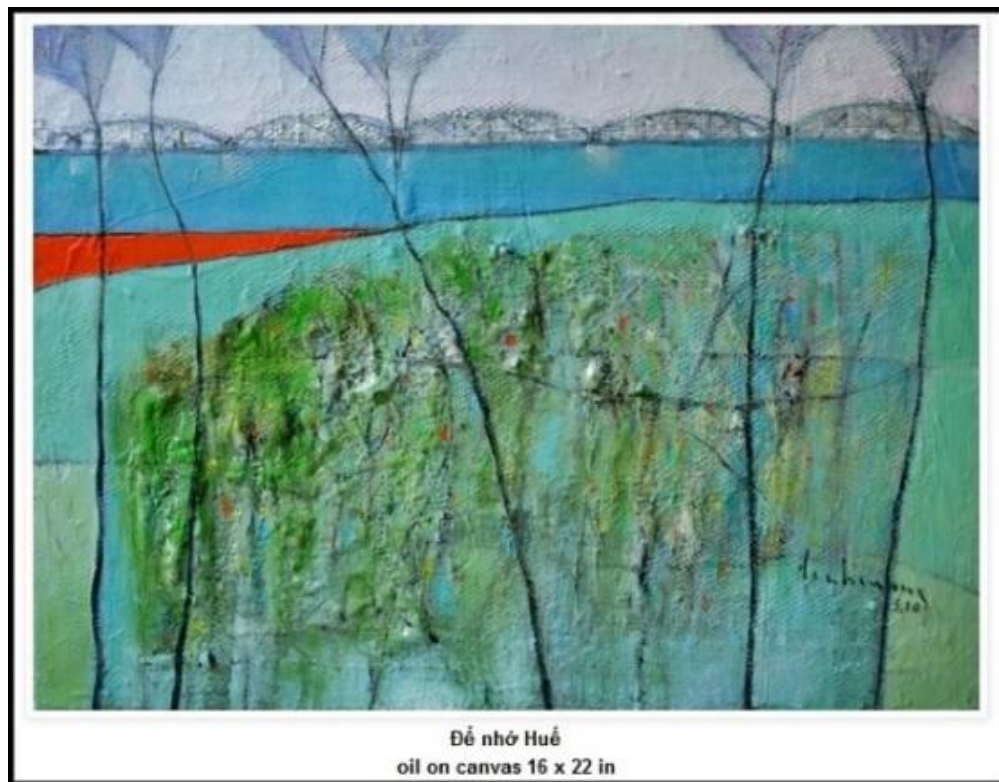
Đình Cường, Ngô Thế Vinh trong garage studio, Burke, Virginia [photo by Như Phong, 1993]

Càng khắc nghiệt tôi càng trầm tĩnh. Hai mươi bốn năm sau lần nói chuyện với Nguyễn Xuân Hoàng, Đình Cường vẫn sống khắc kỷ như vậy ngay cả trong tình huống rất cực đoan và vô cùng khắc nghiệt về sức khoẻ. Nguyễn Xuân Hoàng thì cũng đã mất gần một năm [12/09/2014]. Đình Cường thì vẫn hít thở, sống trọn vẹn từng giây phút từng ngày, vẫn vẽ tranh làm thơ, vẫn hoàn tất trong cùng năm 2015 hai tác phẩm tiểu luận về hội hoạ “Đi vào Cõi Tạo Hình I & II”, Đình Cường tự nhủ: phải sống và sống khác, phải tự tại thôi. Một Đình Cường đã thực sự đốn ngộ, cho dù đang chênh vênh bước trên con dốc tử sinh...

Ngô Thế Vinh

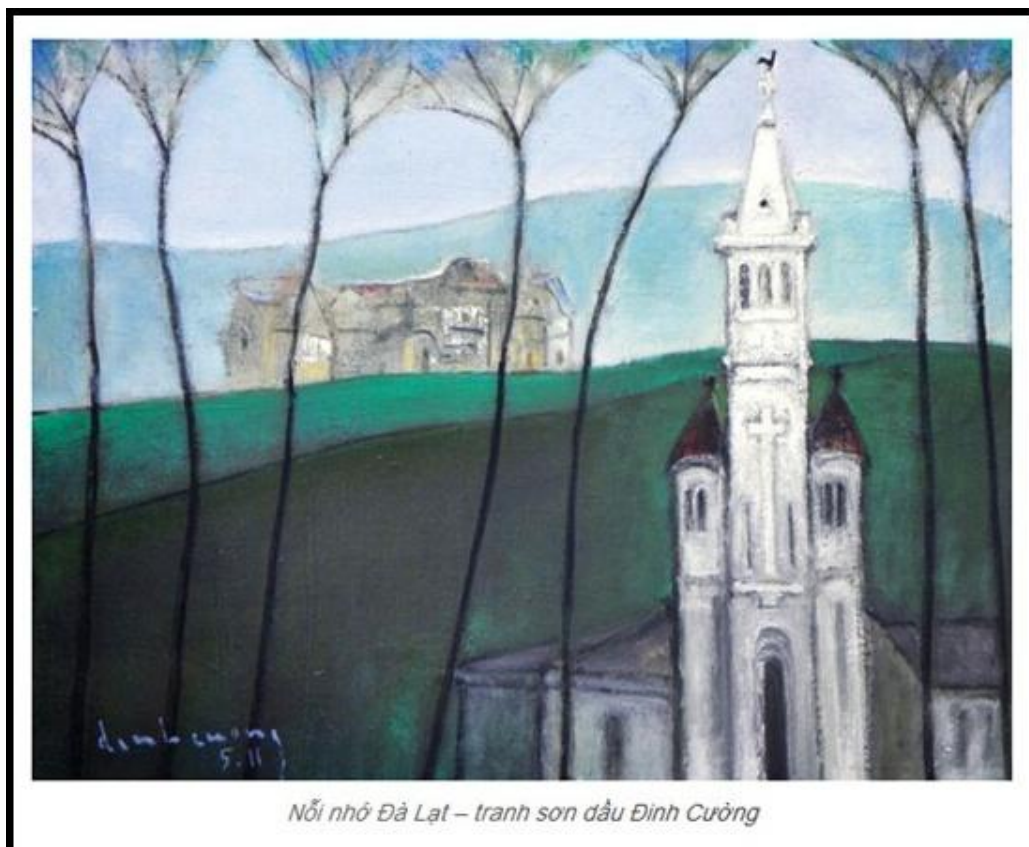
Long Beach, CA – September 6, 2015

Mời xem toàn bài [■ “Đi Vào Cõi Tạo Hình, Một Đình Cường Đốn Ngộ”](#)

■ [Tường thuật triển lãm tranh của HS Đinh Cường cùng với HS Thân Trọng Minh và Phan Ngọc Minh ở Huế và Đà Lạt \(pdf – 2013\)](#)

■ [Hồi ức Huế Qua Tranh Của HS Đinh Cường \(youtube 2013\)](#)

Văn nghệ sĩ Huế tưởng niệm họa sĩ Đinh Cường

(NetCodo) Chiều 11/1/2016, Tạp chí Sông Hương đã tổ chức Lễ tưởng niệm cố họa sĩ Đinh Cường. Đông đảo văn nghệ sĩ đã đến thấp nhen nhang tưởng niệm người nghệ sĩ tài hoa này.

Họa sĩ Đinh Cường sinh năm 1939 tại Thủ Dầu Một, cựu học sinh Petrus Ký, Sài Gòn. Năm 1963 ông tốt nghiệp trường Cao Đẳng Mỹ Thuật Huế; năm 1964 ông tốt nghiệp Sư Phạm Hội Họa tại trường Quốc gia Cao đẳng Mỹ thuật Sài Gòn.

Dịch giả Bửu Ý đã ghen ngào kể về những ngày tháng kỷ niệm với họa sĩ Đinh Cường.

Trước khi tốt nghiệp các trường mỹ thuật ông đã sáng tác nhiều tranh. Năm 1962 – 1963 ông đã đoạt Huy Chương Bạc tại Triển Lãm Hội Họa Mùa Xuân tại Sài Gòn. Năm 1962 ông đoạt Giải thưởng trong Triển Lãm Mỹ Thuật Quốc Tế tại Sài Gòn.

Ông nguyên là Giáo sư Hội họa trường Nữ Trung học Đồng Khánh, Huế, và Giáo sư trường Cao đẳng Mỹ thuật Huế.

Cảm nhận về hội họa của họa sỹ Đinh Cường, nhà văn Hồ Đăng Thanh Ngọc- Tổng Biên tập Tạp chí Sông Hương nhận xét: *Đinh Cường vẽ tranh với sự xúc động tận cùng, khiến người xem tranh của ông bị cuốn hút lạ lùng và có cảm giác ngập chìm trong hạnh phúc bởi được cảm nhận mơ hồ từ phần sâu thẳm ở phía sau bức tranh. Đinh Cường hay vẽ những người phụ nữ mảnh mai với những chiếc cổ dài, cánh tay dài, ngón tay dài u buồn đan thành nét cô đơn bàng bạc. Những hình hài ấy khiến ta nhớ đến người bạn của ông, nhạc sỹ Trịnh Công Sơn, với cách nhìn về người phụ nữ đẹp “vai em gầy guộc nhỏ”, “ngón tay em dài”... Thế hệ vàng của Huế:*

Ngô Kha, Trịnh Công Sơn, Đinh Cường, Hoàng Phủ Ngọc Tường, Bửu Ý, Bửu Chỉ với hệ thẩm mỹ khác biệt kiểu như thế, đã làm nên những giá trị riêng biệt cho văn học nghệ thuật Huế và Việt Nam.

Tại buổi lễ tưởng niệm, dịch giả Bửu Ý đã nghẹn ngào kể về những ngày tháng kỷ niệm với họa sĩ Đinh Cường và quãng thời gian lâm bệnh của cố họa sĩ. Dịch giả chia sẻ: “Khi nghe tin Đinh Cường mất, tôi nghẹn lại và không tin đó là sự thật dù điều đó tôi cũng đã biết trước qua một số bè bạn. Tôi không thể khóc bởi điều đó quá đau buồn”.

Sau những sự sẻ chia tràn đầy tình cảm với sự trân quý đối với người nghệ sỹ tài hoa, những người tham dự đã thắp những nén nhang tiễn biệt ông- người “họa sĩ Huế” mà họ luôn yêu quý.

Minh Anh

Đông đảo văn nghệ sỹ và bạn bè tham dự buổi tưởng niệm.

Một số hình ảnh Đinh Cường với thân hữu

NT Bùi Thanh Tiên, HS Đinh Cường, NT Hà Bình Trung, ÔB Nguyễn Minh Nữu

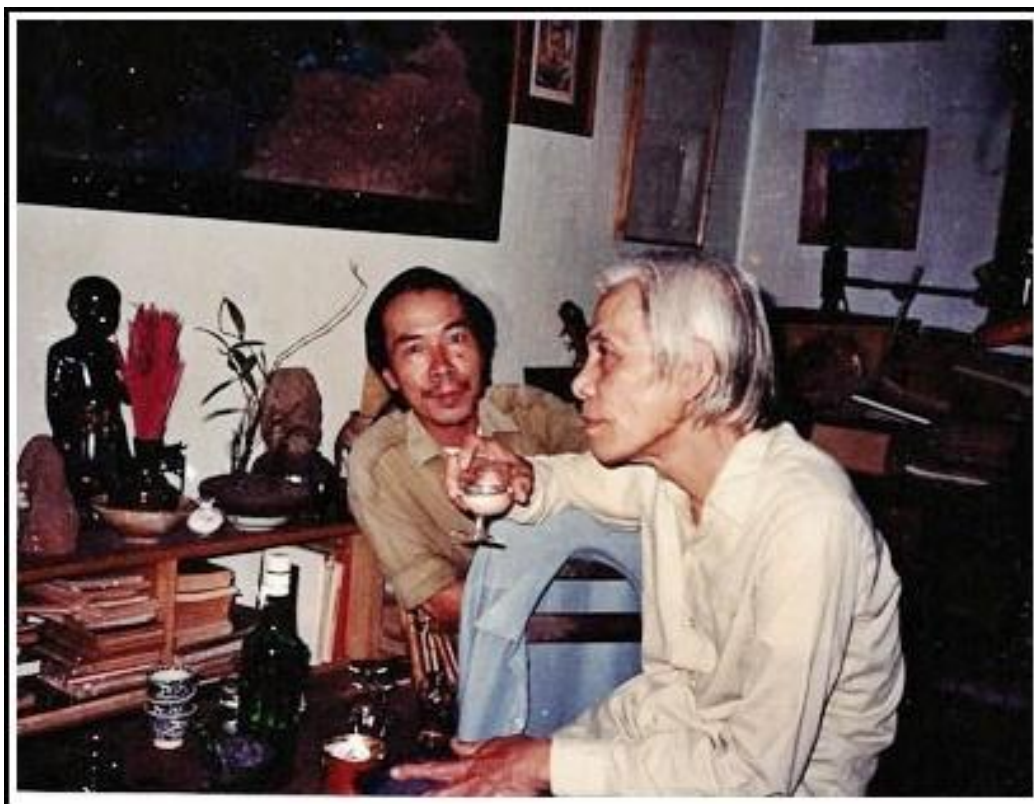
BS Phó Bá Văn, NS Văn Phụng, NS Nhật Bằng, NS Phạm Duy, HS Đinh Cường

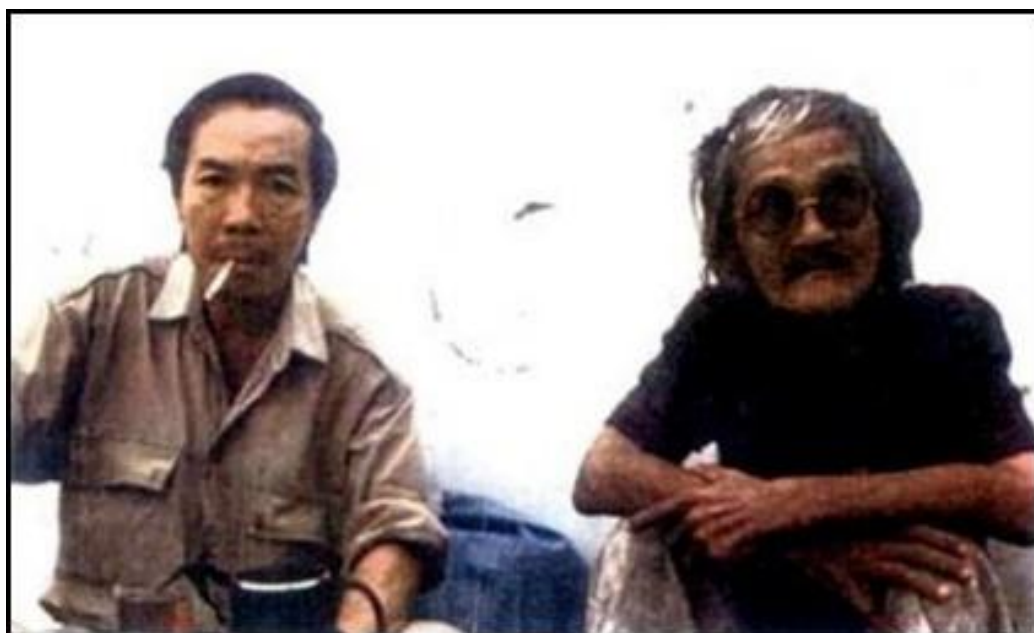
Danh ca Minh Trang, Ca sĩ Quỳnh Giao, HS Đinh Cường

Thân mẫu của Trịnh Công Sơn, Trịnh Vĩnh Thủy (em gái đầu TCS) & Đinh Cường (Montreal, Canada 1991)

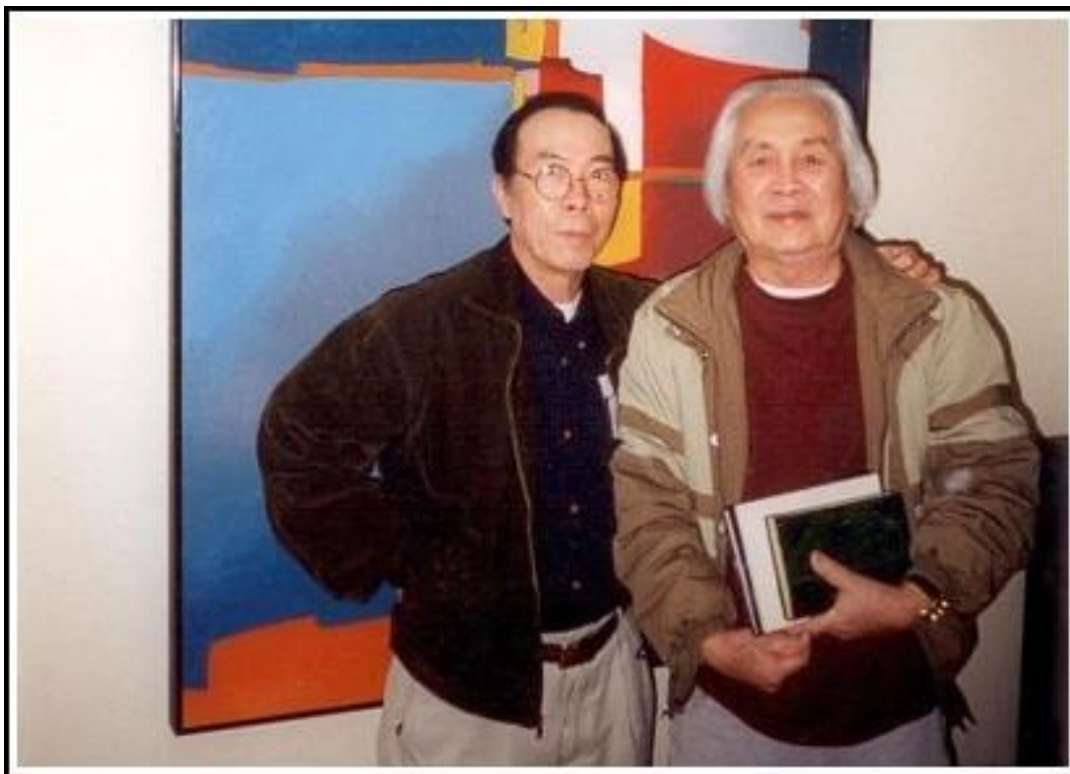
HS Đinh Cường, NT Hoàng Cầm

HS Đinh Cường, NT Bùi Giáng

Nguyễn Trung – Diễm Phùng Thị – Đinh Cường
Paris, Dec. 1991

HS Đinh Cường & HS Tạ Ty

Đình Cường, Nguyễn Xuân Hoàng, Châu Văn Thọ, Hoàng Khởi Phong – 1995

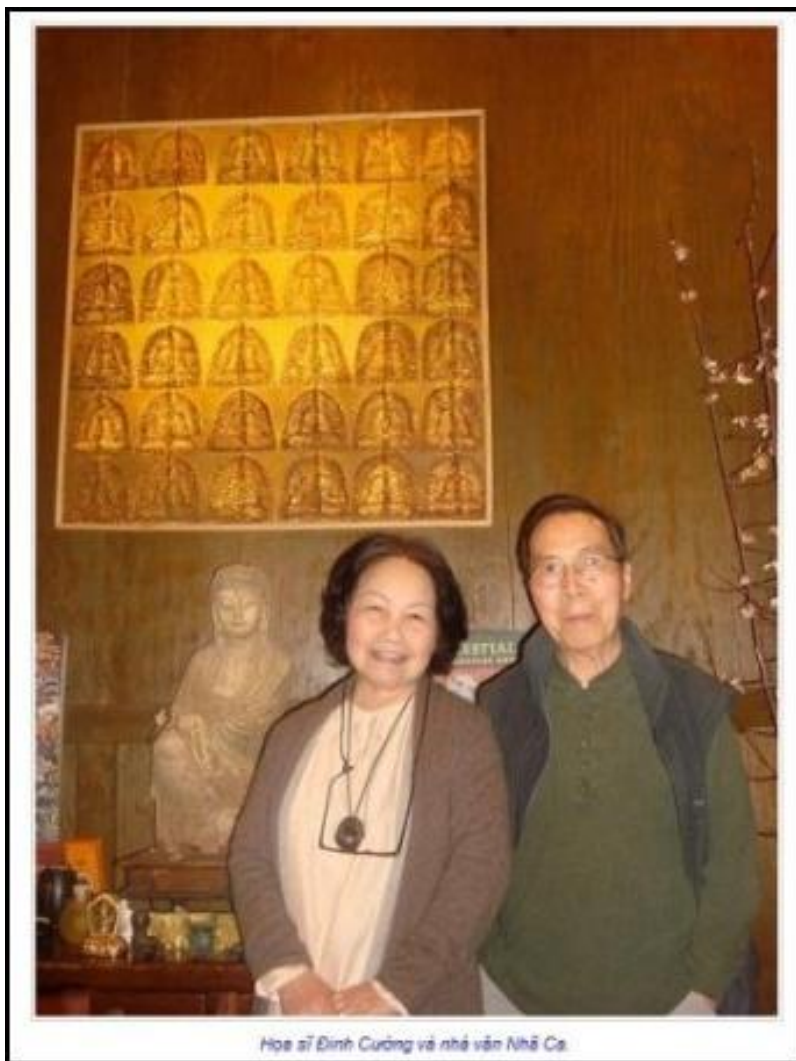
Đình Cường và Nguyễn Xuân Hoàng – tháng 6, 2014 – San Jose, California

ÔB Nhà văn Võ Phiến, HS Đinh Cường, NT Lữ Quỳnh

Họa sĩ Đinh Cường (đứng) và nhà văn Doãn Quốc Sỹ.

Nhà văn Nhã Ca, HS Đinh Cường

HS Đinh Cường, NT Trần Dạ Từ

*NV Tiêu Dao Bảo Cự tặng sách “Thơ Tình Cho Lara”
với hình minh họa của Đinh Cường – Đà Lạt 2013*

- Tô Thủy Yên - Ngọc Dũng - Đinh Cường
Virginia 1994

HS Đinh Cường, NV Trần Hoài Thư (phòng in ấn Thư Quán Bản Thảo, New Jersey)

NT Du Tử Lê, HS Đinh Cường (Virginia 2014)

Từ trái qua: Nguyễn Tường Giang, Nguyễn Mạnh Hùng, Đình Cường

Thầy Tuệ Sỹ & HS Đình Cường – Đà Lạt 2013

HS Đình Cường, NV Hồ Đình Nghiêm, HS Võ Đình

HS Duy Thanh, HS Đình Cường, NV Nhã Ca

Đứng: TS/NAG Nguyễn Quốc Khải, Phan Anh Dũng / Ngồi: HS Đình Cường, GS Nguyễn Hưng Quốc

*Nguyễn Đình Thuần – Trương Thị Thịnh – Quế Hương – Đinh Cường
họa sĩ Thủy, nhà thơ Hải Phương / San Jose, tháng 9 – 2013*

Đinh Cường và một số bạn hữu – studio Trương Vũ

Từ trái: Phùng Nguyễn, Duyên, Tùng, Lữ Quỳnh, Đinh Cường, Phạm Cao Hoàng, Nguyễn Quang Chon, Nguyễn Minh Nữu, Lâm Thúy / Saigon Quán – June 16, 2015

Các Họa sĩ (từ trái qua): Đinh Cường, Nguyễn Phước, Nguyễn Khai, Nguyễn Lâm, Nguyễn Trung, Hồ Hữu Thử, Trịnh Cung

Triển Lãm Tranh – Houston, Texas 2012

Thân Trọng Minh, HS Hồ Hữu Thủ, HS Đinh Cường, BS Đỗ Hồng Ngọc, Huy Tường

Từ trái – hàng đứng: Đình Cường, Lữ Quỳnh; hàng ngồi: Nguyễn Đình Toàn, Khánh Trường, Phạm Phú Minh

HS Đình Cường, NS Cao Hữu Điền, Bửu Ý

Nguyễn Ngọc Phong, Nguyễn Xuân Thiệp, Nguyễn Trọng Khôi, Chân Phương, Như Hạnh, Đình Cường, Trần Doãn Nho

NS Trịnh Công Sơn, HS Bửu Chỉ, HS Đinh Cường, NT Lữ Quỳnh, HS Đỗ Quang Em

Nguyễn Trọng Khôi, Như Hạnh, Nguyễn Mạnh Hùng, Đinh Cường

Photo by Phạm Cao Hoàng, 2013

Nhà anh ở đường Natick, thuộc thành phố Burke, Virginia.

Phía sau nhà là một khu rừng thơ mộng. Không phải ngẫu nhiên mà anh chọn nơi này làm chỗ cư ngụ lâu dài. Anh cần một không gian phù hợp với tâm hồn của người nghệ sĩ, để tìm nguồn cảm hứng cho tác phẩm, và đây là nơi chôn lý tưởng cho anh.

Lần đầu tiên vào nhà anh – họa sĩ /thi sĩ Đinh Cường, tôi hết sức bất ngờ với số lượng tranh và sách quý hiếm anh mang từ quê nhà sang. Trên tường, chỗ nào có thể treo tranh là có tranh - tranh của anh và của nhiều họa sĩ Việt Nam.. Tranh ở tầng trên. Tranh ở dưới basement. Còn lại là kệ sách dọc các bờ tường. Anh lưu giữ và mang theo gần đủ các bộ tập chí văn học ở miền nam trước 1975 như Sáng Tạo, Văn, Bách Khoa...

Nhà anh như một bảo tàng nho nhỏ, lưu giữ các tác phẩm văn học và hội họa, lưu giữ những kỷ niệm của gia đình và bạn bè. Mỗi người bạn được anh dành riêng cho một chỗ để trưng bày các kỷ vật. Chỗ này dành cho Bùi Giáng, chỗ kia dành cho Trịnh Công Sơn, chỗ nọ dành cho Thanh Tâm Tuyền... Anh nâng niu từng kỷ vật của bạn bè. Từ những kỷ vật này, anh đã viết hàng trăm bài thơ kèm theo tranh, ảnh trong những năm gần đây.

Tôi chưa từng thấy ai gìn giữ những kỷ niệm của bạn bè một cách cẩn trọng và sống tử tế với bạn bè như anh. Tất cả cho thấy anh là một người của nghệ thuật và văn hóa, một con người sống rất thủy chung.

Với hội họa, Đinh Cường là con người đầy đam mê.

Có người hỏi anh nghệ thuật là gì và vì sao anh vẽ, anh cho biết, “*Nghệ thuật là đời sống riêng biệt, hiếm hoi. Tôi đã vẽ trong mọi hoàn cảnh, nơi chốn. Không biết để làm gì. Có lúc gần như tuyệt vọng, đôi khi thấy mình được cứu rỗi. Và tôi lại tiếp tục vẽ, tiếp tục suy nghiệm*”. (Đinh Cường, BÀY TỎ VỀ HỘI HỌA).

Còn người khác nghĩ gì về con người và hội họa Đinh Cường?

“Nhìn anh làm việc trước giá vẽ, nhiều lúc tôi có cảm giác anh cứ thả cho mình chìm mãi, chìm mãi vào trong biển màu sâu thẳm, nhưng bao giờ cũng vậy, rồi anh sẽ bắt được một điểm tựa để ngừng lại... Đinh Cường bước đi giữa cuộc đời một cách rất tài hoa, và trên hết mọi chuyện, có lẽ bản năng sáng tạo là sức đẩy nội tại dữ dội, đã thôi thúc và không ngừng đặt anh trước giá vẽ từng mỗi giây phút... Số lượng tranh anh để lại rải rác khắp nơi rất là lớn, lên đến cả hàng ngàn tấm. Họa sĩ Việt Nam, dường như chỉ có Bùi Xuân Phái và Đinh Cường là có sức làm việc như thế mà thôi “ (Huỳnh Hữu Ủy, VỀ ẢO MẬT TRONG HỘI HỌA ĐINH CƯỜNG).

“Đinh Cường là con người sống để vẽ và đi... Trong hội họa, tôi gọi Đinh Cường là thi sĩ của hoài niệm”. (Trịnh Công Sơn, ĐINH CƯỜNG, THI SĨ CỦA HOÀI NIỆM).

“Đinh Cường sống trọn đời tận tụy cho nghiệp hội họa – không nhất thiết là sống nhờ vào nghề hội họa”. (Đặng Tiễn, ĐINH CƯỜNG, TÂM LÒNG VÔ HẠN).

Những nhận xét trên tường cũng đã đủ để xác định tài năng, tính cách và tâm vóc của anh.

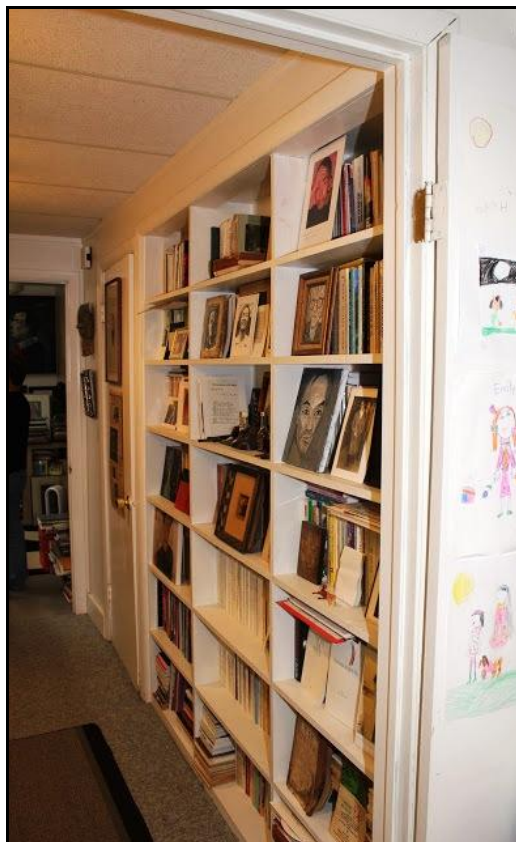
Nhà họa sĩ Đinh Cường ở đường Natick. Ngày ngày anh đi bộ trên con đường này, ghé Starbucks , rồi trở về lặng lẽ ngồi trước giá vẽ. Anh vẽ chân dung những người anh yêu quý, vẽ chân dung mình, vẽ nỗi nhớ bạn bè và nỗi nhớ quê hương. Tranh của anh và những bài thơ của anh đem lại niềm vui cho nhiều người, trong đó có tôi.

PHẠM CAO HOÀNG

July 2013

Họa sĩ Đinh Cường và phòng vẽ ở đường Natick - Photo by PCH, 9.9. 2013

Nhà HS Đinh Cường - Tranh và sách. Sách và tranh.
Nhiều, nhưng gọn gàng, ngăn nắp và thẩm mỹ - Photo by PCH

NHỮNG MINH HỌA VÀ BỨC TRANH CUỐI CÙNG CỦA ĐÌNH CƯỜNG

Tranh không đề, sơn dầu trên ván gỗ 50 cm x 150 cm / ■ [TRANH LỚN](#)

Ở trên là tác phẩm cuối cùng của họa sĩ Đình Cường, ngày 2 tháng 1 năm 2016, năm ngày trước khi từ giã cõi đời.

“Lần cuối cùng Bố tôi được dìu ra garage. Kịp để nhúng cọ ký tên ở góc phải, 1/2016. Bước qua năm mới vài ngày. Chưa kịp hỏi Bố tôi sẽ đặt tựa gì, nên xem như không có.” (Đình Trường Chinh)

Nguyễn Xuân Thiệp – Sơn dầu – dinhcuong

OM MA NI BÁT MÊ HỒNG

thời gian
cánh chim
màu đá. xanh
bay qua. trời. mạn đà la
nhớ không. đỉnh cườm
bạn thường niệm. om mani padme hum
cho mình. cho bạn bè
ôi. viên ngọc. giữa lòng hoa sen
bây giờ. bạn đã ngủ yên
trong hương sen
của hồ tịnh cầm
của cuộc đời này
trên những bức tranh. những bài thơ
trong cõi tịnh thiền
xin hãy ngủ yên. màu xanh của đá
đỉnh cườm ơi
tôi khóc. chiều nay.

Nguyễn Xuân Thiệp

Garland, Jan 8. 2016

TẠ ƠN

*Thiên thu lời tạ bên lời
(Bùi Giáng)*

**Nghĩ là ta tạ ơn ai
tạ ơn Trời Đất một mai sớm chiều**

**kể từ chập chững liêu xiêu
đến khi già yếu phải dìu bước đi**

**tạ ơn. còn nói năng chi
chấp tay mà vái. thềm thì niệm Kinh**

**bàn tay Phật chỉ anh minh
tưởng trắng là bóng của mình là sai**

**bóng ta từ lúc đồ dài
đường chiều qua mấy ngõ đầy lá thu**

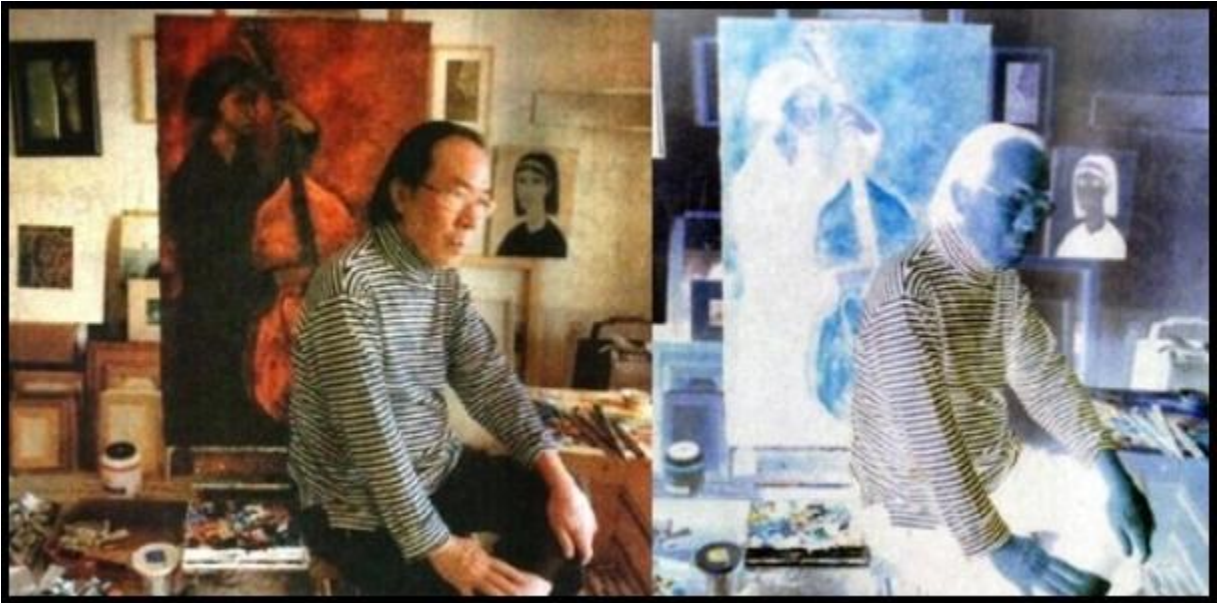
**bóng ta từ sớm sương mù
tạ ơn Trời Đất đền bù. nắng lên ...**

Virginia, Thanksgiving 2015

Đình Cường

Đêm thấp nhang ngoài trời mù sương
oil con canvas 24 x 30 in

THAM KHẢO: Tài liệu, hình ảnh ... từ tư liệu và nhiều nguồn trên internet: phamcaohoang.blogspot.com; dinhcuong.com; tranthinguyetmai.wordpress.com; sangtao.org; damau.org, tienve.org, hocxa.com, tapchisonghuong.com.vn, vanchuongviet.org, luanhoan.net ...

Đinh Cường và “Cà phê tuyết”

VUI LÒNG GỬI THÊM TÀI LIỆU VÀ Ý KIẾN XÂY DỰNG VỀ

PHAN ANH DŨNG dathphan1@gmail.com